

UCHWAŁA NR 18/221/11

ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

z dnia 1 marca 2011 roku

**w sprawie przyjęcia projektu Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego
Województwa Lubuskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko**

Na podstawie art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), Uchwały Nr VI/59/07 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 26 marca 2007 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, oraz art.41 ust.1 pkt 4-8 w związku z art. 42 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) oraz art. 21 ust 2 pkt 2 i 7, art. 39 ust.1 pkt 2-6, art.43, art. 46 pkt 1, art. 51, art. 104 ust.1 pkt. 2 i art. 113 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się projekt Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Postanawia się o przekazaniu projektu, o którym mowa w § 1, celem jego uzgodnienia i zaopiniowania właściwym instytucjom i organom określonym w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz w przepisach odrębnych.

§ 3. Postanawia się o podaniu informacji o projekcie, o którym mowa w § 1 do publicznej wiadomości, poprzez:

- 1) udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego oraz na stronie internetowej www.lubuskie.pl,
- 2) ogłoszenie informacji w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego,

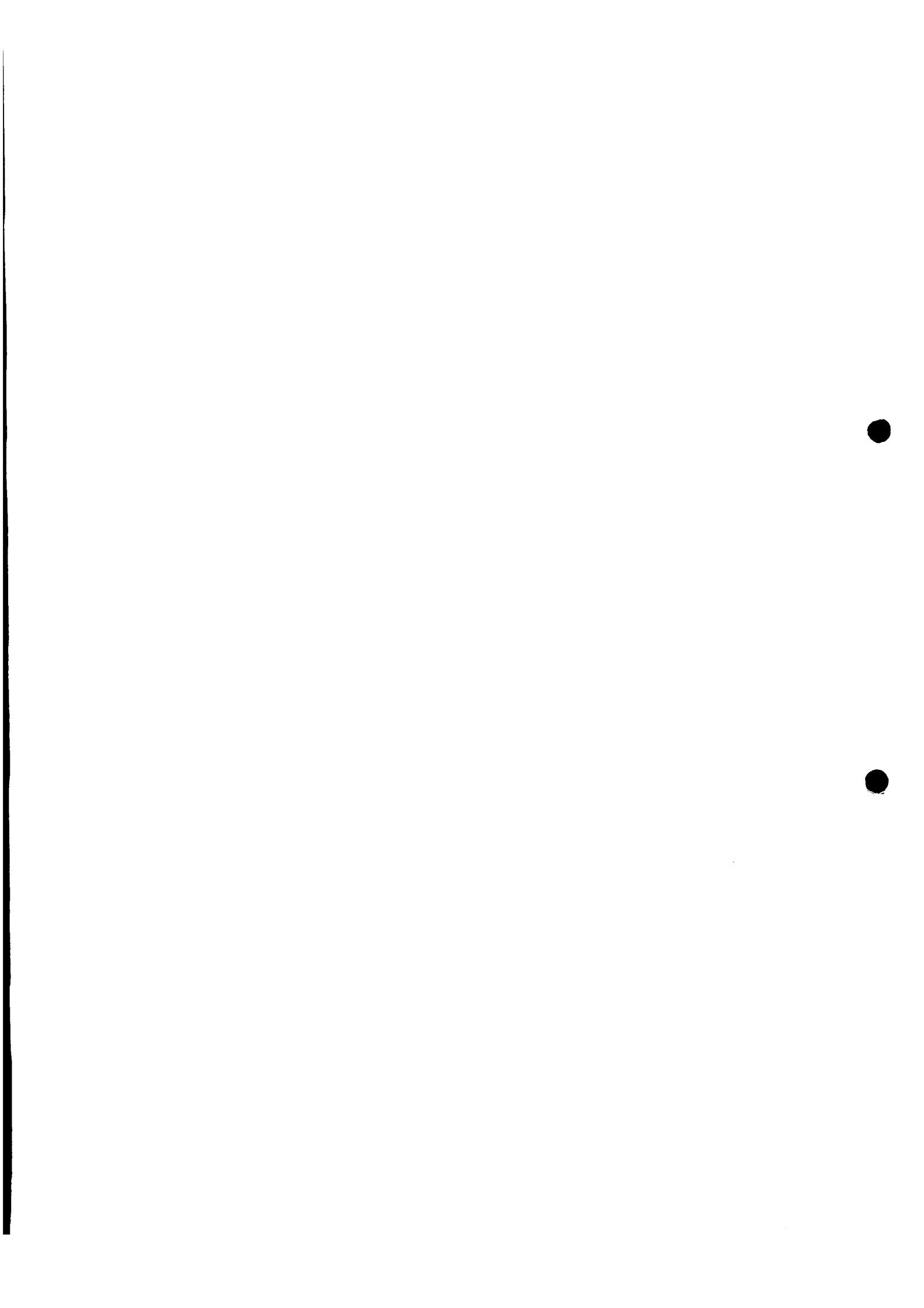
3) ogłoszenie informacji poprzez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty, w tym: w urzędach gmin, w starostwach powiatowych, w urzędzie wojewódzkim, w prasie lokalnej i ogólnopolskiej oraz na stronie internetowej Centrum Informacji o Środowisku www.ekoportal.pl.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Lubuskiego.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem 8 marca 2011 roku.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Elżbieta Polak

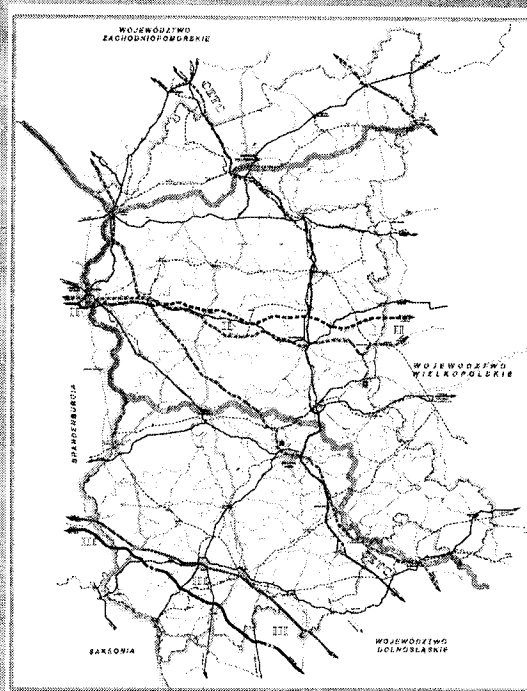

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIEGO

Lubuskie
Warte Zachodu

431
Załącznik nr 1
do uchwały nr 28/220/10
Sejmiku Województwa Lubuskiego
z dnia 1 marca 2010 r.

ZMIANA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO PROJEKT

Załącznik do Uchwały
Nr Sejmiku
Województwa Lubuskiego
z dnia

Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze
Departament Rozwoju Regionalnego i Planowania Przestrzennego
Biuro Planowania Przestrzennego

Zielona Góra, sierpień 2010r.

WPROWADZENIE	5
CZEŚĆ I: UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO. KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU	7
1. DIAGNOZA STANU SYSTEMU POWIĄZAŃ ZEWNĘTRZNYCH	
1.1. Województwo lubuskie na tle kraju	7
1.2. Podział administracyjny	9
1.3. Powiązania z ościennymi jednostkami administracyjnymi kraju	11
1.4. Powiązania transgraniczne z Republiką Federalną Niemiec	15
1.5. Bariery i ograniczenia współpracy transgranicznej	19
1.6. Szanse współpracy w obszarach transgranicznych	20
1.7. Perspektywy współpracy transgranicznej	20
1.8. Ustalenia dla województwa lubuskiego wynikające z polityki przestrzennej państwa	21
1.9. Działania zmierzające do realizacji celów strategicznych oraz ich odniesienie do województwa lubuskiego	22
2. DIAGNOZA SYSTEMU POWIĄZAŃ WEWNĘTRZNYCH	24
2.1. Strefa przyrodnicza	24
2.2. Strefa społeczna	61
2.3. Strefa kulturowa	81
2.4. Turystyka i wypoczynek	104
2.5. Strefa ekonomiczno-gospodarcza	113
2.6. Komunikacja i transport	121
2.7. Infrastruktura techniczna	135
2.8. Strefa obronności i bezpieczeństwa	162
3. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ WRAZ Z OCENĄ MOŻLIWOŚCI ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	164
4. IDENTYFIKACJA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU REGIONU LUBUSKIEGO. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON WOJEWÓDZTWA	171
5. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	173
6. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WEDŁUG ZMIANY PZPWL	175
7. ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO W WYZNACZONYCH OBSZARACH PROBLEMOWYCH	183
CZEŚĆ II: PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	188
8. PRIORYTETY POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	188
9. STREFA PRZYRODNICZA	191
9.1. Obszary i zasady ochrony przyrody	191
9.2. Parki narodowe i rezerваты przyrody	192
9.3. Parki krajobrazowe	193
9.4. Obszary Chronionego krajobrazu	194
9.5. Obszary Natura 2000	194
9.6. Pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	195
9.7. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	196
9.8. Strefy wymagające uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej	197

9.9. Strefy zmniejszenia emisji zanieczyszczeń różnych typów	198
9.10. Ważniejsze inwestycje związane z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową	199
10. STREFA SPOŁECZNA	201
10.1. Demografia	203
10.2. Hierarchia i specjalizacja ośrodków usługowych	207
10.3. Ośrodki, na terenie których realizowane będą inwestycje celu publicznego	208
10.4. Tereny ograniczonego użytkowania i wyłączone spod zabudowy	210
11. STRUKTURA OSADNICZA REGIONU	210
11.1. Elementy układu osadniczego województwa	212
12. STREFA KULTUROWA	212
12.1. Działania zmierzające do utrzymania i wykorzystania walorów dziedzictwa kulturowego Regionu Lubuskiego	212
12.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego	213
12.3. Ochrona krajobrazu kulturowego województwa	214
12.4. Proponowane parki kulturowe	216
12.5. Proponowane szlaki turystyczne i krajobrazowe	221
12.6. Najcenniejsze zabytki Województwa Lubuskiego i ich ranga	223
13. SIEĆ OŚRODKÓW INFORMACJI TURYSTYCZNEJ	223
13.1. Zaplecze instytucjonalno-organizacyjne	223
13.2. Samorządy branży turystycznej, organizacje pozarządowe	223
13.3. Najważniejsze elementy wizerunku Województwa Lubuskiego jako obszaru atrakcyjnego turystycznie	223
14. STREFA EKONOMICZNO-GOSPODARCZA	227
14.1. Strefy rozwoju gospodarczego	228
14.2. Modernizacja i rozwój gospodarki rolnej	231
14.3. Wyznaczenie obszarów planowanych do zalesienia	232
14.4. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i zagrożonych zniszczeniem wraz z proponowanymi programami ich rewitalizacji lub rewaloryzacji	233
15. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	233
15.1. Komunikacja kołowa	237
15.2. Komunikacja kolejowa	238
15.3. Komunikacja wodna	238
15.4. Komunikacja lotnicza	239
15.5. Transport intermodalny, strefy obsługi transportowej	240
16. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	240
16.1. Elektroenergetyka	250
16.2. Gazownictwo	252
16.3. Ciepłownictwo	254
16.4. Gospodarka wodna	256
16.5. Gospodarka ściekowa	258
16.6. Gospodarka odpadami	261
16.7. Telekomunikacja	265
17. STREFA OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA	
CZĘŚĆ III: INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO. WYKAZ PROGRAMÓW RZĄDOWYCH I ZADAŃ SAMORZĄDOWYCH	272
18. PROGRAMY I ZADANIA SŁUŻĄCE LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	272

CZĘŚĆ IV: REKOMENDACJE

19. REKOMENDACJE DO „KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU”	290
20. Rekomendacje do gmin	292

CZĘŚĆ V: SYNTEZA ZMIANY PZPWL

21. SYNTEZA	293
21.1. Strategiczne i operacyjne cele województwa lubuskiego	293
21.2. Kierunki polityki przestrzennej	298
21.3. Programy rządowe i samorządowe województwa	303
21.4. Rekomendacje ze Zmiany PZPWL dla gmin województwa lubuskiego	305
21.5. Rekomendacje ze Zmiany PZPWL do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	305

CZĘŚĆ VI: SŁOWNIK POJĘĆ PLANISTYCZNYCH**CZĘŚĆ VII: SPISY I ANEKSY**

1. SPIS MAP W SKALI 1:100.000	317
2. SPIS RYSUNKÓW ZAWARTYCH W OPRACOWANIU	317
3. SPIS TABEL ZAWARTYCH W TEKŚCIE	319
4. NAJWAŻNIEJSZE OBOWIĄZUJĄCE PRZEPISY PRAWA UWZGLĘDNIONE PRZY SPORZĄDZANIU ZMIANY PZPWL	321
4. LITERATURA	322
5. OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW STOSOWANYCH W ZMIANIE PZPWL	324
	327

- ❖ **REKOMENDACJE ZE ZMIANY PZWL DLA GMIN WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO**
(odrębny dokument, stanowiący załącznik do Zmiany PZPWL)
- ❖ **PROGNOZA SKUTKÓW ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**
(odrębny dokument, stanowiący załącznik do Zmiany PZPWL)
- ❖ **MONITORING ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM**
(do uzupełnienia w końcowym etapie sporządzania Zmiany PZPWL)
- ❖ **PROCEDURA PLANISTYCZNA**
(opis faktycznych działań – do uzupełnienia w końcowym etapie sporządzania Zmiany PZPWL)
- ❖ **TRYB UCHWALANIA** *(do uzupełnienia w końcowym etapie sporządzania Zmiany PZPWL)*

WPROWADZENIE

Cel i podstawa opracowania

Zgodnie z art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm) organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego - PZPWL został uchwalony przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą Nr XXXVII/272/2002 w dniu 02 października 2002 r. (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego nr 105, poz. 1279 z dnia 18 listopada 2002r.)

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Zarząd Województwa Lubuskiego w latach 2005-2006 sporządził okresową ocenę Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, którą następnie w dniu 11 września 2006 roku przedstawił Sejmikowi Województwa Lubuskiego. Wykazała ona, że w okresie funkcjonowania Planu w sytuacji społecznej, gospodarczej i prawnej w Polsce i w naszym województwie nastąpiło szereg zmian naruszających aktualność przyjętych uwarunkowań i kierunków rozwoju.

W związku z powyższym Sejmik Województwa Lubuskiego podjął w dniu 26 marca 2007 r. uchwałę Nr VI/59/07 z w sprawie przystąpienia do sporządzenia Zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego w jego granicach administracyjnych.

Celem wykonania opracowania jest konieczność zapewnienia dalszego funkcjonowania Zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego w systemie planowania przestrzennego poprzez zaktualizowanie i uzupełnienie jego zapisów.

Podstawą prawną opracowania Zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego są:

- ustawa z dnia 5 marca 1998 roku o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1590 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.),
- przepisy szczegółowe w zakresie związanym z zagospodarowaniem przestrzennym.

Plan sporządzono w oparciu o obowiązujące aktualnie przepisy prawa. Wykaz najważniejszych aktów prawnych uwzględnionych przy opracowaniu PZPWL umieszczono w części VII pkt. 4 – „Najważniejsze obowiązujące przepisy prawa uwzględnione przy sporządzaniu Zmiany PZPWL”.

Zakres opracowania

Uwzględniając wnioski wynikające z okresowej oceny aktualnie obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego przyjęto, że Zmiana Planu posiadać będzie charakter kompleksowy, obejmując wszystkie dziedziny będące przedmiotem tego Planu, w wyniku czego powstanie ujednoczony dokument określający zasady organizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej, z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju.

W konsekwencji w Zmianie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa uwzględniono ustalenia strategii rozwoju województwa oraz zakres wynikający z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w szczególności art. 39 ust. 3:

- 1) podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
- 2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 3) rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- 4) obszary problemowe wraz z zasadami ich zagospodarowania;
- 5) obszary wsparcia;
- 6) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi;
- 7) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 8) obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin.

W pracach nad sporządzeniem Zmiany PZPWL zapewniono udział projektantów ze wszystkich dziedzin niezbędnych przy sporządzaniu ww. dokumentu, oraz uwzględniono relacje i powiązania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego z dokumentami poziomu krajowego, poziomu wojewódzkiego i poziomu gminnego.

Przeanalizowano bardzo szeroki wachlarz dokumentów planistycznych, strategicznych i programowych.

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO. KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

1. DIAGNOZA STANU SYSTEMU POWIĄZAŃ ZEWNĘTRZNYCH

1.1. WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE NA TLE KRAJU

- 1) Położone w środkowo - zachodniej Polsce województwo lubuskie graniczy z Republiką Federalną Niemiec i leży w bezpośrednim sąsiedztwie metropolii berlińskiej, która obok Warszawy, Wiednia, Pragi oraz Bratysławy, stanowi jedno z głównych centrów rozwojowych Europy Środkowej.
To sąsiedztwo oraz położenie regionu na skrzyżowaniu ważnych, transeuropejskich szlaków komunikacyjnych paneuropejskich korytarzy: Nr II Berlin – Słubice – Poznań – Łódź – Warszawa – Moskwa i Nr III Berlin – Olszyna – Wrocław – Kraków – Lwów – Kijów oraz promowanego Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego w relacji: Skania – Szczecin – Praga – Bratysława – Wiedeń – Budapeszt – Lubljana – Triest, stanowią podstawowe uwarunkowania rozwojowe dla województwa.
- 2) W warunkach polskich, województwo lubuskie zaliczane jest do „małych regionów” (Krystian Heffner 2007), podobnie jak opolskie, świętokrzyskie, podlaskie i warmińsko - mazurskie. Ocenia się, że na tle kraju reprezentuje przeciętny poziom rozwoju, słaby poziom konkurencyjności.
Województwo lubuskie ma walory przyrodnicze, krajobrazowe, korzystne powiązania komunikacyjne z Niemcami, w tym z pobliskim Berlinem, i resztą kraju, stale rozbudowywane i modernizowane, międzynarodowy szlak wodny rzeki Odry, stanowiący europejski korytarz ekologiczny. Złóża surowców, w tym energetycznych, częściowo trudno dostępnych, znaczne obszary lasów i obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowią o bogactwie regionu. Rozbudowywana baza naukowo-dydaktyczna może przyczynić się do rozwoju województwa.
Lubuskie charakteryzuje się dobrymi relacjami transgranicznymi z sąsiednimi landami Republiki Federalnej Niemiec: Brandenburgią i Saksonią. Powiązania komunikacyjne, współpraca naukowa w rozwiązywaniu trudnych problemów z zakresu ochrony środowiska stwarza dogodne warunki dla realizacji polityki przestrzennej, zagospodarowania obszarów pogranicza, wymiany osób, towarów i usług.
- 3) W literaturze przedmiotu traktującej o roli polskiej przestrzeni w integrującej się Europie, miasta: Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, wymieniane są jako regionalne ośrodki i cel migracji ludności. Zielona Góra wymieniana jest również jako potencjalna aglomeracja.
- 4) Położenie fizyczno-geograficzne Polski uznawane jest za czynnik pozytywny, determinujący politykę przestrzenną kraju. Województwo lubuskie położone na podstawowym szlaku komunikacyjnym W – Z i rozbudowywanym kierunku zachodnio – południowo - wschodnim ma szanse czerpać korzyści ze swego miejsca w relacjach transgranicznych dla realizacji wzrostu spójności zewnętrznej i wewnętrznej.
- 5) Opracowywana obecnie „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” w perspektywie długookresowej na lata 2008 – 2030 nawiązuje do Agendy Terytorialnej Unii Europejskiej z maja 2007 roku, gdzie przyjęto Kartę Lipską związaną z kształtowaniem polityki wobec miast europejskich. Dokumenty te są odnowioną Kartą Lizbońską. Agenda Terytorialna Unii Europejskiej określa sześć podstawowych priorytetów rozwoju przestrzennego, które powinny być respektowane w kształtowaniu polityki przestrzennej państw wchodzących w struktury Unii

Europejskiej, a w konsekwencji także, w ramach warunków i możliwości, wyodrębnionych układów regionalnych, w tym lubuskiego.

Są to:

- wzmocnienie policentryzmu i innowacyjności dzięki sieci współpracy regionów miejskich i miast,
- nowe formy partnerstwa i zarządzania terytorialnego między obszarami rolniczymi i miejskimi,
- transnarodowe klastry konkurencyjności i innowacyjności,
- wzmocnienie i rozwijanie sieci transeuropejskich,
- promocja transeuropejskiego zarządzania ryzykiem z uwzględnieniem zmian klimatycznych,
- wzmocnienie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych dla nowego podejścia do rozwoju.

- 6) Według charakterystyki i ocen Raportu „O stanie przestrzennego zagospodarowania kraju” (2007/2008) integracja Polski z Unią Europejską wywarła znaczny, wielopłaszczyznowy wpływ na gospodarkę Polski oraz jej sytuację w powiązaniach zewnętrznych. Powiązania międzynarodowe w rejonie lubuskiego, a także Wrocławia, Poznania, Szczecina są silnie skierowane na Niemcy. Lubuskie położone w środkowym paśmie granicy zachodniej odgrywa bardzo istotną rolę w powiązaniach transgranicznych z zachodnim partnerem.

W ocenie polskiej przestrzeni podkreślono zarówno niedostosowanie infrastruktury transportowej i wodno - ściekowej do występujących potrzeb oraz opóźnienia w ich modernizacji. Podkreślono także wartości przyrodnicze województwa, a w tym terenów wzdłuż Odry, po obu stronach granicy. Pomimo tych walorów ilość udzielanych noclegów turystom zagranicznym jest stosunkowo niska i praktycznie dotyczy rejonu Słubice i wzdłuż trasy Słubice – Poznań oraz Zielonej Góry. W Raporcie, tylko Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski wykazane zostały jako ważniejsze ośrodki skupiające pracujących w sektorach przemysłowych. Do istotnych problemów zaliczono konsekwencje zlikwidowania PGR i baz wojsk radzieckich, głównej przyczyny strukturalnego bezrobocia, ekstensywnego użytkowania ziemi i zmian w strukturze zasiewów.

Przez granicę polsko - niemiecką korytarzem transgranicznym Berlin – Warszawa przechodziła w 2000 r. najwyższa wartość eksportu i importu w przeliczeniu na mieszkańca. W zakresie infrastruktury wymienia się nie tylko tranzytowe szlaki transportowe drogowe i kolejowe, ale także trasę przesyłu gazu z Rosji.

- 7) „Europejska koncepcja rozwoju przestrzennego” z 1999 roku określiła cele rozwoju w oparciu o trzy główne wytyczne:

- bardziej zrównoważony i policentryczny system miast oraz nowy typ stosunków między miastem a wsią,
- równość dostępu do infrastruktury i wiedzy,
- ochrona i rozwój europejskiego dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Wytyczne te są uwzględniane w polityce regionalnej województwa lubuskiego, tj. w strategii jego rozwoju i planie zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 1. Województwo lubuskie na tle kraju i Unii Europejskiej

Lubuskie, Polska, Unia Europejska w 2008 roku (wybrane informacje)			
Wyszczególnienie	Województwo lubuskie	Polska	Unia Europejska (27 krajów)
Powierzchnia [tys. km ²]	14,0*	312,7*	4.403,3*
Ludność ogółem w roku [w mln] na km ²	1,0* 72*	38,1* 122*	496,3* 115*
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	5,4*	5,6*	4,7***
Przeciętne trwanie życia osób			
mężczyzn	70,5*	71,3*	75,8*
kobiet	79,3*	80,0*	82,0*
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do produktu krajowego brutto [%]	0,1**	0,57**	1,85**

Dane z wieloletnich publikacji Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

* dane na dzień 30XII.2008 wg GUS-u i Eurostatu

** dane na 2007 r. wg GUS-u i Eurostatu.

*** dane za rok 2006 wg Eurostatu

- 8) Z powyższych danych wynika, że województwo lubuskie charakteryzuje się niskim wskaźnikiem zaludnienia na km², znacznym wskaźnikiem zgonu niemowląt w stosunku do poziomu UE, niskimi nakładami na działalność badawczą.
- 9) Ponadto porównanie sytuacji lubuskiego z Polską w 2008 roku wskazuje na:
 - korzystniejszą sytuację w zakresie wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 ludności: Polska – 0,9; lubuskie - 1,8;
 - niekorzystną sytuację zarówno w kraju, jak i w województwie w zakresie salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1.000 ludności: Polska – 14,9; lubuskie – (- 0,7);
 - wyrównaną pozycję w zakresie izb mieszkalnych na 1.000 ludności: Polska – 782,3; lubuskie – 767,3,
 - wyrównaną pozycję w zakresie mieszkań oddanych do użytku na 1.000 ludności: Polska - 4,3; lubuskie – 4,2.
 - na tle całego kraju, lubuskie wyróżnia się poziomem wyposażenia mieszkań w infrastrukturę komunalną: wodę, kanalizację (w.c., łazienki), gaz, centralne ogrzewanie.
- 10) Lubuskie staje się w coraz to większym stopniu miejscem koncentracji szkolnictwa wyższego, także z dosyć unikalnymi kierunkami studiów. Staje się więc ośrodkiem kształcenia kadr zgodnie z przyjętą strategią oparcia rozwoju o wiedzę i innowacyjność.

1.2. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Jednostkami podziału administracyjnego województwa lubuskiego są powiaty i gminy:

- Powiaty grodzkie
 - miasta (gminy miejskie) Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra.
Gorzów Wielkopolski jest siedzibą Wojewody Lubuskiego, a Zielona Góra siedzibą Sejmiku Samorządowego Województwa Lubuskiego;
- powiat gorzowski – Gorzów Wielkopolski
 - miasta: Kostrzyn nad Odrą i Witnica

- gmina miejska: Kostrzyn nad Odrą
gmina miejsko - wiejska: Witnica
gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn i Santok;
- powiat krośnieński – Krosno Odrzańskie
miasta: Gubin i Krosno Odrzańskie
gmina miejska: Gubin
gmina miejsko-wiejska: Krosno Odrzańskie
gminy wiejskie: Bobrowice, Bytnica, Dąbie, Gubin i Maszewo;
 - powiat międzyrzecki – Międzyrzecz
miasta: Międzyrzecz, Skwierzyna i Trzciel
gminy miejsko - wiejskie: Międzyrzecz, Skwierzyna, Trzciel
gminy wiejskie: Bledzew, Przytoczna, Pszczew;
 - powiat nowosolski – Nowa Sól
miasta: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowa Sól, Nowe Miasteczko
gmina miejska: Nowa Sól
gminy miejsko-wiejskie: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko
gminy wiejskie: Kolsko, Nowa Sól, Otyń, Siedlisko;
 - powiat słubicki – Słubice
miasta: Cybinka, Ośno Lubuskie, Rzepin, Słubice
gminy miejsko-wiejskie: Cybinka, Ośno Lubuskie, Rzepin, Słubice
gmina wiejska: Górzycza;
 - powiat strzelecko-drezdenecki – Strzelce Krajeńskie
miasta: Dobiegniew, Drezdenko, Strzelce Krajeńskie
gminy miejsko-wiejskie: Dobiegniew, Drezdenko, Strzelce Krajeńskie
gminy wiejskie: Stare Kurowo, Zwierzyn;
 - powiat sulęciński – Sulęcín
miasta: Lubniewice, Sulęcín, Torzym
gminy miejsko - wiejskie: Lubniewice, Sulęcín, Torzym
gminy wiejskie: Krzeszyce, Słońsk;
 - powiat świebodziński – Świebódzin
miasta: Świebódzin, Zbąszynek
gminy miejsko - wiejskie: Świebódzin, Zbąszynek
gminy wiejskie: Lubrza, Łągów, Skape, Szczaniec;
 - powiat wschowski – Wschowa
miasta: Sława, Szlichtyngowa, Wschowa
gminy miejsko-wiejskie: Sława, Szlichtyngowa, Wschowa;
 - powiat zielonogórski – Zielona Góra
miasta: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Nowogród Bobrzański, Sulechów
gminy miejsko - wiejskie: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Nowogród Bobrzański, Sulechów
gminy wiejskie: Bojadła, Świdnica, Trzebiechów, Zabór, Zielona Góra;
 - powiat żagański – Żagań
miasta: Gozdnicza, Iłowa, Małomice, Szprotawa, Żagań
gminy miejskie: Gozdnicza, Żagań

gminy miejsko - wiejskie: Iłowa, Małomice, Szprotawa
gminy wiejskie: Brzeźnica, Niegosławice, Wymiarki, Żagań;

- powiat żarski – Żary
miasta: Jasień, Lubsko, Łęknica, Żary
gminy miejskie: Łęknica, Żary
gminy miejsko - wiejskie: Jasień, Lubsko
gminy wiejskie: Brody, Lipniki Łużyckie, Przewóz, Trzebiel, Tuplice, Żary.

Podsumowanie:

Liczba jednostek administracyjnych województwa lubuskiego:

- powiaty grodzkie – 2, powiaty ziemskie – 12 (powiaty ogółem: 14),
- gminy miejskie – 9, gminy miejsko-wiejskie – 33, gminy wiejskie – 41 (gminy ogółem: 83),
- miasta – 42.

1.3. POWIĄZANIA Z OŚCIENNYMI JEDNOSTKAMI ADMINISTRACYJNYMI KRAJU

Powiązania międzywojewódzkie w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie i rozwój województwa lubuskiego.

Podziały terytorialne kraju w roku 1975, kiedy to powstały graniczące ze sobą województwa gorzowskie, zielonogórskie, oraz zmiany z 1999 roku, kiedy to z obu ww. województw utworzono jedno: lubuskie, spowodowały liczne perturbacje w zarządzaniu tym regionem.

Aktualnie województwo graniczy od strony:

- północnej – z województwem zachodniopomorskim,
- wschodniej – z województwem wielkopolskim,
- południowo - wschodniej – z województwem dolnośląskim,

które uprzednio także składały się z mniejszych terytorialnie struktur wojewódzkich.

Od strony zachodniej województwo lubuskie graniczy z Republiką Federalną Niemiec.

Relacje z ww. województwami dotyczą przede wszystkim:

- zabezpieczenia przebiegu tras komunikacyjnych – drogowych, w tym projektowanych autostrad,
- tras linii kolejowych o dużym znaczeniu dla połączeń międzynarodowych, krajowych i regionalnych,
- wzajemnego uzgadniania wojewódzkich strategii rozwoju, planów zagospodarowania przestrzennego sąsiadujących województw i przygranicznych miejscowości w celu zabezpieczenia przebiegu dróg niższego rzędu (wojewódzkich, powiatowych) sieci infrastruktury technicznej (energetycznych, gazowych, paliwowych, telekomunikacyjnych i innych),
- kontynuowania prac związanych z rozwojem transportu lotniczego, kolejowego, rzeczno, w tym Odry,
- wspólnych starań o zabezpieczenie bezpieczeństwa energetycznego,
- wspólnego rozwiązywania problemów gospodarki odpadami,
- podejmowania wspólnych inicjatyw gospodarczych, badawczych, wdrożeniowych,
- współdziałania na rzecz wykorzystania i ochrony walorów przyrodniczych, krajobrazowych, bogactw naturalnych, spuścizny kulturowej,
- współdziałania przy przeciwdziałaniu zagrożeniom ekologicznym, powodziom, negatywnym wpływom zagrożeń transgranicznych z zagranicy i sąsiednich województw,
- współdziałania w rozwoju turystyki, wypoczynku, działalności sportowej,

- współdziałania dotyczącego produkcji, przechowywania, przerobu, transportu produktów rolnych, w tym zdrowej żywności, również dla potrzeb potencjalnego odbiorcy jakim jest kontrahent zagraniczny (głównie Niemcy, kraje Unii Europejskiej).

Do prac nad Zmianą Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, władze województw ościennych wniosły szereg wniosków i postulatów, które poniżej zostaną zreferowane w podziale na pięć zasadniczych stref gospodarki przestrzennej: przyrodniczą, kulturową, osadniczą, komunikacyjną i infrastrukturalną. Przytoczenie tych wniosków i postulatów umożliwi określenie podstawowej problematyki powiązań przestrzennych województwa z jego bezpośrednim, krajowym otoczeniem.

Wśród wniosków i postulatów zgłoszonych przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego oraz Wojewodę Zachodniopomorskiego wymienić należy, między innymi, potrzebę uwzględnienia w pracach nad zmianą planu województwa lubuskiego:

- w sferze przyrodniczej:
 - ochrony obszarów Natura 2000 na styku obu województw,
 - uwzględnienie regulacji prawnych dla Berlińsko - Gorzowskiego Parku Krajobrazowego,
 - ochrony obszarów górniczych – złóż surowców mineralnych,
 - ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr 134 – Dębno oraz Nr 135 – Barlinek;
- w sferze osadniczej:
 - oddziaływania sieci osadniczej na styku obu województw;
- w sferze komunikacyjnej:
 - przebiegu Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego, wykorzystującego Odrzańską Drogę Wodną Nr 30;
 - linii kolejowych AGTC CE – 59 i EGC E-59 oraz drogi ekspresowej S-3 ze zmianą przebiegu drogi międzynarodowej E-65,
 - przebiegu nadodrzańskiej trasy rowerowej „Zielona Odra”,
 - możliwości utrzymania połączenia kolejowego relacji Kostrzyn – Dębno;
- w sferze infrastrukturalnej:
 - powiązania istniejących sieci infrastruktury technicznej na styku obu województw oraz sieci planowanych, a w szczególności budowy rozdzielni 400 kV w stacji Baczyna na terenie gm. Lubiszyn, wprowadzenia linii 400 kV Krajnik – Plewiska do stacji Baczyna, budowy dwutorowej linii 400 kV Krajnik – Baczyna, budowy gazociągów wysokiego ciśnienia Dn 700 relacji Szczecin – Gorzów – Lwówek, Kostrzyn – Zielin oraz Chrapowo – Będargowo – Strzelce Krajeńskie – Drezdenko,
 - zadań w zakresie ochrony przed powodzią, zgodnie z „Programem dla Odry 2006” (w tym poprawy parametrów eksploatacyjnych rzeki, z utrzymaniem głębokości transportowej 1,8 m).

Wojewoda Zachodniopomorski przekazał także wnioski złożone przez Burmistrzów Miast i Gmin Cedynia oraz Człopa, w których podkreślana jest między innymi potrzeba przeprowadzenia działań związanych z zabezpieczeniami przeciwpowodziowymi na terenach zalewowych, na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi lub położonych pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi a linią brzegową rzeki Odry, uwzględnienia potrzeby poprawy lokalnych powiązań układów: drogowego, energetycznego, gazowniczego oraz w zakresie ochrony dóbr kultury (uwzględnienia potrzeby ochrony i rewaloryzacji kanału Siecieńskiego i umocnień Wału Pomorskiego).

Wśród wniosków i postulatów zgłoszonych przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu – jednostkę podległą Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego oraz Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu – Wydział Infrastruktury, wymienić należy między innymi potrzebę uwzględnienia w pracach nad zmianą planu województwa lubuskiego.

w sferze przyrodniczej:

- a) ochrony obszarów cennych pod względem przyrodniczym, w tym ciągów przyrodniczych, mających swoją kontynuację w województwie lubuskim, a zwłaszcza Drawieńskiego Parku Narodowego, rezerwatu przyrody Wyspa na Jeziorze Chobieńskim oraz Parków Krajobrazowych: Przemęckiego i Pszczewskiego,
 - b) ochrony obszarów Natura 2000, a w tym Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków, takich jak: Lasy Puszczy nad Drawą, Puszcza Notecka, Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry, Wielki Łęg Obrzański, Pojezierze Sławskie, potencjalnych Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk, takich jak: Uroczyska Puszczy Drawskiej, Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry oraz Ostoja Międzychodzko-Sierakowska,
 - c) ochrony Obszarów Chronionego Krajobrazu: Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska, Przemęcko-Wschowskiego i kompleksu leśnego Włoszakowice, Puszczy nad Drawą, Puszczy Noteckiej, Międzychodzkiego i Miedzichowskiego;
- w sferze kulturowej:
- a) propozycji utworzenia parków kulturowych Doliny Noteci oraz Cysterskich – Przemęckiego i Obrzańkiego,
 - b) szlaków historyczno-kulturowych: „Szlaku cysterskiego” i „Drogi Św. Jakuba”,
 - c) propozycji włączenia na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Pradoliny Noteci;
- w sferze osadniczej:
- a) strefy ponadprzeciętnej aktywności przemysłowej Wronki – Międzychód, Nowy Tomyśl – Zbąszyń i gmina Włoszakowice,
 - b) strefy intensywnej produkcji rolniczej w gminach Wolsztyn i Siedlec,
 - c) strefy intensywnej rekreacji w rejonach międzychodzko-sierakowskim, nadnoteckim, nowotomyskim, nadobrzańskim, wolsztyńskim i przemęckim,
 - d) obszaru ograniczeń rozwoju społeczno-gospodarczego, w którym znajdują się gminy Wieleń, Krzyż i Drawsko;
- w sferze komunikacyjnej:
- a) Europejskiego Korytarza Transportowego Nr II Berlin – Poznań – Warszawa – Moskwa z przebiegiem autostrady A2 (Berlin) – Świecko – Poznań – Warszawa – granica z Białorusią,
 - b) dróg krajowych Nr: 22 Wałcz – Gorzów Wlkp., 24 Pniewy – Skwierzyna, 2 Pniewy – Świebodzin, 32 Wolsztyn – Sulechów i 12 Leszno – Wschowa,
 - c) dróg wojewódzkich Nr: 305, 316, 315, 413, 313, 303, 302, 199, 160, 176, 181 i 174,
 - d) linii kolejowej Nr 3 Berlin – Poznań – Warszawa – Moskwa (międzynarodowej linii nr E20),
 - e) planowanej linii kolejowej o prędkości > 300 km/h na ww. kierunku,
 - f) kolei krajowych Nr: E-59 (351), E-20 (003), 14 (Leszno – Głogów), pierwszorzędnych linii kolejowych Nr 203 i 14 oraz lokalnej Międzychód – Skwierzyna,
 - g) drogi wodnej „Wielka Pętla Wielkopolska” (z drogami E-70 Warta – Noteć),
 - h) dróg rowerowych: europejskiej Piła – Trzcianka – Drezdenko – Międzychód oraz regionalnej: Krzyż Wlkp. – Drezdenko;
- w sferze infrastrukturalnej:
- a) gazociągów tranzytowego do Niemiec (gmina Miedzichowo - woj. lubuskie) oraz – magistralnych na trasach: do Szczecina (gmina Międzychód – woj. lubuskie), Lwówek – Trzciel, Grodzisk Wlkp. – Świebodzin, Siedlec – Kargowa, Więciechowa – Katowice, Wijewo do Skawy i Nowej Soli,
 - b) linii elektroenergetycznych 400 kV na trasach: gmina Międzychód – woj. lubuskie, gmina Więciechowa – woj. lubuskie oraz 110 kV na trasach: gmina Więciechowa – woj. lubuskie, Wolsztyn – woj. lubuskie, Nowy Tomyśl – woj. lubuskie, Międzychód – woj. lubuskie, Drawsko – woj. lubuskie,

- c) ropociągu na trasie gminy Międzychód – woj. lubuskie.

Wśród wniosków i postulatów zgłoszonych przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego wymienić należy między innymi potrzebę uwzględnienia w pracach nad aktualizacją planu województwa lubuskiego: w sferze przyrodniczej:

- a) ochrony korytarza ekologicznego doliny Odry o znaczeniu międzynarodowym,
- b) ochrony głównych korytarzy ekologicznych zachodniej i południowej Polski, tj. Korytarza Zachodniego (łązącego Sudety poprzez Bory Dolnośląskie, lasy zielonogórskie, Puszcze Rzepińską z Parkiem Krajobrazowym „Ujście Warty”) oraz Korytarza Południowo-Centralnego (łązącego Roztocze poprzez kompleksy leśne na południu Polski, Lasy Milickie, Dolinę Baryczy z Borami Dolnośląskimi),
- c) potrzeby stworzenia spójnego systemu obszarów chronionych, z uwzględnieniem w szczególności obszarów Natura 2000 Bory Dolnośląskie, Dolina Środkowej Odry, Łęgi Odrzańskie, Stawy Przemkowskie, Buczyzna Szprotawsko - Piotrowicka, Łęgi Odrzańskie, Nowosolska Dolina Odry, Uroczyska Borów Dolnośląskich i Wrzosowisko Przemkowskie, a także Parku Krajobrazowego Stawy Przemkowskie oraz Obszarów Chronionego Krajobrazu Wzgórza Dalkowskie i Dolina Baryczy,
- d) ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr: 302 Zbiornik Pradolina Barycz – Głogów, 306 Zbiornik Wschowa oraz 315 Zbiornik Chocianów – Gozdnicza,
- e) koncepcji stworzenia Parku Geologicznego „Łuk Mużakowa”,
- f) ochrony udokumentowanych złóż kopalin użytecznych: rud miedzi i srebra w rejonie Bytomia Odrzańskiego oraz gazu ziemnego w rejonach Dębina, Grochowice, Kandlewo i Wilków;

w sferze osadniczej:

- a) roli aglomeracji głogowsko - legnickiej jako ważnego ośrodka koncentracji miejsc pracy do uwzględnienia w kształtowaniu zasad rozwoju sieci ośrodków osadniczych południowej części województwa lubuskiego,
- b) powiązań o lokalnym znaczeniu miasta Góra z miastem Wschowa,
- c) powiązań szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym (np. Euro Velo), w szczególności możliwości rozwoju wodnych szlaków turystycznych w ciągu odrzańskiej drogi wodnej oraz atrakcyjnego dla turystyki i rekreacji zagospodarowania doliny Odry oraz dolin Nysy Łużyckiej, Kwisy i Bobru;

w sferze komunikacyjnej:

- a) roli Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego, przy uwzględnieniu jego powiązań komunikacyjnych z Wrocławiem poprzez Poznań oraz przebiegów dróg ekspresowych S3 i S5, linii kolejowych E59 i C-E59 oraz odrzańskiej drogi wodnej E30 dla uaktywnienia rozwoju gospodarczego całego pogranicza zachodniego,
- b) istniejących przebiegów lub wytrasowanie nowych dla dróg krajowych, takich jak: autostrada A18 w relacji Krzywa – Gornice – Olszyna – granica państwa, droga nr 3 relacji granica państwa – Jakuszyce – Jelenia Góra – Legnica – Nowa Sól – Zielona Góra – Gorzów Wielkopolski (Szczecin), droga ekspresowa S3 w jej planowanym przebiegu relacji Lubawka – Legnica – dalej jw. oraz droga nr 12 relacji Dorohusk – Głogów – Żagań – Łęknica – granica państwa,
- c) istniejących przebiegów oraz poprawy warunków technicznych i wzmocnienie znaczenia dróg wojewódzkich Nr: 350, 296, 297, 328, 292, 321, 319, 324 oraz 305,
- d) linii kolejowych nr 273 Wrocław – Głogów – Zielona Góra, nr 275 i nr 14 Wrocław – Legnica – Żagań – Żary – Forst jako istotnych powiązań łączących Dolny Śląsk z Ziemią Lubuską, a także jako powiązań o znaczeniu międzynarodowym, usprawniających połączenia z Brandenburgią i Berlinem oraz pozostałych linii kolejowych, łączących województwo

dolnośląskie z lubuskim (np. Węgliniec – Żagań), jako powiązań komunikacyjnych, stymulujących rozwój ośrodków osadniczych i turystyki;

w sferze infrastrukturalnej:

- a) istniejących sieci gazowych wysokiego ciśnienia DN250 Żuchłów – Wilków, DN80 do miasta Wschowa, DN250 Wilków – Grochowice, DN200 Głogów – Bytom Odrzański, DN250 Głogów – Żary oraz rezerw terenu dla planowanych sieci wysokiego ciśnienia DN500 Polkowice – Żary na odcinku Polkowice – Szprotawa, do miasta Wschowa oraz DN400KGZ Kościan – KGHM Głogów/Polkowice (przy utrzymaniu eksploatacji istniejących złóż gazu wraz z obszarami górniczymi „Wilków” i „Grochowice”),
- b) istniejących elektroenergetycznych linii 220 kV relacji Mikułowa – Leśników, Żukowice – Leśników i Polkowice – Plewiska oraz linii 110 kV relacji Bolesławiec – Jankowa Żagańska, Przemków – Szprotawa, Żukowice – Bytom Odrzański, Żukowice – Sława Śląska, Huta Głogów 2 – Wschowa,
- c) powiązań gmin Osiecznica i Węgliniec z województwem lubuskim w zakresie prowadzenia gospodarki odpadowej,
- d) planowanego zakresu działań na rzecz ochrony przeciwpowodziowej dorzecza Odry, ujętego w „Programie dla Odry 2006”.

1.4. POWIĄZANIA TRANSGRANICZNE Z REPUBLIKĄ FEDERALNĄ NIEMIEC

- 1) Województwo lubuskie po włączeniu Polski w struktury Unii Europejskiej zmieniło diametralnie swoje relacje powiązań zewnętrznych i znalazło się w strefie zwiększonego zakresu swobody przepływu ludzi, towarów, usług, kapitału. Pomimo upływu kilku lat funkcjonowania w nowej rzeczywistości politycznej i gospodarczej, procesy integracyjne Polski, a więc i województwa lubuskiego trwają nadal i stanowią proces ciągły.
Od kilku lat, a szczególnie po wejściu do UE, województwo coraz bardziej integruje się z Republiką Federalną Niemiec, głównie z Brandenburgią i Saksonią w zakresie rozwiązywania wspólnych problemów.
- 2) Podstawę dla uregulowania zasad i form polsko-niemieckiej współpracy przygranicznej oraz międzyregionalnej stanowią traktaty zawarte pomiędzy Polską i Niemcami: graniczny z 14.11.1990 r. oraz traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17.06.1991 r. Na mocy postanowień tego drugiego traktatu w tymże roku powołana została Polsko - Niemiecka Komisja Międzyrządowa do Spraw Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, a następnie powstały dwa Komitety: do spraw Współpracy Przygranicznej i do spraw Współpracy Regionalnej. W 1994 r. został powołany Komitet ds. Programowania i Monitorowania Programu Phare CBC i Interreg, natomiast w 2000 r. Komitet ds. Gospodarki Przestrzennej. Przedmiotem działalności Komisji i jej Komitetów oraz grup roboczych jest szerokie spektrum problemów rozwoju współpracy Polski i Niemiec w sferach: politycznej, społecznej, gospodarczej, ekologicznej, planowania przestrzennego i polityki regionalnej.
Polska jako pierwsza w Europie Środkowej i Wschodniej ratyfikowała w 1993 roku Europejską Ramową Konwencję o współpracy transgranicznej oraz Europejską Kartę Samorządu Terytorialnego. Dokumenty te stwarzają szansę dla zwiększenia aktywności rejonów przygranicznych (a więc i obecnego województwa lubuskiego).
We Frankfurcie nad Odrą, dnia 21 listopada 2000 r. podpisano umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o budowie i utrzymaniu granicznych obiektów mostowych w Rzeczypospolitej Polskiej zlokalizowanych w ciągu dróg publicznych poza siecią dróg krajowych, w Republice Federalnej Niemiec w ciągu dróg publicznych poza siecią dróg federalnych.

W dniu 26 lutego 2008 r. podpisano Umowę między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o budowie i utrzymaniu granicznych obiektów mostowych w ciągu linii kolejowych o znaczeniu państwowym w Rzeczypospolitej Polskiej i w ciągu federalnych linii kolejowych w Republice Federalnej Niemiec.

Najistotniejszymi instytucjami na rzecz wspomagania rejonów przygranicznych są Komisje Międzynarodowe, co potwierdza cytowany „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju”.

- 3) W związku z wprowadzeniem w Polsce w 1999 roku nowego podziału terytorialnego kraju, wzrostem roli władz samorządowych w kształtowaniu polityki regionalnej, w tym jej aspektów międzynarodowych, współpraca ta została w ostatnich latach przez samorządy zdynamizowana. Ważnym tego przejawem było podjęcie w 1999 roku stosownych uchwał w sprawie realizacji priorytetów współpracy zagranicznej przez sejmiki województw nadgranicznych (lubuskiego, a także zachodniopomorskiego i dolnośląskiego), w których określono:
- a) główne cele współpracy zagranicznej,
 - b) priorytety geograficzne współpracy,
 - c) udział województw w stowarzyszeniach i instytucjach międzynarodowych.

Priorytety te obejmują zasadnicze sfery współpracy transgranicznej, a z racji położenia ww. województw w paśmie zachodniego pogranicza Polski, w szczególny sposób podkreślają potrzebę zdynamizowania współpracy z Niemcami¹. Województwo lubuskie w 2010 r. zaktualizowało priorytety, dostosowując je do zmienionej sytuacji związanej z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

- 4) Na przełomie lat 1999/2000 odnowione zostały wcześniej wypracowane formy bezpośredniej współpracy międzyregionalnej na pograniczu polsko-niemieckim, zaś szczególne impulsy dla jej aktywizacji przyniosło opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz strategii ich rozwoju, co miało miejsce w latach 2000 – 2002. W ramach prac nad tymi dokumentami doszło do szeregu konsultacji i uzgodnień wielu rozwiązań, przyjętych w nich zwłaszcza dla terenów przygranicznych. W tymże czasie podpisane zostało przez Marszałka Lubuskiego i Premiera Brandenburgii „Wspólne oświadczenie o współpracy”, w efekcie którego między innymi służby planistyczne obu regionów mogły skupić się na opiniowaniu, wzajemnym przekazywaniu informacji oraz konsultowaniu regionalnych i ponadregionalnych, przygranicznych opracowań planistycznych. Biuro Planowania Przestrzennego w Zielonej Górze związane jest od szeregu lat stałą współpracą z Instytutem Rozwoju Miast i Mieszkalnictwa Kraju Związkowego Brandenburgii, która między innymi umożliwiła zorganizowanie szeregu eksperckich warsztatów na temat szans rozwoju miast granicznych, a także opracowanie wspólnie ze stroną niemiecką mapy zagospodarowania przestrzennego pogranicza polsko-niemieckiego. Współpraca z niemieckimi ekspertami była pomocna ostatnio przy opracowaniu Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Województwa Lubuskiego.
- 5) 19 listopada 2008 r. w Zielonej Górze Marszałek Województwa Lubuskiego oraz Premier Saksonii podpisali Wspólne Oświadczenie o Współpracy pomiędzy Województwem Lubuskim a Wolnym Krajem Związkowym Saksonią.
- 6) Dla ukierunkowania rozwoju terenów pogranicza polsko-niemieckiego opracowywano w minionych latach szereg studiów i ekspertyz, których efekty były w części wykorzystywane przy sporządzaniu opracowań planistycznych, takich między innymi jak aktualizowany obecnie plan zagospodarowania przestrzennego województwa. W latach 1994 – 1995 pod egidą Polsko-Niemieckiej Komisji Gospodarki Przestrzennej wykonane zostało „Studium kierunkowego

¹ Uwarunkowania Rozwoju Przestrzennego Polski wynikające z sąsiedztwa z Republiką Federalną Niemiec, Tom III, prof. dr hab. Stanisław Ciok, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Wrocławski

zagospodarowania przestrzennego obszaru wzdłuż granicy polsko-niemieckiej” – pierwszy tego typu dokument opracowywany w nowej sytuacji polityczno-społecznej po zjednoczeniu Niemiec w obszarze całej polskiej strefy przygranicznej. „Studium” to objęło swoimi analizami szeroki pas terenów po obu stronach. Ważnym, aczkolwiek obejmującym tylko tereny po polskiej stronie granicy, kolejnym opracowaniem tego typu było, pochodzące z 2005 roku i tak samo zatytułowane jak wcześniejszy dokument, zagospodarowanie przestrzennego obszaru wzdłuż granicy polsko-niemieckiej, opracowane na zlecenie polskiego Ministerstwa Budownictwa.

W dokumentacji do „Studium kierunkowego” z 2005 roku wskazano szereg projektów rozwojowych w paśmie gmin, bezpośrednio położonych przy granicy, których realizacja miała przyczynić się do aktywizacji tych obszarów. Wśród tych projektów, których aktualność w zasadniczym stopniu nie uległa zmianie i w części została już zrealizowana, przypomnieć należy między innymi:

- rozbudowę terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Kostrzynie nad Odrą,
 - modernizację portu dla obsługi przewozów pasażerskich u ujścia Warty do Odry w ww. mieście,
 - rewitalizację obszaru śródmiejskiego i odbudowę Twierdzy Kostrzyn z wewnętrznym zespołem zabudowy,
 - wykorzystanie dawnych fortów w Żabicach i Czarnowie, związanych z Twierdzą Kostrzyn dla turystyki na terenie gm. Górzycy,
 - budowę przeprawy promowej na Odrze w Nowym Lubuszu k. Słubic,
 - rewitalizację obszaru śródmiejskiego Słubic w powiązaniu ze Starym Miastem we Frankfurcie nad Odrą,
 - rozbudowę ośrodka akademickiego w Collegium Polonicum w Słubicach,
 - modernizację portu na Odrze w Słubicach,
 - rozbudowę terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Słubicach,
 - modernizację węzła kolejowego o znaczeniu ponadregionalnym w Rzepinie,
 - budowę przeprawy mostowej na Odrze w Uradzie w gm. Cybinka,
 - rozbudowę terenów produkcyjno-usługowych w południowej, północnej i wschodniej części Gubina,
 - odbudowę Starego Miasta i rewitalizację obszaru śródmiejskiego w Gubinie,
 - odbudowę wsi Zasięki, dawnego przedmieścia miasta Forst i wykorzystanie terenów przemysłowych we wsi Zasięki w gm. Brody,
 - rewitalizację historycznego układu centrum wsi Brody wraz z założeniem parkowo-pałacowym,
 - rozbudowę bazy pobytowej w Łęknicy w powiązaniu z udostępnieniem Parku Mużakowskiego i odnowieniem tradycji lecznictwa uzdrowiskowego w Bad Muskau.
- 7) Duże znaczenie dla rozwoju kontaktów transgranicznych ma funkcjonowanie Euroregionów „Sprewa – Nysa – Bóbr” oraz „Pro Europa – Viadrina”, których działalność przyniosła znaczące efekty w tej dziedzinie. Po ponad 15 latach ich współpracy należy je uznać za ważny element integracji obszarów przygranicznych w województwie lubuskim i w Brandenburgii. Ich rozwój powinien zmierzać w kierunku tworzenia wyspecjalizowanych platform współdziałania w nowych warunkach funkcjonowania powiększonej Unii Europejskiej. Obszary przygraniczne pozostają nadal, bez względu na stopień integracji, obszarem wzajemnych relacji różnych systemów prawnych, podatkowych, administracyjnych, gospodarczych, a także różnych mentalności mieszkańców tych obszarów. Kolejny etap rozwoju, w który powinny wkraczać euroregiony pogranicza polsko - niemieckiego, powinien charakteryzować się procesami konsolidacji, łączenia sił oraz podejmowania nowych zadań przez ich struktury. Opracowania powinny dotyczyć całego regionu a nie jego części. Efektywność działań euroregionów w dużym stopniu zależy od integracji struktur (np. wspólny związek komunalny, wspólny sekretariat, wspólna polityka informacyjna).

- 8) W województwie lubuskim występują przyrodnicze obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym, wiążące się z podobnymi obszarami po zachodniej stronie Odry. Korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym jest Odra. Rolę Odry i formy jej przystosowania do współczesnych potrzeb określano w „Programie Odra 2006”. Odra stanowi nie tylko granicę państwową, ale także drogę transportu wodnego. Wspólnym problemem jest zagrożenie powodziowe obu państw ze strony tej rzeki oraz udrożnienie transportowego szlaku wodnego z zagospodarowaniem nabrzeży, głównie w Nowej Soli i Cigacicach. W 2001 roku wykonane zostało „Studium zagospodarowania przestrzennego pasma Odry” (metryczki gmin Pasma Odry).
- 9) Lubuskie ma wybitne walory rekreacyjne dla wypoczynku i turystyki o ponadlokalnym znaczeniu. Jest to wielkim atutem, szczególnie w relacjach polsko-niemieckich, dla możliwości rozwoju różnorodnej bazy turystycznej i wypoczynkowej, w tym dla form specjalnych: łowiectwa, wędkarstwa, turystyki konnej i rowerowej, golfa, a także dla lecznictwa typu uzdrowiskowego, szlaków turystyczno - kulturowych, związanych z zabytkami i historią tych ziem.
- 10) Lubuskie staje się województwem o stale rozbudowywanej bazie naukowo - badawczej i edukacyjnej związanej współpracą z Niemcami, zapoczątkowanej przez Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie n/Odrą i Collegium Polonicum w Słubicach, Politechnikę Zielonogórską, a rozwijanej przez powstały w 2001 roku Uniwersytet w Zielonej Górze (po połączeniu Politechniki Zielonogórskiej z Wyższą Szkołą Pedagogiczną).
- 11) Prowadzone są wspólne prace planistyczne i projektowe dla obszarów transgranicznych (w tym opracowanie, które miało charakter wywoławczy „Podstawy gospodarki przestrzennej na polsko - brandenburskim pograniczu”), a także plany zagospodarowania przestrzennego, w tym Słubic, Frankfurtu nad Odrą, Gubina i Guben.
- 12) Kolejnym krokiem ku ukierunkowaniu rozwoju pogranicza polsko-niemieckiego jest "Mapa zamierzeń inwestycyjnych polskiego obszaru pogranicza położonego wzdłuż granicy polsko - niemieckiej" opracowana na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury we współpracy służb planistycznych trzech województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego (czerwiec 2009 r.). Strona niemiecka zobligowała się do sporządzenia analogicznej mapy. Obie mapy mają być materiałem wyjściowym do opracowania "Strategii wspólnych wizji na pograniczu w celu dalszej poprawy współpracy".
- 13) W toku prac nad "Mapą zamierzeń inwestycyjnych (...)" dostrzeżono potrzebę integracji działań planistycznych na obszarze pogranicza. W związku z tym przystąpiono w 2010 roku do prac nad sporządzeniem Studium integracji przestrzennej polskiej części pogranicza Polski i Niemiec. Opracowane zostanie wspólnie dla trzech województw przygranicznych: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego. Specyfiką uwarunkowań położenia województwa lubuskiego, którego zachodnią granicę stanowi granica Rzeczypospolitej Polskiej, jest niewątpliwie oddziaływanie na tereny leżące w Republice Federalnej Niemiec oraz podleganie analogicznym oddziaływaniami ze strony zachodniego sąsiada. W związku z tym istnieje potrzeba wypracowania wspólnego podejścia do kwestii planowania i zagospodarowania przestrzennego Zachodniej Polski. Odpowiedzią na tę potrzebę jest "Studium Integracji Przestrzennej Polskiej Części Pogranicza Polski i Niemiec". Celem głównym opracowania Studium jest wskazanie kierunków rozwoju obszaru pogranicza Polski i Niemiec a w konsekwencji poprawy jego spójności przestrzennej dla realizacji wyzwań integracyjnych w Unii Europejskiej. Jednym z ważniejszych celów operacyjnych Studium jest stworzenie instrumentów wspomagających formułowanie dokumentów planistycznych i programowych dla perspektywy finansowej UE w latach 2014-2020. Pozostałe cele operacyjne to:
 - wypracowanie spójnej polityki przestrzennej polskiej części obszaru pogranicza Polski i Niemiec,

- wypracowanie innowacyjnych zasad współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego,
 - wypracowanie standardu zapisu planistycznego oraz systemu informacji planowaniu przestrzennym.
- 14) Ważnym narzędziem wspomagania rozwoju województwa lubuskiego jest Europejska Współpraca Terytorialna, która realizowana jest za pomocą trzech typów programów operacyjnych finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR):
- programy współpracy transgranicznej - ich celem jest rozwijanie wspólnych inicjatyw lokalnych i regionalnych,
 - programy współpracy transnarodowej - ukierunkowanych na integrację terytorialną Unii Europejskiej poprzez wspieranie dostępności, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, innowacyjność i ochronę środowiska naturalnego,
 - programy współpracy międzyregionalnej - umożliwiających wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie m.in. wspierania innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy oraz ochrony środowiska;

1.5. BARIERY I OGRANICZENIA WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ

Najpoważniejszymi barierami ograniczającymi współpracę transgraniczną są różnice wynikające z cech obszarów przygranicznych. Do podstawowych barier w tym zakresie można zaliczyć:

- nieporównywalne struktury administracyjne pod względem wielkości potencjału społecznego, gospodarczego a przede wszystkim zakresu kompetencyjnego w dziedzinie współpracy transgranicznej,
- brak jednoznacznego określenia kompetencji władz lokalnych w nawiązywaniu współpracy transgranicznej. Chodzi o to, aby przepisy nie krępowały możliwości nawiązywania ścisłych związków, aby miasta i gminy mogły efektywnie wykorzystywać szansę związaną ze współpracą,
- odmienność systemów gospodarczych i tempa transformacji systemowej,
- silnie zróżnicowany poziom rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego obszarów przygranicznych,
- słabo rozwinięta infrastruktura transgraniczna, a zwłaszcza mała ilość przejść granicznych i ich standard techniczny,
- słaba dostępność komunikacyjna przejść granicznych. Wynika ona ze słabej spójności sieci transportowej oraz niewydolności układu komunikacyjnego. Istniejąca przed wojną sieć transportowa przecięta została granicami politycznymi w wyniku czego w obszarach przygranicznych powstały liczne podukłady, izolowane miejscowości, które nie posiadają bezpośrednich połączeń, które zostały po drugiej stronie granicy. Aby poruszać się pomiędzy miastami transgranicznymi należy często cofnąć się w głąb kraju. Mała gęstość sieci, a zwłaszcza ich jakość sprawia, że drogi dojazdowe do przejść granicznych są niewydolne, a to z kolei ogranicza dostępność tych obszarów, zwłaszcza dla współpracy regionów transgranicznych,
- ograniczenia natury społecznej np. negatywne stereotypy, słaba znajomość języka sąsiadów, nie rozwiązany problem wzajemnego uznawania świadectw szkolnych i matur.

Barieri utrudniające współpracę transgraniczną należy usuwać lub zmniejszać ich negatywne oddziaływanie.

1.6. SZANSE WSPÓLPRACY W OBSZARACH TRANSGRANICZNYCH

Obszary przygraniczne dysponują obecnie wieloma walorami i atrybutami zwiększającymi szanse rozwojowe. Do najatrakcyjniejszych można zaliczyć:

- a) korzystne położenie geograficzne. Do niedawna peryferyjne obszary na granicy zachodniej poprzez aktywną współpracę uzyskały tak konieczną korzystną rentę położenia. Znajdują się one w strefie krzyżujących się wpływów dużych ośrodków rangi europejskiej (Berlina, Drezna, Poznań, Wrocławia), znajdują się na przecięciu ważnych dróg o znaczeniu europejskim łączących krańcowe punkty kontynentu;
- b) zasoby i warunki naturalne. Za kilka lat prawdopodobnie cały obszar zachodniego pogranicza znajdzie się w zasięgu oddziaływania dużej aglomeracji berlińskiej. Obszar pogranicza może stać się miejscem produkcji zdrowej żywności dla potężnego Berlina. Również duże zasoby lasów i wód mogą stać się miejscem odpoczynku dla mieszkańców stolicy Niemiec. Duże zasoby surowców budowlanych mogą być eksploatowane dla potrzeb Berlina, jak i budowanych autostrad;
- c) dobre ukształtowanie stosunków ludnościowych. Przejawia się to w młodszej strukturze ludności, wyższym przyroście naturalnym;
- d) niskie ceny wielu towarów i usług, co stanowi podstawę żywiłowego rozwoju handlu przygranicznego, a co za tym idzie wzrostu dochodów ludności i aktywizacji współpracy transgranicznej;
- e) możliwość korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej;
- f) napływ kapitału i technologii na obszary przygraniczne.

1.7. PERSPEKTYWY WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ

Należy umacniać i rozwijać istniejące formy współpracy transgranicznej. Jakość i intensywność zależeć będzie od dalszych rozwiązań:

- prawnych, zwłaszcza w określeniu kompetencji władz samorządowych w nawiązywaniu współpracy;
- informacyjnych, w zakresie możliwości rynkowych, eksportowych, zatrudnieniowych po obu stronach granicy;
- infrastrukturalnych, w zakresie przejść granicznych, dróg, połączeń kolejowych.

Regiony zachodnie mogą stać się tzw. "lokomotywami postępu" i służyć reszcie kraju za wzór i prekursora integracji poprzez współpracę transgraniczną.

Pomimo, iż w myśl Traktatu z Schengen zniknęły wewnętrzne granice polityczne, nie zniknęły wszystkie problemy regionów przygranicznych. Podobnie jak w przypadku zjednoczonych już państw Unii, nadal będą występować, pomiędzy obszarami przygranicznymi różnice:

- a) na płaszczyźnie społecznej np. w sferze zdobyczy socjalnych, poziomie płac, zakresie opieki społecznej, szkolnictwa, dostępności usług;
- b) na płaszczyźnie gospodarczej, wynikające z różnego poziomu rozwoju gospodarczego, poziomu infrastruktury, inwestycji;
- c) na płaszczyźnie finansowej, wyrażające się różnymi systemami podatkowymi, kapitałowymi przeznaczonymi na rozwój tych obszarów;
- d) w sferze regulacji prawnych.

Przewiduje się jednak wzrost poziomu powiązań transgranicznych, który stymulowany będzie przez integrację w sferze gospodarczej.

1.8. USTALENIA DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA

- 1) Pomimo upływu kilkunastu lat od chwili opublikowania powyższych opinii i wniosków, znaczna ich część zachowuje swoją aktualność, a sprawy integracyjne z Unią Europejską zostały już znacznie zaawansowane (fakt formalnej integracji z UE miał miejsce już kilka lat temu – 2004 rok).
- 2) W styczniu 2000 roku została przyjęta na szczycie Rady Europejskiej strategia w Lizbonie (stąd nazwa Strategia Lizbońska), która jest najszerszym, jak dotąd, programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Jest ona ważnym punktem odniesienia w stosunku do strategii wszystkich polskich województw, co podkreśla „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2005. Cel strategiczny UE zakłada „stworzenie do roku 2010 najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki świata, opartej na wiedzy, rozwijającej się w warunkach zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zapewniającej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz większą spójność społeczną”.

W cytowanej już „Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 r.” z 2005 roku, nawiązując do Strategii Lizbońskiej stwierdzono, że „przy określaniu celów operacyjnych oraz w grupie wskaźników uwzględnianych w procesie monitorowania, cele Strategii Lizbońskiej są w szerokim zakresie wzięte pod uwagę”².

Stwierdzono także (w nawiązaniu do celu strategicznego UE), że „województwo lubuskie dobrze wykorzystało walory środowiska i położenie w zjednoczonej Europie. Szybko rozwinęła się gospodarka, przemysł zaawansowanych technologii, poprawiła się infrastruktura techniczna, tworzone są nowe atrakcyjne miejsca pracy. Poprawiła się jakość życia, dzięki większej dostępności szerokiej gamy usług publicznych – transportu, komunikacji, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, wypoczynku i zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom”.

- 3) Przełożeniem „Strategii Lizbońskiej” na warunki polskie są między innymi „Założenia Narodowego Planu Rozwoju Polski na lata 2007 – 2013” (dokument o charakterze średniookresowym).

Cele i priorytety NPR 2007 – 2013 zakładają między innymi:

- a) „przyspieszenie modernizacji polskiej gospodarki,
- b) uzyskanie zdolności konkurencyjnej”.

Istotnym elementem „Założeń Narodowego Planu Rozwoju Polski na lata 2007-2013” są cele strategii rozwoju regionalnego dotyczące poziomu wojewódzkiego, a więc i lubuskiego.

Celami tymi są:

- a) „wzrost konkurencyjności gospodarki regionów, przy wykorzystaniu ich atutów i specyfiki (endogeniczny potencjał),
- b) zachowanie różnorodności,
- c) racjonalna gospodarka przestrzenią i zasobami,
- d) wyrównywanie szans (zapobieganie marginalizacji aktualnie najsłabszych regionów)”.

W stosunku do rozwoju społeczno-gospodarczego założono:

- a) budowę gospodarki opartej na wiedzy,
- b) rozwój infrastruktury (transportowej, telekomunikacyjnej),
- c) stymulację inwestycji,
- d) lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich.

² Strategia rozwoju Województwa Lubuskiego – aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku (uchwała Nr XXXVII/260/2005 z dnia 19 grudnia 2005r.);

Z punktu widzenia problemu zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego istotnym jest podkreślanie kierunku działań zmierzających do efektywnego wykorzystania endogenicznego potencjału regionu, stworzenie ram przestrzennych dla realizacji celów strategicznych rozwoju województwa³.

- 4) Strategia rozwoju województwa lubuskiego z 2005 r. oraz opracowania studialno - projektowe wykonane przed podjęciem decyzji o zmianie planu zagospodarowania przestrzennego województwa z 2002 roku są zgodne z dyrektywami zawartymi w późniejszym dokumencie, jakim są „Założenia Narodowego Planu Rozwoju Polski na lata 2007 – 2013”.

Jest rzeczą godną uwagi, że także o wiele wcześniejsze opracowania z zakresu polityki przestrzennej, zarówno województwa zielonogórskiego jak i gorzowskiego (końcowe lata 90-te XX w.) zawierają zapis dążeń do efektywnego wykorzystania endogenicznego potencjału tych województw (studia zagospodarowania przestrzennego).

- 5) Nowa „koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju” (w stosunku do opracowania z roku 2000) nie jest ona dotąd przyjęta mimo szeregu opracowań, a w tym zarówno eksperckiego jak i rządowego. Podnosi się kwestię zmiany uprzedniej koncepcji opracowanej w odmiennych warunkach, które nie przystają do obecnych uwarunkowań geopolitycznych, gospodarczych, organizacji terytorialnej.

Niemniej, do chwili przyjęcia nowej wersji, formalnie aktualną pozostaje ta z 2000 roku (opublikowana w M.P. Nr 26/2001, poz. 432).

Na politykę przestrzenną województwa bezpośredni wpływ mają, rządowe dokumenty programowe określające politykę przestrzenną, nie będące aktami prawnymi, lecz stanowiące podstawę do innych.

W „Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” z 2000 r. przedstawiono przebiegi:

- a) autostrad A-2, A-3, A-12,
- b) linii kolejowych,
- c) projektowane mosty energetyczne

oraz wymieniono:

- a) Zieloną Górę jako krajowy ośrodek równoważenia rozwoju,
- b) Gorzów Wielkopolski jako ponadregionalny ośrodek rozwoju,
- c) Żary, Żagań jako regionalne ośrodki równoważenia rozwoju,
- d) szereg przejść granicznych.

1.9. DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH ORAZ ICH ODNIESIENIE DO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

- 1) Do działań zmierzających do realizacji celów strategicznych w szczególności zaliczyć można:
 - Powstanie systemu kolei dużych prędkości na liniach Warszawa – Łódź – Kalisz – Wrocław (Praga), Poznań (Berlin).
 - Odtworzenie żeglugi na Odrzańskiej Drodze Wodnej od Kanału Gliwickiego,
 - Wspieranie rozwoju systemów intermodalnych, zwiększenie przepraw mostowych. Budowa obwodnic. Modernizacja sieci kolejowej w celu stworzenia systemu szybkich kolei towarowych.
 - Poprawę dostępności wewnątrz obszarów funkcjonalnych z preferencją dla rozwoju transportu publicznego – integracja systemów transportu publicznego w skali miasta i regionu, organizacja ruchu.
 - Zintegrowanie transportu powietrznego, drogowego, kolejowego i żeglugi.

³ Założenia Narodowego Planu Rozwoju Polski na lata 2007 – 2013

- Do roku 2015 przewidziano budowę odcinka A-2 Świecko – Mińsk Mazowiecki, a do 2033 Mińsk Mazowiecki – Terespol.
 - Do roku 2020 przewidziano budowę drogi DRB3 Świnoujście – Szczecin – Gorzów Wlkp. – Nowa Sól – Legnica, a do 2033 Legnica – Lubawka.
 - Budowa Kolei Wielkich Prędkości (> 200 km/h) – do 2020 roku – Warszawa – Łódź – Kalisz – Wrocław – Poznań, a do 2033 roku Poznań – Berlin, Wrocław – Praga.
 - Linia Poznań – Berlin przedstawiona została jako przechodząca tuż nad Zieloną Górą w sąsiedztwie portu lotniczego Babimost, a poniżej A-2.
 - Modernizacja linii kolei szybkiej Poznań – Berlin do szybkości 160 km/h przewidziana jest do 2015 roku, a do prędkości 120 km/h linii Gorzów Wlkp. – Berlin do 2033 roku.
- 2) Zwiększanie dostępności transgranicznej, to między innymi w odniesieniu do lubuskiego: wspieranie rozwoju ośrodków regionalnych w rejonach przygranicznych Żar/Żagania; integrowanie planowania ośrodków miejskich podzielonych granicą Gubin, Słubice.
 - 3) Poprawa wzajemnej dostępności ośrodków położonych po obu stronach granicy państwowej (infrastruktura, sieciowe produkty turystyczne, poprawa powiązań komunikacyjnych).
 - 4) Rozwijanie nowoczesnych, intermodalnych systemów transportu łączących główne ośrodki miejskie.
 - 5) Rozwój szkolnictwa wyższego i badań naukowych w dużych miastach – wzmacnianie gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności.
 - 6) Wspieranie rozwoju ośrodków regionalnych w regionach peryferyjnych.
 - 7) Wyznaczanie spójnego systemu obszarów chronionej przyrody oraz integracja transgranicznych obszarów chronionych.
 - 8) Ocena możliwości i warunków likwidacji lub złagodzenia konfliktów pomiędzy siecią ekologiczną kraju a infrastrukturą liniową, oraz wdrażanie międzynarodowych programów dotyczących gospodarowania i ochrony krajobrazu, rozwijanie wzajemnej pomocy naukowej i technicznej, wymiana doświadczeń i specjalistów oraz wspieranie współpracy międzynarodowej, zwłaszcza transgranicznej w zakresie zarządzania i ochrony krajobrazu, a w tym:
 - a) kolizje z korytarzami ekologicznymi na odcinku autostrady A18 Olszyna - Gołnice (1),
 - b) odcinek S-3 od Gorzowa Wlkp. do Zielonej Góry (3),
 - c) odcinek S-3 od Szczecina do Gorzowa Wlkp. (3),
 - d) odcinek S-3 od Gorzowa Wlkp. do Nowej Soli (3),
 - e) odcinek S-3 Nowa Sól – Legnica (2)
 - f) modernizacja linii CE59 Wrocław – Zielona Góra – Rzepin – Szczecin (2).
 - 9) Konieczność poprawy bezpieczeństwa terenów zalewowych poprzez rozbudowę systemów pasywnej i aktywnej ochrony oraz zwiększenie restrykcyjności warunków zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach dolin rzecznych i obszarach podmokłych, prowadząc do ograniczenia wykorzystywania ich pod zabudowę i ewentualne systematyczne eliminowane zabudowy z tych terenów.

2. DIAGNOZA SYSTEMU POWIĄZAŃ WEWNĘTRZNYCH

2.1. STREFA PRZYRODNICZA

Strefie przyrodniczej nadaje się szczególną rangę w części poświęconej uwarunkowaniom rozwoju przestrzennego województwa lubuskiego ze względu na jej ponadprzeciętne walory wyróżniające województwo i możliwości jej wykorzystania dla dalszego zrównoważonego rozwoju regionu.

Położenie geograficzne

Położenie geograficzne województwa lubuskiego wyznaczają następujące najdalej wysunięte punkty granicy województwa:

- na północ (gmina Dobiegniew) 53° 07' szer. geograf. północnej,
- na południe (gmina Przewóz) 51° 22' szer. geograf. północnej,
- na zachód (gmina Gubin) 14° 32' dług. geograf. wschodniej,
- na wschód (gmina Wschowa) 16° 25' dług. geograf. wschodniej.

Rozciągłość województwa:

- z południa na północ - 1° 45' ; 196,3 km,
- z zachodu na wschód - 1° 53' ; 129,5 km.

Układ pionowy powierzchni:

- najwyższy położony punkt – Góra Żarska – gmina Żary – 226,9 m n.p.m.,
- najniższy położony punkt – Dno Doliny Odry – gmina Kostrzyn nad Odrą – 10 m n.p.m.
- najwyższa położona miejscowość – Łaz – gmina Żary- 174,8 m n.p.m.
- najniższa położona miejscowość – Jamno – gmina Słońsk – 12,5 m n.p.m.

Powierzchnia całkowita woj. wynosi: 1 398 788 ha,

z tego: grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 686 585 ha,

Grunty pod wodami powierzchniowymi – 22 905 ha;

- płynącymi - 1 9795 ha,
- stojącymi - 3 110 ha.

Użytkowanie gruntów kształtuje się w następujący sposób:

- lasy – 51% powierzchni,
- użytki rolne – 41% powierzchni,
- tereny zabudowane, rzeki, jeziora – 8% powierzchni.

Województwo posiada bardzo dobre warunki dla rozwoju turystyki. Składają się na nie bogactwa naturalne jakimi są: duże zasoby leśne, wielkość i ilość jezior, a także stosunkowo mało zanieczyszczone środowisko oraz tranzytowe położenie województwa.

Budowa geologiczna

Pod względem budowy geologicznej podłoża podkenozoicznego, województwo lubuskie leży w zachodniej części monokliny przedsudeckiej wraz ze stanowiącą jej fragment perykliną Żar i niewielką częścią ich krystalicznego obramowania w postaci NW fragmentu bloku przedsudeckiego. Skąły krystaliczne bloku zanurzają się ku północnemu zachodowi pod utwory permu, triasu i górnej kredy perykliny Żar. W północnej części województwa mamy do czynienia z kredową pokrywą budującą synklinorium szczecińskie, które stanowi NW zakończenie synklinorium szczecińsko - łódzkiego (Budowa Geologiczna Polski, Tektonika, 1974) i oddzielone jest od podkenozoicznych wychodni utworów permu i triasu przez pas wystąpień skał jurajskich. W głębszym, podpermskim podłożu województwa lubuskiego występują skały reprezentujące waryscyjskie piętro strukturalne – są to zdeformowane kompleksy osadowe dewonu i karbonu, nieliczne granitoidy waryscyjskie, a także

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

rozpoznane wierceniami skały metamorficzne, o nie zawsze znanym wieku reprezentowane przez fylity, gnejsy, amfibolity, granitognejsy itp. (Cwojdzński i in., 1996).

Obszar województwa lubuskiego ma budowę wielopiętrową. Najstarsze i najgłębiej położone piętro zbudowane jest ze skał kryptozoiku, powyżej ze skał er paleozoiku i mezozoiku. Nad nimi znajdują się utwory okresów paleogenu i neogenu, tworząc kilkusetmetrową warstwę ery kenozoiku. Ostatni okres geologiczny - neogen - na obszarze województwa zaznaczył się intensywnymi procesami erozji i sedymentacji.

Wpływ na procesy morfotwórcze i zróżnicowanie miąższości osadów miały procesy erozji spowodowane przede wszystkim działalnością lodowców i ich wód roztopowych. W czasie trwania ostatniej epoki lodowcowej lądolód skandynawski kilkakrotnie nasuwał się na obszar kraju. Ostatnie zlodowacenie Odry, zwane bałtyckim, miało miejsce 1215 tysięcy lat temu. Ukształtowało ono obecną rzeźbę powierzchni ziemi województwa lubuskiego do linii Gubin - Lubsko - Zielona Góra - Sława. Za krajobraz na południe od tej linii odpowiedzialne jest wcześniejsze zlodowacenie Wisły, nazywane środkowopolskim. Nieregularne ruchy lądolodów spowodowały powstanie ciągów moren, wałów czołowomorenowych i stref zaburzeń glacictektonicznych⁸.

Rzeźba terenu, regiony fizyczno - geograficzne

Obszar województwa lubuskiego charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą powierzchni terenu. W morfologii terenu wyróżniają się wzniesienia moren spiętrzonych utworzone w czasie zlodowaceń południowopolskich i w zlodowaceniu Odry. Obszary czołowomorenowe z okresu zlodowacenia Wisły mają bardzo urozmaicony relief ale niższe wysokości bezwzględne (Bartkowski 1970). Obszary moren dennych mają charakter wysoczyzny morenowej falistej a rejony akumulacji stożków sandrowych, to płaskie równiny występujące na różnych poziomach akumulacyjnych. Najniżej położone są tarasy pradolin oraz dolin rzecznych.

W południowej części obszaru województwa lubuskiego występują głównie osady akumulacji rzecznej zającebiegające się na północy z osadami pradoliny wrocławsko-magdenburskiej. Jest to dość wyrównany pod względem geomorfologicznym obszar wchodzący w skład Nizin Saskołużyckich (Jerzy Kondracki 1998). Powierzchnia terenu łagodnie opada na północ, a jej wysokość waha się od 180 do 150 m n.p.m. Na północ od tego obszaru rozciąga się strefa wzniesień glacictektonicznych (Ciuk 1955) o wysokościach dochodzących do 220 m n.p.m określane jako Wał Śląski. Do tej strefy należą Wzgórza Dalkowskie i Wzniesienia Żarskie, które na zachodzie łączą się z Łukiem Mużakowa. Maksymalny zasięg lądolodu w czasie zlodowacenia Warty wyznaczają ciągi moren w północnej części Wzniesień Żarskich, środkowej części Wzgórz Dalkowskich (Wzgórza Kożuchowskie) i Łuku Mużakowa.

Według stosowanej powszechnie regionalizacji fizyczno-geograficznej Jerzego Kondrackiego, województwo lubuskie leży w całości w obrębie Niżu Środkowoeuropejskiego obejmującego środkową, północną, a także zachodnią i południowo-zachodnią część Polski. Spośród podprowincji wchodzących w skład Niżu, województwo lubuskie obejmuje Pojezierza Południowobałtyckie (część środkowa i północna województwa) oraz w mniejszym stopniu Niziny Środkowopolskie (część południowa) i Niziny Sasko - Łużyckie stanowiące fragment Nizin Środkowoniemieckich (część południowa i południowo - zachodnia).

Największą część województwa (centralną i północną) obejmuje podprowincja Pojezierzy Południowobałtyckich.

Mniejsza, północna część podprowincji znana jako Pojezierza Pomorskie stanowi skrajną północną część województwa. Jest to obszar makroregionu Pojezierzy Południowopomorskich, w skład którego wchodzi tutaj: Równina Gorzowska, rozciągająca się na północny zachód od Gorzowa w widłach Odry

⁸ Program ochrony środowiska na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego (Uchwała Nr XI/78/2003 z dnia 15 października 2003 r.)

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

i Warty, Pojezierze Dobiegniewskie leżące na północ od ujściowego odcinka Noteci oraz sięgająca niewielkiego północno-wschodniego skrawka województwa, Równina Drawska.

Znacznie większą część województwa zajmuje południowa część podprovincji określana mianem Pojezierzy Wielkopolskich, rozciągająca się pomiędzy doliną Warty a położonymi na południu miejscowościami: Lubsko, Nowogród Bobrzański, Nowa Sól.

Województwo lubuskie obejmuje każdy z sześciu makroregionów Pojezierzy Wielkopolskich. Począwszy od północy są to: Pradolina Toruńsko - Eberswaldzka, Pojezierze Lubuskie, Pojezierze Wielkopolsko-Kujawskie, Pradolina Warciańsko - Odrzańska, Wzniesienia Zielonogórskie oraz Pojezierze Leszczyńskie.

Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka jest rozległą wklęsłą formą morfologiczną o przebiegu równoleżnikowym rozdzielającą Pojezierza Południowobałtyckie na dwie wspomniane części. W granicach województwa zawiera się część Pradoliny stanowiąca fragment mezoregionu Kotlina Gorzowska, biegnącego od Kostrzyna nad Odrą na wschód wzdłuż Dolin Warty i Noteci. Największy obszar w obrębie Pojezierzy Wielkopolskich zajmuje Pojezierze Lubuskie ograniczone od północy i wschodu dolinami Warty i Obry, rozległe w kierunku zachodnim poza dolinę Odry. Składają się na nie następujące mezoregiony: Lubuski Przełom Odry, w części zachodniej w rejonie Ślubic, Równina Torzymska, biegnąca wzdłuż prawego brzegu doliny Odry na południowy wschód od Ślubic, dominujące pod względem powierzchni Pojezierze Łagowskie oraz położona najdalej na wschód, obejmująca dolinę dolnej Obry Bruzda Zbąszyńska. Pojezierze Lubuskie graniczy od południa i południowego zachodu z Pradolina Warciańsko-Odrzańską, na którą składa się Dolina Środkowej Odry po stronie zachodniej i Kotlina Kargowska na wschodzie.

Od wschodu z Pojezierzem Lubuskim sąsiaduje Pojezierze Poznańskie – część Pojezierza Wielkopolsko-Kujawskiego obejmujące niewielki fragment województwa, pomiędzy Skwierzyną a Pszczewem. Na południe od Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej leży makroregion Wzniesienia Zielonogórskie. Składają się na niego, począwszy od zachodu, Wzniesienia Gubińskie pomiędzy Lubuskim a Gubinem, Dolina Dolnego Bobru, poniżej Nowogrodu Bobrzańskiego, Wysoczyzna Czerwieńska w widłach Bobru i Odry oraz Wał Zielonogórski rozciągający się równoleżnikowo na około 40 km, po obu stronach miasta Zielona Góra.

Najdalej na wschód wysunięta część województwa obejmuje pomiędzy Kolskiem a Wschową część Pojezierza Sławskiego, wchodzącego w skład Pojezierza Leszczyńskiego, a na południowy wschód od Wschowej mały fragment Wysoczyzny Leszczyńskiej, która jako część Nizin Południowopolskich, należy już do podprovincji Nizin Środkowopolskich, a dokładniej do jej zachodniej części znanej pod nazwą Niziny Wielkopolsko-Śląskie. W jej skład na terenie województwa lubuskiego wchodzi jeszcze dwa makroregiony – Obniżenie Milicko-Głogowskie i Wał Trzebnicki.

Pierwszy z nich stanowi pasmo szerokości kilkunastu kilometrów ciągnące się od Lubska do Nowej Soli (Obniżenie Nowosolskie), a następnie dalej na południowy wschód wzdłuż doliny Odry (Pradolina Głogowska).

Na drugi, położony od strony południowej składają się Wzniesienia Żarskie (część zachodnia) i Wzgórza Dałkowskie (część wschodnia) oddzielone od siebie doliną Bobru.

Trzecią podprovincję na terenie województwa stanowią Niziny Sasko - Łużyckie, które w istocie są tylko częścią właściwej podprovincji Nizin Środkowoniemieckich, leżącej głównie na terenie Niemiec. Niziny Sasko - Łużyckie zajmują najmniejszą, skrajnie południową część województwa. Do podprovincji tej należą: Kotlina Zasięcka (rejon miejscowości Zasięki, Brody) będąca częścią Obniżenia Dolnołużyckiego, Wał Mużakowski (okolice Łęknicy, Trzebieli) wchodzący w skład Wzniesień Łużyckich oraz Nizina Śląsko - Łużycka i wchodzące w jej obręb Bory Dolnośląskie (Żagań, Szprotawa, Gozdnic, Małomice, Iłowa) oraz Równina Szprotawska obejmująca dolinę rzeki Szprotawy.

Warunki klimatyczne

Według klasyfikacji klimatycznej (W. Okołowicza i D. Marty) województwo lubuskie położone jest w śląsko-wielkopolskim regionie klimatycznym. Region ten charakteryzuje się dominującym wpływem mas powietrza polarnomorskiego znad Oceanu Atlantyckiego i zdecydowanie mniejszym wpływem powietrza kontynentalnego. Wpływa to na rozkład temperatury i opadów atmosferycznych w ciągu roku. Zimy na obszarze województwa są łagodne i krótkie, ze średnią temperaturą powietrza w najchłodniejszym miesiącu styczniu nie przekraczającą -2°C. Lata są wczesne, długie i ciepłe. Najcieplejszym miesiącem jest sierpień ze średnią temperaturą powyżej 18°C.

Na obszarze samego województwa lubuskiego ze względu na rozkład podstawowych składników klimatu nie obserwuje się widocznego zróżnicowania na część północną, południową lub wschodnią i zachodnią. Można powiedzieć, że temperatury powietrza w półroczu ciepłym (maj-październik) są wyższe w północnej części województwa. Równocześnie część ta charakteryzuje się niższymi sumami opadów atmosferycznych. Zmniejszona suma opadów cechuje również obszar położony na wschód od Zielonej Góry, obejmujący Wał Zielonogórski. Średnia roczna suma opadów nie przekracza tam 500 mm. Obszar ten daje początek ciągnącym się przez centralną Polskę obszarom pustynienia ze względu na deficyt opadów atmosferycznych.

Charakterystyczne, ze względu na zróżnicowanie rzeźby, roślinności i hydrografii, jest kształtowanie się lokalnego makroklimatu. Na terenach podmokłych: torfowiska, bagna, pojezierza, doliny rzek Odry, Warty obserwowany jest wzrost wilgotności powietrza. Obszary o urozmaiconej rzeźbie terenu: Wzgórza Dalkowskie, Wał Zielonogórski, Wzgórza Osieńsko-Sulechowskie, cechują lokalne spadki temperatury szczególnie w okresie zimowym, oraz wzrost wilgotności.

Klimat woj. lubuskiego ma charakter przejściowy pomiędzy kontynentalnym i oceanicznym. Jego głównymi cechami są stosunkowo małe roczne amplitudy temperatury powietrza, wczesna wiosna, długie lato oraz łagodna i krótka zima z mało trwałą pokrywą śnieżną. Według A. Wosia (1994) opisywany obszar należy do lubuskiej dzielnicy klimatycznej, wyróżniającej się dużą liczbą dni z pogodą ciepłą (256). Rzadko notuje się dni z pogodą przymrozkową (69). Region wyróżnia ponadto największa liczba dni z opadem (170) i największe zachmurzenie, co nie do końca ma odzwierciedlenie w wysokości opadów rocznych, kształtującej się na poziomie 550 mm.

Średnie roczne temperatury oscylują w granicach +8,1°C i należą do najwyższych w kraju. Średnie temperatury najzimniejszego miesiąca – stycznia oscylują wokół (-1°C), stąd obszar ten należy w Polsce do jednego z najcieplejszych zimą.

Świadczy o tym także najniższa liczba dni z mrozem w kraju. Temperatura najcieplejszego miesiąca – lipca wynosi nieco ponad 18°C (A. Woś, 1994). Łagodniejsze warunki powodują, że obszar ten cechuje dłuższy niż w pozostałych częściach kraju okres wegetacyjny, wynoszący około 220 dni. Na obszarze tym obserwuje się też podwyższoną liczbę dni z mgłą w ciągu roku (ok. 70 dni).

Klimat tego regionu jest łagodny na północy województwa, w pasie pradoliny Noteci i Warty, ma on charakter przejściowy między chłodnym i dość wilgotnym regionem pomorskim a cieplejszą i suchszą częścią środkową i południową regionu lubusko-dolnośląskiego. Obszar regionu zaliczany jest do najcieplejszego w kraju. W Słubicach znajduje się tzw. polski biegun ciepła, gdzie notowane są najwyższe maksymalne temperatury w Polsce.

Wody powierzchniowe (w tym system ich ochrony)

Charakterystyka hydrograficzna województwa lubuskiego

Województwo lubuskie w całości położone jest w dorzeczu Odry. Południowa część województwa położona jest na obszarze Regionu Wodnego Środkowej Odry, północna na obszarze Regionu Wodnego Warty, natomiast zachodni fragment środkowej części województwa oraz jego fragment północno-zachodni leżą w obszarze Regionu Wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. Województwo lubuskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną. Główne rzeki

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

województwa to Odra, oraz mające tu swoje przyujściowe odcinki Warta, Noteć, Nysa Łużycka, Bóbr i Obra. Według umownego podziału hydrograficznego, uwzględniającego główne rzeki województwa, po 11 % jego powierzchni pokrywają zlewnie Noteci i Nysy Łużyckiej, 12% zlewnia Bobru, 28% - Warty i 38% - samej Odry.

Znamienny dla województwa jest poprzeczny układ większości dolin rzecznych uwarunkowany procesami związanymi z transgresją lodowca na tym obszarze, a częściowo odzwierciedlany już samym przebiegiem doliny Odry. Podobne tendencje przebiegu wykazują inne, poza wspomnianymi, rzeki o znaczącym wpływie na wielkość zasobów oraz na kształtowanie stosunków wodnych województwa, takie jak Obra, Ilanka, Pliszka, Czarna Struga, Postomia, Lubsza, Śląska Ochla, Obrzyca. Kilka większych rzek zaznacza swą obecność na obszarze województwa, jedynie w jego przygranicznych częściach. Są to m.in. Drawa, Kwisa, Szprotawa, Barycz, Kłodawa, Rów Polski.

Rzeka Odra stanowi główną oś hydrologiczną województwa. Do Odry bezpośrednio lub pośrednio dopływa również szereg mniejszych rzek posiadających całkowitą zlewnię na obszarze województwa (między innymi: Pliszka, Ilanka, Kanał Postomski). Rzeki te charakteryzują się na ogół dobrą jakością wód w porównaniu z dużymi rzekami.

Część północna województwa lubuskiego, na północ od doliny Odry, charakteryzuje się stosunkowo wysokim współczynnikiem jeziorności (stosunek powierzchni jezior do powierzchni wybranego obszaru), wynoszącym 2-3%, w stosunku do pozostałej części położonej poniżej linii ostatniego zlodowacenia, gdzie jeziorność wynosi poniżej 0,1%.

Na terenie województwa występuje ogółem kilkaset jezior, w tym kilkadziesiąt o powierzchni większej niż 50 ha. Kilka z nich to duże, głębokie i czyste jeziora, takie jak m.in.: Ciecz, Niesulickie, Lubikowskie, Chłop, Szarcz, Lipie, Ostrowiec i Osiek. Także szereg mniejszych jezior posiada duże walory rekreacyjne. Zasobność w wody podziemne województwa jest dobra w części północnej i średnia w części południowej. Wody podziemne zaliczają się głównie do regionu Środkowopolskiego, tylko obszar południowo-wschodni należy do regionu Przedśudeckiego. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa stanowią ok. 4,8% zasobów całego kraju.

Województwo lubuskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną.

Zasadnicze jednak znaczenie w określeniu zasobności wód powierzchniowych ma wielkość odpływu rzecznoego, ściśle powiązana z zasilaniem przez wody opadowe.

Dla potrzeb ustalenia zasobów wód powierzchniowych Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej zajmuje się pomiarem średnich wieloletnich przepływów rzecznych, prowadząc ich kontrolę w wybranych przekrojach wodowskazowych. Przyjęty na terenie województwa lubuskiego system pomiarowy uwzględnia cztery obszary bilansowe – zlewnię Warty, zlewnię Nysy Łużyckiej, zlewnię Odry powyżej ujścia Nysy Łużyckiej oraz zlewnię Odry pomiędzy ujściem Nysy Łużyckiej a ujściem Warty.

Całkowita wielkość odpływu z województwa lubuskiego, według danych z wielolecia, wynosi prawie 18 tys. hm³ rocznie. Po około 43% odpływu przypada na zlewnie Warty i Odry, około 13% na zlewnię Nysy Łużyckiej.

Tabela 2. Parametry hydrologiczne poszczególnych obszarów bilansowych na terenie województwa lubuskiego

Lp.	Obszar bilansowy	Pow. [km ²]	Odpływ całkowity [hm ³ /rok]	Moduł jednostkowy odpływu [dam ³ /km ²]
1.	zlewnia Odry powyżej ujścia Nysy Łużyckiej	5 627	7 517,672	133,60
2.	zlewnia Nysy Łużyckiej	1 564	2 319,412	148,30
3.	zlewnia Odry pomiędzy	425	116,620	27,44

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	ujściem Nysy Łużyckiej a ujściem Warty			
4.	zlewnia Warty	6 368	7 743,488	121,60
RAZEM		13 984	17 697,192	126,55

Dane z Wojewódzkiego Instytutu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

Jeziora

Lubuskie należy do średnich województw zarówno pod względem łącznej bezwzględnej powierzchni wód stojących jak też i ich procentowego udziału - 0,45 %.

Pod względem liczebności i łącznej powierzchni zbiorników wód stojących dominuje środkowa, a także północno-wschodnia część województwa. Na pozostałym obszarze ich udział jest wyraźnie mniejszy.

Większość jezior skupiona jest na Pojezierzu Lubuskim rozciągającym się na rozległym obszarze pomiędzy dolinami Odry Warty i Obry. Tam też znajdują się największe jeziora województwa: Niestysz, Lubiewsko, Lubiąż, Trześniowskie, Wojnowskie, Paklicko Wielkie, Wilkowskie, Bukowieckie, Długie, Głębokie, Chycina, Małcz, Wielicko, Bytnickie, Ostrowicko, Lubinickie, Niedźwiedno.

Inne większe jeziora to m.in., na krańcach północnych Osiek na Pojezierzu Dobiegniewskim, Ostrowiec na Równinie Drawskiej oraz największe w całym województwie jezioro Sławskie na Pojezierzu Sławskim w części południowo-wschodniej.

Naturalne akweny mają przeważnie charakter rynnowy często o wyraźnej południkowej orientacji (Łagowskie, Trześniowskie).

Na terenie województwa znajdują się 52 jeziora o powierzchni powyżej 50 ha. Łącznie gromadzą one około 500 tys. hm³ wody⁹.

Tabela 3. Wykaz i parametry hydrograficzne największych jezior województwa lubuskiego

Lp.	Nazwa jeziora	Pow. [ha]	Objętość [tys. m ³]	Lp.	Nazwa jeziora	Pow. [ha]	Objętość [tys. m ³]
1	Sławskie	828,0	42 665	27	Solecko	96,5	3 978
2	Niestysz	497,0	34 458	28	Długie (k. Chyciny)	95,5	7 171
3	Osiek	466,2	51 206	29	Konin	93,5	1 982
4	Ostrowiec	387,6	36 433	30	Słowicze	92,5	12 457
5	Bulikowskie	314,7	34 842	31	Duże Tarnowskie	92,0	3 504
6	Lubiewsko	240,4	12 412	32	Chycina	84,8	7 197
7	Chłop (k. Pszczewa)	227,8	20 579	33	Łagowskie	82,0	4 349
8	Paklicko Wielkie	196,0	15 823	34	Wojnowskie Wschodnie	82,0	1 253
9	Wielkie Obrzańskie	188,7	4 087	35	Wielkie Dankowskie	81,9	2 830
10	Trześniowskie (Ciecz)	186,0	35 920	36	Lipy Duże	79,4	3 588
11	Radęcino	174,4	7 341	37	Lubienieckie	79,0	1 981
12	Lipie	174,0	22 202	38	Głębokie	76,0	766
13	Szarcz	169,8	13 465	39	Wędromierz	73,8	3 653
14	Rudzińskie	163,0	6 590	40	Pszczewskie	68,7	6 532

⁹ Program ochrony środowiska na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego (uchwała Nr XI/78/2003 z dnia 15 października 2003r.)

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

15	Lutol	153,1	2 746	41	Lubiatówka	68,7	2 287
16	Jańsko	153,0	1 073	42	Ostrowica	63,3	3 167
17	Wojnowskie Zachodnie	147,0	6 312	43	Słowa	62,1	9 141
18	Marwicko	140,3	4 853	44	Borak	62,0	2 505
19	Dobiegiewskie	136,9	3 007	45	Rokitno	61,5	3 133
20	Lubiąż	130,5	6 075	46	Brody	56,0	426
21	Wilkowskie	130,0	11 702	47	Białe	55,6	3 163
22	Głębokie (k. Międzyrzecza)	124,9	11 530	48	Bytnickie	53,0	542
23	Bukowieckie	103,3	1 956	49	Wielkie (k. Witnicy)	52,3	5 795
24	Wielicko	103,0	1 570	50	Bronków	52,0	1 371
25	Lubowo	101,9	4 439	51	Jelito	50,0	1 073
26	Malcz	99,0	3 698	52	Buszno	51,4	6 274
Ogółem						7 602,0	497 102

Dane z Wojewódzkiego Instytutu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

Źródła zanieczyszczenia wód

Głównym zagrożeniem dla jakości wód, zwłaszcza powierzchniowych, są nieoczyszczone ścieki komunalne lub oczyszczone w stopniu niewystarczającym oraz zanieczyszczenia obszarowe. Są to głównie ścieki bytowo - gospodarcze z terenów wiejskich (w tym terenów turystycznych), odprowadzane w sposób niezorganizowany, zanieczyszczenia spłukiwane z obszarów rolnych, leśnych oraz terenów tras komunikacyjnych (drogowych i kolejowych). Ładunek zanieczyszczeń wprowadzany przez te źródła zależy od stopnia zurbanizowania, poziomu kultury rolnej i intensywności ruchu komunikacyjnego na danym obszarze.

Na drugim miejscu w rankingu ilościowym odprowadzanych ścieków znajdują się ścieki z przemysłu celulozowo - papierniczego. Kolejne miejsca zajmują przemysły: włókienniczy, spożywczy, ceramiczny i materiałów budowlanych.

Wody powierzchniowe (rzeki) stwarzają również problemy wiążące się z zagrożeniami powodziowymi. Dotyczy to szczególnie Bobru, Odry i Nisy Łużyckiej. Dorzecze Odry jest obszarem o dużym zagrożeniu powodziowym.

Stosowanie wałów przeciwpowodziowych, jako tzw. metody biernej, powinno mieć charakter wspomagający wobec czynnej ochrony przeciwpowodziowej, jaką stanowią zbiorniki retencyjne.

Badania jakości wód w rzekach w ramach monitoringu w sieci krajowej, regionalnej i lokalnej wykazują ciągle nadmierne ich zanieczyszczenie. Większość badanych rzek posiada wody nie odpowiadające wartościom normatywnym (wody pozaklasowe).

W zanieczyszczeniu rzek dużą rolę odgrywają ścieki miejskie, ścieki pochodzące z osadnictwa wiejskiego i rolnictwa. Stąd m. in. wysoka zawartość biogenów (głównie azotu i fosforu), oraz skażenia bakteriologiczne.

Zagrożenia i możliwości ochrony badanych jezior

Wieloletnie zaniedbania w zakresie szeroko rozumianej gospodarki wodnej jak i działań planistycznych doprowadziły w Polsce do gwałtownego przyspieszenia procesów eutrofizacyjnych w wielu naturalnych i sztucznych zbiornikach wodnych. Skutki intensywnego rolnictwa, przyspieszania odpływów wód, niekontrolowanej zabudowy rekreacyjno-wypoczynkowej i wielu innych nieprzemysłanych działań najbardziej odczuwają zbiorniki o dużej podatności na degradację. Do takich zbiorników, ze względu na warunki morfometryczne i hydrologiczne zaliczyć można niewątpliwie jeziora Wojnowskie oraz Rudno.

W jeziorach przebiegają liczne procesy biochemiczne, które stymulują naturalny proces samooczyszczania. W zależności od parametrów morfometrycznych jeziora, charakteru jego zlewni i stopnia antropopresji, tempo samooczyszczania jest zróżnicowane. W jeziorach silnie zeutrofizowanych, naturalne samooczyszczanie może ulec całkowitemu zahamowaniu. Czynniki (zjawiska) świadczące o złym stanie jeziora i ograniczające proces jego samooczyszczania to: przekroczone ładunki dopuszczalne miogenów, zakwity glonów, mała przezroczystość wody, masowe śnięcia ryb.

Wszystkie te zjawiska niekorzystnie wpływają na ocenę jeziora, nie tylko przez naukowców, ale także innych użytkowników. Są one szczególnie niekorzystne z punktu widzenia turystyki, rekreacji, przemysłu i połowu ryb.

Powodem złej sytuacji jezior są zazwyczaj niekontrolowane dopływy zanieczyszczeń, do których zalicza się nutrieny występujące naturalnie w wodach powierzchniowych, ze źródeł innych niż naturalne. Bezpośredniego zagrożenia należy się doszukiwać w związkach doprowadzanych do jezior z ich własnych zlewni.

Odrębny problem stanowią ładunki zanieczyszczeń głównie biogenów pochodzących z atmosfery i wypłukiwanych z niej podczas opadów atmosferycznych. Źródła takich zanieczyszczeń położone są nierzadko w znacznych odległościach od zlewni badanych jezior.

Spośród źródeł punktowych największą rolę odgrywają ścieki komunalne i przemysłowe, a także zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie jezior i dopływów nielegalne, niezorganizowane i niekontrolowane wysypiska śmieci, gnojowniki, jednorazowe zrzuty nieczyszczonych ścieków bytowych, odcieki z produkcji rolnej, itp.

Zlikwidowanie tego źródła zanieczyszczeń stawia się zwykle na pierwszym miejscu. Z jednej strony są one bowiem najłatwiejsze do identyfikacji i oszacowania, z drugiej zaś są zawsze dużym zagrożeniem dla jeziora. Niezbędne jest uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej i odcięcie dopływu ścieków. Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych pochodzą z miejscowości, osiedli, dużych ośrodków wypoczynkowych, ogródków działkowych itd.; często pozbawionych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni. Przedostają się one do jezior wodami gruntowymi (z powierzchni nieutwardzonych), spływami powierzchniowymi, małymi rowami melioracyjnymi i rurami drenarskimi, a podczas intensywnych opadów bezpośrednio z przepełnionych kolektorów, szamb i osadników oraz w wyniku niewłaściwego użytkowania zbiorników bezodpływowych.

Ograniczenie tego typu zanieczyszczeń wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na indywidualne systemy oczyszczania ścieków bytowych, budowę punktów zlewnych na ścieki dowożone w najbliższej oczyszczalni oraz budowy lokalnych i zbiorczych oczyszczalni ścieków wraz z systemem kanalizacji.

Dla jezior największym zagrożeniem są miejscowości położone najbliżej jej brzegów.

Zanieczyszczenia obszarowe to różnorodne związki dopływające do wód powierzchniowych z pól, łąk i innych użytkowanych terenów. Podobnie jak zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych przedostają się do najbliższych rowów i cieków, przede wszystkim w wyniku spływu powierzchniowego, a także pośrednio przez glebę i wody gruntowe. W przeważającej części są to związki dopływające z obszarów użytkowanych rolniczo (nadmierne stosowanie pestycydów, nawozów sztucznych i naturalnych. Azot dostaje się do wód powierzchniowych, głównie przez wody podziemne, natomiast fosfor ze spływami powierzchniowymi.

Niemniej istotną rolę w kształtowaniu stanu ekologicznego jezior odgrywają: nadmierny rozwój infrastruktury turystycznej, a co za tym idzie duża presja turystyczna w bezpośrednim sąsiedztwie jezior, nieprawidłowa gospodarka rybacka i nadmierna presja wędkarska, prowadząca nieuchronnie do tzw. przeleszczenia jezior, a także nieprawidłowe użytkowanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych i podstawowych.

Presja turystyczna znajduje swoje odzwierciedlenie także w niszczeniu brzegów jeziora poprzez przekształcanie naturalnych klifów na łatwiej dostępne, co w znacznym stopniu przyspiesza spływ

powierzchniowy i ogranicza pobór substancji biogenych przez roślinność. Intensywne turystyczne wykorzystywanie jezior, wpływa również na stan roślinności przybrzeżnej, która ulegając presji nie jest w stanie spełniać roli strefy buforowej.

Dodatkowo, na jakość wód jeziora ogromny wpływ mają wody dopływów, w większości przypadków niosące znaczne ilości zanieczyszczeń.

Poważnym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu wodnego jezior jest też duża zmienność poziomów zwierciadła wody. Wahania stanów przekraczające niekiedy 1m. doprowadzają do osuszenia i obumierania roślinności litoralnej.

Następujące procesy gnilne i rozpad materii organicznej, która po ponownym zalaniu wraca do obiegu w jeziorze i staje się pożywką dla ekspansywnych gatunków fitoplanktonu, w tym najmniej pożądanym sinic. Gwałtowne obniżenia poziomu wód powodują także spustoszenie w złożonej ikrze rybniej oraz wśród drobnych gatunków fauny, które w naturalnych warunkach regulują wielkość populacji fitoplanktonu.

Nieprawidłowe użytkowanie urządzeń melioracji wodnych, podstawowych np. (Obrzański Kanał Południowy) prowadzi także do stagnacji wody w kanałach, w okresie intensywnej produkcji rolnej (okres wegetacyjny) co powoduje kumulację zanieczyszczeń i po ponownym uruchomieniu przepływu, wody jezior otrzymują jednorazowo skondensowany ładunek zanieczyszczeń. W wielu przypadkach następstwem tego jest zakwit fitoplanktonu.

Dodatkowymi źródłami zanieczyszczeń są też ścieki pochodzące z oczyszczalni ścieków. Ścieki z ośrodków wypoczynkowych oraz w większości gospodarstw domowych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. Stan tych zbiorników powinien podlegać stałej kontroli.

Podejmowane działania w zlewniach wód powierzchniowych nadal są niewystarczające, dla poprawy stanu wód w tych zbiornikach.

Należy podjąć możliwie jak najwięcej działań mających na celu ograniczenie dopływu szkodliwych substancji z obszarów zasilania.

Działania te, to przede wszystkim:

- a) regulacja gospodarki wodno-ściekowej na obszarze całych zlewni wód powierzchniowych (budowa kanalizacji i oczyszczalni zbiorczych, kontrola szczelności szamb itp.),
- b) wprowadzanie w miarę możliwości ograniczeń w stosowaniu pestycydów i nawozów (sztucznych i naturalnych) co winno być potwierdzone stosownymi zapisami prawa miejscowego i obłożone adekwatnymi do wielkości naruszeń sankcjami karnymi,
- c) zwiększenie czystości cieków dopływających poprzez tworzenie stref ochronnych w ich obrębie oraz tworzenie barier BIO – HYDRO w rejonach przyujściowych dopływów do jeziora,
- d) skuteczna kontrola i egzekucja kar za naruszanie przepisów prawa, przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej,
- e) określenie dla terenów rolniczych, kierunków prowadzenia orki w celu zmniejszenia spływu powierzchniowego,
- f) zmniejszenie w miarę możliwości arealu gruntów rolnych na korzyść trwałych użytków zielonych i terenów zalesionych,
- g) ograniczanie na terenie zlewni wód powierzchniowych, intensywnej gospodarki hodowlanej w systemie bezściółkowym,
- h) zagospodarowanie obrzeży jezior i innych zbiorników wodnych, w sposób wynikający z ogólnych zasad ochrony, a więc takiego kształtowania zespołów roślinnych, aby pełniły one rolę barier ochronnych ograniczających migracje związków zanieczyszczających wody akwenów,
- i) wprowadzenie stref ochronnych dla jezior i cieków zasilających,
- j) ograniczanie powierzchni utwardzonych w bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej,

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

- k) ograniczanie zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie jezior, poprzez wprowadzenie minimum 100 metrowego – licząc od brzegu jeziora, pasa wolnego od zabudowy trwałej i tymczasowej,
- l) likwidacja spływów powierzchniowych burzowych i pośniegowych poprzez budowę rowów opaskowych i tworzenie stref ochronnych w obrębie cieków i brzegów jeziora,
- m) ograniczenie lub wręcz zakaz stosowania zanęt roślinnych przez wędkarzy,
- n) interwencyjne „odchwaszczanie” jezior poprzez ograniczenie populacji bentosożernych gatunków ryb karpiowatych,
- o) poprawa warunków zasilania i wymiany wód w jeziorach, zwiększenie retencji wód jeziornych, ustabilizowanie poziomów wody,
- p) oczyszczenie i utrzymanie porządku w korytach cieków doprowadzających i odprowadzających wody z jeziora,
- q) racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, oparte na maksymalnym zmagazynowaniu nadwyżek wody w okresach podwyższonego zasilania opadowego lub roztopowego i utrzymanie przepływu nienaruszalnego w okresach deficytu wody.

Zasadniczą rolą stref ochronnych wzdłuż jezior i cieków jest ograniczenie dostawy zanieczyszczeń obszarowych, których eliminacja, a przynajmniej znaczne ograniczenie stanowi od wielu lat największy problem w ochronie wód jeziornych.

Stworzenie stref ochronnych, w postaci chociażby zadrzewień wzdłuż brzegów cieków i jezior, stanowi naturalną przeszkodę dla miogenów transportowanych po powierzchni gleby. Przeszkoda taka powoduje zarówno infiltrację spływających wód, a co za tym idzie transportowanych miogenów, w głąb gleby jak i ich przechwytywanie.

Najważniejsze byłoby ustanowienie stref ochronnych o szerokości 5-10 m wzdłuż niezalesionych brzegów jezior.

Wody podziemne (w tym system ich ochrony)

Zasobność w wody podziemne województwa jest dobra w części północnej i średnia w części południowej. Wody podziemne zaliczają się głównie do regionu Środkowopolskiego, tylko obszar południowo - wschodni należy do regionu Przedśudeckiego. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa stanowią ok. 4,8 % zasobów całego kraju.

Decyzje wydane przez Starostwo Powiatowe w Zielonej Górze

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych i podziemnych (z numerami decyzji i organem wydającym)

Pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, tj. pobór wód powierzchniowych.

L.p.	wnioskodawca	Znak decyzji	Przedmiot decyzji	Data wydania decyzji	Termin ważności decyzji
1	Nadleśnictwo Zielona Góra	RL-6223/7/02	Pobór wody z Kanału Wodna w km 1+500 w m. Ochla	02.09. 2002r.	31.12.2015 r.
2	„Wschodzące Słońce”, Sp. z o.o Sulechów	RL-6223/w-16/06	Pobór wód z Kanału "D" w km.2+150,dz.nr51/4 Smolno Wielkie, Gm.Kargowa	01.08.2006r.	31.12.2021r.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

3	Władysław Rusewicz Smolno Małe 6	RL-6223w- 4/07	Pobór wód z rzeki Obrzyca w km 9+920 i 10+150	16.03.2007r.	31.12.2022 r.
4	Gospodarstwo Rolne Barbara Dubicka – Kaczmarczyk Ochla	OŚ-6223w- 15/07	Pobór wód z rzeki Śląska Ochla w km 25+800 +26+940 oraz Kanału Wodna w km. 0+000+1+300	18.09.2007r.	30.09.2012 r.
5	„BOMAFAR” Sp. z o.o.	OŚ.6223w- 20/07 OŚ.6224w- 27/07	Pobór wód z Kanału Młynówka W km 6+835 Dąbrówka Gm. Kargowa	10.10.2007r.	31.10.2017r.

Dla powyższych ujęć nie ustanowiono stref ochronnych.

W miejscowości Gluchów, Gm. Trzebiechów zlokalizowane jest ujęcie wód powierzchniowych z rzeki Obrzyca w km+880 dla miasta Zielona Góra.

Aktualne pozwolenie wodnoprawne na pobór wód wydał Lubuski Urząd Wojewódzki decyzją znak: RŚ.III.GMar. 6811-55/05 z dnia 30.12. 2005 r. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu rozporządzeniem z dnia 29 kwietnia 2005r. ustanowił strefę ochronną ujęcia oraz wprowadził zakazy i ograniczenia obowiązujące na jej terenie.

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych występujących na terenie powiatu gorzowskiego oraz ich stref ochronnych

Starosta Gorzowski nie ustanawiał stref ochronnych ujęć wód powierzchniowych, w związku z powyższym nie występują też żadne związane z nimi ograniczenia.

L.p.	Treść pozwolenia wodnoprawnego	Lokalizacja ujęcia	Organ wydający (data, znak)
1	Pozwolenie wodnoprawne(przedłużenie pozwolenia) na korzystanie z wód z rzeki Witniczanki do celów rybackich dla potrzeb stawu położonego w korycie rzeki Witniczanki km 7+900, leżących w oddziałach 266o,267h Nadleśnictwa Bogdaniec, wydzierżawinyh.	Pobór wody za pośrednictwem zastawki typu C-2 w km 7+900 rzeki Witniczanki	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 24.01.2000r., znak: OŚ-gr-6223/7/2/2000
2	Pozwolenie wodnoprawne(przedłużenie pozwolenia) na korzystanie z wód z rzeki Witniczanki do celów rybackich dla potrzeb stawu położonego w korycie rzeki Witniczanki km 12+00 do 14+260, leżących w oddziałach 98j, 99g, 117b, 118c,119a, 141d, 149b, 150c Nadleśnictwa Bogdaniec, wydzierżawinyh.	Pobór wody za pośrednictwem mniczków na stawach	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 24.01.2000r., znak: OŚ-gr-6223/7/1/2000

4 4

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

3	Pozwolenie wodnoprawne na korzystanie z wód rzeki Witniczanki do celów rybackich dla potrzeb stawu położonego na działce nr 11/2 w miejscowości Witnica	Pobór wody za pośrednictwem żelbetonowej studni rozdzielczej	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 24.01.2000r., znak: OŚ-gr-6223/7/2/2000
4	Pozwolenie wodnoprawne na wykonanie urządzeń wodnych dla potrzeb stawów rybnych zlokalizowanych na działkach nr 105/1, 106, 107, 108, 109/2, 98/3 w miejscowości Prądocin gm. Deszczno	Wykonanie ujęcia wody dla potrzeb stawów rybnych za pomocą rurociągu \varnothing 500, dł. 41m w km 51+625 Kanału Postomskiego	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 05.09.2001r., znak: OŚ-ow-6223/2/5/01
5	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z rzeki Witny dla potrzeb stawów rybnych zlokalizowanych na działce nr 287/4 w miejscowości Witnica	Wykonanie ujęcia brzegowego wody w rzece Witna w km 2+700 z mnicha żelbetowego 50/50 cm., typ Mn-1	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 31.12.2001r., znak: OŚ-ow-6223/7/7/01
6	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód powierzchniowych z rzeki Marwicy do hodowli i chowu ryb, dla obiektu stawowego zlokalizowanego na rzece Marwica w km 15+430 do 16+260 gm. Lubiszyn	Ujęcie wody km rzeki Marwica 15+430 do 16+260	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 05.12.2001r., znak: OŚ-ow-6223/5/6/01
7	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody za pomocą zastawki piętrzącej z rzeki Srebrnej km 5+875 w dla potrzeb szkółki leśnej w Wojcieszycach gm. Kłodawa	Wykonanie zastawki piętrzącej w km 5+875 rzeki Srebrnej	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 05.12.2001r., znak: OŚ-ow-6223/3/2/2/01
8	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody za pomocą zastawki piętrzącej z rzeki Lońnicy w km 2+500 w dla potrzeb szkółki leśnej w Wojcieszycach, gm. Kłodawa	Wykonanie zastawki piętrzącej w km 2+500 rzeki Lońnicy	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 05.12.2001r., znak: OŚ-ow-6223/3/2/1/01
9	Pozwolenie wodnoprawne na wykonanie ujęcia oraz pobór wód do zasilania stawu rybnego położonego na działce o nr ewid. 273/45 w miejscowości Kłodawa	Wykonanie ujęcia wody w km 8+750 rzeki Kłodawki z kręgów beyonowych \varnothing 1000 mm	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 18.10.2002r., znak: OŚ-ow-6224/3/6/02
10	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód rzeczki Grabinki oraz rowu „H” na potrzeby 5 stawów rybnych o łącznej powierzchni 14,25 ha położonych na działkach o nr 344/5, 764 i 765 w obrębie Kłodawa	Mnichy do poboru wody z rzeczki Grabinki położone w km 5+300 i 4+770	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 15.04.2003r., znak: OŚ-ow-6223/3/03
11	Pozwolenie wodnoprawne na wykonanie stawu rekreacyjnego na działce nr 1262 w miejscowości Witnica oraz na pobór wód	Pobór wody z rzeki Witniczanki na lewym brzegu w km 2+450	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 18.03.2003r., znak:

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	powierzchniowych z rzeki Witniczanki na potrzeby uzupełniania wody w stawie rekreacyjnym		OŚ-ow-6223/6224/7/2/3/03
12	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – pobór wód z rzeki Santoczna dla potrzeb stawów rybnych hodowlanych o łącznej powierzchni 5,06 ha zlokalizowanych na działkach o nr 65/3 i 65/9 obręb Lošno, gm Kłodawa	Pobór wody poprzez mnichy drewniane Ø 60 cm w km 19+100 i 19+800 rzeki Santocznej	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 28.11.2005r., znak: OŚ-ow-6223/8/05
13	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – pobór wód z Kanału Srebrnego do celów nawadniania szkółki leśnej w Wojcieszycach gm Kłodawa oraz na wykonanie urządzenia wodnego zastawki żelbetonowej w km 5+875 Kanału Srebrnego	Pobór wody z istniejącego zbiornika wyrównawczego oraz wykonanie zastawki w km 5+875 rzeki Srebrnej	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 14.11.2005r., znak: OŚ-ow-6223/6224/3/5/05
14	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód Kanału Kłodawskiego i rzeki Kłodawki na potrzeby stawów rybnych o łącznej powierzchni 50,48 ha, gm. Kłodawa	Ujęcie wody złożone z jazu betonowego	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 07.10.2005r., znak: OŚ-ow-6223/3/4/05
15	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód rzeki Kłodawki i źródlisk na potrzeby stawów rybnych o łącznej powierzchni 113,3 ha lustra wody (działki nr 183/7, 606, 621, 974, 973, obręb Karsko gm. Nowogródek Pomorski)	Pobór wody za pośrednictwem mnichów na stawach.	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 15.02.2005r., znak: OŚ-ow-6223/3/1/05
16	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – pobór wód z jeziora Glinik oraz ze zbiornika retencyjnego o łącznej powierzchni 0,16 ha. znajdującego się na działce nr 14/8 w m. Glinik gm. Deszczno	Pobór wody poprzez przepust betonowy Ø 50 cm	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 22.03.2005r., znak: OŚ-ow-6223/2/1/05
17	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód rzeki Kłodawki na potrzeby stawu rybnego o powierzchni 18,50 ha położonego na działkach nr 51/10, 51/11, 53/6, 53/7 w miejscowości Mironice gm. Kłodawa	Pobór wody poprzez zastawkę betonową typu B-5	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 20.03.2006r., znak: OŚ-ow-6223/3/1/06
18	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód	Pobór wody do stawu nr 1 za pośrednictwem	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	powierzchniowych z Kanału Marwica na potrzeby 7 obiektów stawowych o łącznej powierzchni 33,92 ha, zlokalizowanych na działkach o nr 229/2 obręb Karsko gm. Nowogródek Pomorski i 230/1 obręb Chłopyny, gm. Lubiszyn	mnicha stalowego w km 15+965 Kanału Marwica, a do stawu nr 2 za pomocą mnicha betonowego w km 16+460 Kanału Morawica	02.02.2007r., znak: OŚ-ow-6223/5/11/06
19	Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód powierzchniowych z Kanału Gostomskiego na potrzeby stawów rybnych zlokalizowanych na działkach o nr ewid. 24/4, 25/7, 25/2 obręb Prądociń gm Deszczno	Pobór wody za pośrednictwem betonowych mniczków w km 47+913 Kanału Postomskiego	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 26.10.2007r., znak: BŚ-OŚ.K.Pól 62239/1/07
20	Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – pobór śródlądowych wód powierzchniowych z kanału Srebrnego	Pobór wody za pośrednictwem jazu dwudzielnego o konstrukcji stalowo – betonowej w km 3+200 Kanału Srebrny	Decyzja Starosty Gorzowskiego z dnia 18.06.2008r., znak: BŚ-OŚ.K.Pól.62239-1/08

Prezydent Miasta Gorzowa Wielkopolskiego wydał dwie decyzje – pozwolenia wodnoprawne na pobór wody z ujęcia wód powierzchniowych na terenie miasta.

1. Ujęcie brzegowe na lewym brzegu Kłodawki w km 2+ 430 (dz. Nr 993) dla Pracowniczego Ogrodu Działkowego „Przemysława” przy ul. Chodkiewicza w Gorzowie Wlkp. Decyzja WSR.I. 6210-1/40/20/03 z dnia 20.10. 2003 r. – ważna do 31.10. 2013 r.
2. Ujęcie brzegowe na lewym brzegu Kłodawki w km 2+ 70 (dz. Nr 490) dla Pracowniczego Ogrodu Działkowego „Zacisze” przy ul. Kard. Wyszyńskiego w Gorzowie Wlkp. Decyzja WSR.I. 6210-1/40/21/03 z dnia 22.10. 2003 r. – ważna do 31.10. 2013 r.

Wojewoda Lubuski, w dniu 30 grudnia 2005 r. decyzją znak: R.Ś. III.G.Mar.6811-55/05 udzielił Zielonogórskim Wodociągom i Kanalizacji Sp. z o.o. „ul. Aleja Zjednoczenia 110 A w Zielonej Górze pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód powierzchniowych z rzeki Obrzyca, z ujęcia zlokalizowanego na lewym brzegu rzeki w km 2+880 w miejscowości Sadowa.

Ujęcie posiada strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, oraz ograniczenia obowiązujące na terenie tych stref, ustanowione przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych występujących na terenie Powiatu Nowosolskiego

Starosta Nowosolski nie ustanawiał stref ochronnych ujęć wód powierzchniowych, w związku z powyższym nie występują też żadne związane z nimi ograniczenia.

L.p.	Treść pozwolenia wodnoprawnego i lokalizacja ujęcia	Organ wydający (data, znak)
1	Pozwolenie wodnoprawne dla „ZASET” Sp. z o.o., ul. 1 go Maja 40, Kożuchów na eksploatację urządzeń do poboru wody powierzchniowej. Pobór wód powierzchniowych z rzeki Kożuszna w km 10+940 i ze zbiornika przeciwpożarowego do celów	Decyzja Starosty Nowosolskiego z dnia 21.12.2001r., znak: OŚ. 6223-73/2001/1210/1

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	technologicznych	
2	Pozwolenie wodnoprawne dla Nadleśnictwa Nowa Sól w Nowej Soli, ulica Ciepiewska 9, Nowa Sól na modernizację urządzeń wodnych deszczowni w Szkółce Leśnej w Przyborowie, do nawadniania pow. 7,67 ha stanowiącej część działki nr 995 i 996 w obrębie Przyborów, których właścicielem jest Skarb Państwa, a władającym Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Nowa Sól. Przebudowa ujęcia wody powierzchniowej na rzece Krzycki Rów w km 4+700,	Decyzja Starosty Nowosolskiego z dnia 04.04..2006r., znak: OŚ. 6224-2/2006/506
3	Pozwolenie wodnoprawne dla Lasów Państwowych Nadleśnictwo Sława Śląska, ul. Waryńskiego, Sława, na wykonanie nowych urządzeń wodnych	Decyzja Starosty Nowosolskiego z dnia 16.05.2005r., znak: OŚ. 6223-5/2005/256/2
4	Pozwolenie wodnoprawne dla Lasów Państwowych Nadleśnictwo Nowa Sól, ulica Kasztanowa 2, Nowa Sól na wykonanie urządzeń wodnych oraz na szczególne korzystanie wód (piętrzenie, retencjonowanie i pobór wody powierzchniowej)	Decyzja Starosty Nowosolskiego z dnia 07.04..2008r., znak: BŚ.XII. 6224-4/08
5	Pozwolenie wodnoprawne dla TOP FARMS Sp. z o.o. Filia Siedlisko, ul. Kasztanowa 2, Siedlisko na pobór wód powierzchniowych do nawadniania urządzeniami deszczującymi szpulowymi , w okresie od 1 kwietnia do 30 września, na powierzchni 340 ha.	Decyzja Starosty Nowosolskiego z dnia 12.12.2006r., znak: OŚ. 6223-14/2006/1668/3

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych występujących na terenie Powiatu Słubickiego

Starosta Powiatu Słubickiego nie ustanawiał stref ochronnych ujęć wód powierzchniowych, w związku z powyższym nie występują też żadne związane z nimi ograniczenia.

L.p.	Użytkownik ujęcia	Lokalizacja ujęcia	Organ wydający decyzję (data, znak)
1	Nadleśnictwo Ośno Lub. ul. Rzepińska 11, Ośno Lubuskie	Ujęcie brzegowe, jezioro Wielkie Czyste	Starosta Słubicki OŚ-6210-21/99 z dnia 01.12. 1999r.
2	Nadleśnictwo Rzepin. ul. Świerczewskiego 11, Rzepin	Ujęcie brzegowe, rzeka Ilanka w km 21+500	Starosta Słubicki OŚ-6223-4/07 z dnia 15.03. 2007r.
2	Nadleśnictwo Cybinka ul. Dąbrowskiego 43, Cybinka	Ujęcie brzegowe, rzeka Ilanka w km 23+535	Starosta Słubicki OŚ-6223-9/08 z dnia 14.07.2008 r.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych występujących na terenie Powiatu Sulęcińskiego

L.p.	Lokalizacja ujęcia	Nr decyzji	Organ wydający decyzję
1	Jezioro Krajnik, gm. Lubniewice	OŚ-wp- 6210-02/17/96	Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wlkp.
2	Jezioro Templewskie Oddział 451h Nadleśnictwo Sulęcín	SOB.I-6222-11/2001	Starostwo Powiatowe Sulęcín
3	Jezioro Malcz, gm. Torzym	SOB.I-6222-42/2001	Starostwo Powiatowe Sulęcín
4	Rzeka Bobrowa- Struga w km 0+750	SOB.I-6222-3/2001	Starostwo Powiatowe Sulęcín
5	Rzeka Moskawa w km 0+527 i 1+418	SOB.I-6222-28-4/03	Starostwo Powiatowe Sulęcín
6	Rzeka Bobrowa- Struga w km 0+700	SOB.I-6222-10-3/03	Starostwo Powiatowe Sulęcín
7	Rzeka Lubna w km 8+314	SOB.I-6223-17/05	Starostwo Powiatowe Sulęcín
8	Rzeka Lubna w km 23+900	SOB.I-6223-8/06	Starostwo Powiatowe Sulęcín
9	Rzeka Ilanka w km 57+560	SOB.I-6223-23/07	Starostwo Powiatowe Sulęcín
10	Rzeka Lubna w km 22+430	SOB.I-6223-3/07	Starostwo Powiatowe Sulęcín
11	Rzeka Postomia w km 16+630	SOB.IV-6223-8/08	Starostwo Powiatowe Sulęcín

Pozwolenia wodnoprawne wydawane były na pobór wód dla celów hodowli ryb (stawy) dlatego brak ustanowionych stref ochronnych.

Starostwo Powiatowe w Żaganiu wydało dwa pozwolenia wodnoprawne na pobór wód powierzchniowych tj:

1. pozwolenie wodnoprawne znak: ROŚiB.II-6223-S/48-18/05 z dnia 31.12.2005 r. dla Lubuskich Zakładów Garbarskich, ul. Fabryczna 8, Leszno Górne na pobór wód powierzchniowych z rzeki Bóbr z ujęcia brzegowego znajdującego się na lewym brzegu w km)+200 kanału energetycznego zlokalizowanego na działce nr 431/3,
2. pozwolenie zintegrowane zmienione decyzją znak: ROŚi B. III-7661 –W/1-1/08 z dnia 11.08.2008r. dla Hutry Szkła Wymiarki S.A. ul. Księcia Witolda 11, Wymiarki na pobór wód powierzchniowych z rzeki Otwiernicy za pomocą ujęcia brzegowego znajdującego się w km. 3+815.

Nie ustanowiono żadnej strfey ochronnej dla ujęć wód powierzchniowych.

Lokalizacja ujęć wód powierzchniowych występujących na obszarze Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego

1. Ujęcie wody z kanału Santoczna, gmina Zwierzyn – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody z kanału Santoczna oraz wykonanie urządzeń , decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego, znak: ŚB-MK-6223/IV-1/10/2005 z dnia 13.07.2005r.,
2. Ujęcie wody z jeziora Górnego, gmina Strzelce Krajeńskie – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z jeziora Górnego w Strzelcach Krajeńskich, decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego, znak: ŚB-MK-6223/IV-3/9/2004 z dnia 14.05.2004r.,
3. Ujęcie wody z jeziora Młyńskiego, gmina Strzelce Krajeńskie – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z jeziora Młyńskiego w Strzelcach Krajeńskich, decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego, znak: ŚB-MK-6223/IV-7/13/2004 z dnia 28.06.2004r.,
4. Ujęcie wody ze stawu na działce nr 262/1 290 obręb Brzoza, gmina Strzelce Krajeńskie – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody ze stawu na działce nr 261/1 i 290, obręb Brzoza, gmina Strzelce Krajeńskie, w celu nawodnienia gruntów rolnych i wykonania w tym celu urządzeń wodnych, decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego, znak: OŚ-6223/IV-3/10/2003 z dnia 12.08.2003r.,

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

5. Ujęcie wody z rzeki Drawa, gmina Dobiegniew – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody z rzeki Drawa w km 32+900 w obrębie Wologoszcz, oddział 51, w celu nawodnienia terenów szkółki leśnej, decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeńskiego, znak: OŚ-6223/1-8/17/2003 z dnia 31.12.2003r,
6. Ujęcie wody z rzeki Stara Noteć, gmina Drezdenko – Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód powierzchniowych z rzeki Stara Noteć, decyzja Starosty Strzelecko – Drezdeneckiego, znak: ŚB-US-6223/II/1/07 z dnia 06.06.2007r,

Aktualnie na terenie województwa lubuskiego jest wydzielonych 16 GZWP. Spośród nich 4 jednostki znajdują się w całości na terenie województwa, natomiast 12 pozostałych - fragmentarycznie, przy dużym zróżnicowaniu udziału obszarowego (w tym cztery GZWP o najmniejszej powierzchni w ramach województwa lubuskiego - od kilku do kilkudziesięciu km²).

W 14 z omawianych GZWP użytkowym jest czwartorzędowe piętro wodonośne, a w pozostałych dwóch przypadkach - poziom mioceniński (trzeciorzęd). Parametry charakteryzujące warunki hydrogeologiczne dla GZWP znajdujących się na terenie województwa lubuskiego zestawiono w tabeli.

Tabela 4. Wybrane parametry hydrogeologiczne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) położonych na obszarze województwa lubuskiego i w jego sąsiedztwie

L.p.	Nr GZWP	Nazwa zbiornika	Wiek	Środowisko	Pow. w km ²	Średnia głębokość. w m	Moduł zasobów w l/s/km ²	Zasoby w tys.m ³ /d
1	127	Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie	Tr	Porowe	499	100	0,6	24,0
2	134	Zbiornik Dębno	Qm, Tr	Porowe	27	55	1,4	3,0
3	135	Zbiornik Barlinek	Qsm	Porowe	11	50	3,5	3,5
4	136	Zbiornik międzymorenowy Dobiegniew	Qm	Porowe	128	40	3,3	37,0
5	137	Pradolina Toruń – Eberswalde (Warta) *	Qp	Porowe	790	40	5,4	369,0
6	138	Pradolina Toruń – Eberswalde (Noteć)	Qp	Porowe	479	30	2,2	91,0
7	144	Dolina Kopalna Wielkopolska	Qk	Porowe	1553	60	1,4	183,0
8	146	Subzbiornik Jezioro Bytyńskie – Wronki – Trzciel	Tr	Porowe	74	130	0,3	2,0
9	148	Sandr rzeki Pliszki *	Qs	Porowe	506	130	5,6	243,0
10	149	Sandr Krosno – Gubin *	Qsk	Porowe	340	15-82	1,6	47,0
11	150	Pradolina Warszawa – Berlin (Koło – Odra)	Qp	Porowe	270	25-35	2,8	64,5
12	301	Zasieki – Nowa Sól *	Qpk	Porowe	213	38-80	2,9	82,0
13	302	Pradolina Barycz – Głogów (W)	Qp	Porowe	238	30	1,6	32,0
14	303	Pradolina Barycz – Głogów (E)	Qp	Porowe	6	60	1,4	0,7
15	306	Zbiornik Wschowa	Qsm	Porowe	145	35	1,3	16,0
16	315	Zbiornik Chocianów –	Qsk	Porowe	199	60	3,2	55,0

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	Gozdnicza						
--	-----------	--	--	--	--	--	--

GZWP w całości położone na obszarze województwa lubuskiego; użyte symbole: s – sandr, m – zbiornik międzymorenowy, p – pradolina, k – dolina kopalna
 Dane z Wojewódzkiego Instytutu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

Łączna powierzchnia obszarów GZWP na terenie województwa lubuskiego wynosi 5 478 km², co stanowi 39,2 % jego powierzchni, przy czym jedynie 1 050 km² ich powierzchni wymaga ochrony zwykłej, natomiast pozostała większość (blisko 81%) położona jest w strefach ONO i OWO (średnio dla kraju jest to 52,3%). Związane jest to z dominacją i stosunkowo płytkim występowaniem czwartorzędowych struktur wodonośnych.

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wszystkich GZWP na tym terenie ocenia się na 1 252 tys. m³/d (52 200 m³/h), co stanowi 6,27% wszystkich oszacowanych dla GZWP zasobów. Przy analizie poszczególnych jednostek należy zwrócić uwagę na znaczny (40 %) udział w zasobach dyspozycyjnych GZWP województwa lubuskiego zasobów pradoliny toruńsko – eberswaldzkiej (GZWP 137 i 138). Jest to niezolowana struktura wymagająca najwyższej ochrony (ONO), o dobrym zasilaniu - w tym również na drodze infiltracji rzecznej. Spory jest również udział we wspomnianym bilansie zasobów GZWP 144 - Doliny Kopalnej Wielkopolskiej.

Z uwagi na duże znaczenie wód podziemnych przedmiotowych zbiorników, stanowiących główne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia ludności oraz w celu zapewnienia odpowiedniej jej jakości, niezbędne jest ciągle podejmowanie działań zapewniających ich ochronę.

Gleby

Gleba stanowi podstawowy składnik środowiska przyrodniczego, powstały w wyniku wielowiekowego działania naturalnego procesu glebotwórczego. W zależności od kierunku przebiegu tego procesu, wytworzone gleby charakteryzują się określonym układem właściwości chemicznych, fizycznych i biologicznych, mniej lub bardziej korzystnym dla rozwoju roślin. Rolnicza i pozarolnicza działalność człowieka może ten układ modyfikować w kierunku pozytywnym lub negatywnym, a zatem wpływać na produktywność gleb oraz na jakość produkowanych surowców roślinnych.

Tabela 5. Użytkowanie gruntów w województwie lubuskim w tys. ha. (stan w czerwcu 2008 r.)

Wyszczególnienie	grunty w tys.ha
Powierzchnia ogólna	1 398,8
w tym	
Użytki rolne	508,0
w tym:	
grunty orne	361,8
Sady	4,5
Łąki	78,0
Pastwiska	28,4
pozostałe użytki	35,3
Lasy	703,8
Pozostałe	186,9

Dane: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze,
www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/zg/assets_folder_2009_pol.pdf

Struktura powierzchni województwa lubuskiego według kierunków wykorzystania przedstawia się następująco (stan na 1.01.2008 r.):

- powierzchnia województwa – 100,00%,
- użytki rolne – 41,0%,

w tym:

- grunty leśne i zadrzewione – 51,1%,
- grunty pod wodami – 1,7%,
- tereny komunikacyjne – 2,6%,
- tereny osiedlowe¹⁰ - 1,5%,
- nieużytki – 1,3%,
- tereny pozostałe – 0,8%.

We współczesnym rolnictwie największe znaczenie mają oddziaływania następujących czynników degradujących i zubażających glebę:

- a) chemiczne - spadek zawartości próchnicy, silne zakwaszenie lub alkalizacja, ubytek z gleby składników pokarmowych lub ich nadmiar oraz zanieczyszczenie metalami ciężkimi i substancjami szkodliwymi,
- b) biologiczne - obniżenie biologicznej aktywności gleby i zmiany składu organizmów glebowych,
- c) mechaniczne - pogorszenie struktury oraz zbytnie ugniatanie warstw gleby,
- d) fizyczne - nasilenie procesów erozyjnych oraz nadmierne przesuszenie lub nawadnianie gruntu,
- e) agrotechniczne - wadliwy sposób użytkowania i uprawy gleby, nieprawidłowe zmianowanie roślin.

Obszar województwa lubuskiego położony jest w zasięgu kilku makroregionów, co wpływa na różnicowanie warunków glebowych. Makroregiony różnią się zasadniczo budową geologiczną, rzeźbą terenu, stosunkami wodnymi. Charakterystyczny jest duży udział gleb mało przydatnych dla rolnictwa, wytworzonych z piasków luźnych na sandrach, stożkach napływowych i tarasach pradolin.

Poszczególne typy gleb w województwie lubuskim to przede wszystkim:

- a) Gleby bielicowe i pseudobielicowe - pokrywają największy obszar. Są one wykształcone na najmniej zasobnych, luźnych utworach piaszczystych lub słabogliniastych. Pod względem bonitacyjnym wartość tych gleb mieści się w V i VI klasie. Dla rolnictwa gleby te nie mają większego znaczenia, pokryte są głównie lasami;
- b) Gleby brunatne - pokrywają niewielką powierzchnię województwa. Większe ich skupienie występuje w okolicach: Wschowy, Nowego Miasteczka, Sieniawy i Żagania. Należą one do najlepszych gleb województwa, a ich wartość bonitacyjna odpowiada II, III i IV klasie;
- c) Czarne ziemie - występują obok gleb brunatnych w niższych położeniach na terenie całego województwa. Największe powierzchnie tych gleb spotyka się na terenie gmin: Brody, Gubin, Krosno Odrzańskie, Lubsko, Nowe Miasteczko, Strzelce Krajeńskie, Szczaniec, Szlichtyngowa, Świebodzin i Wschowa. Są to gleby wysoko produktywne i odpowiadają II i III klasie bonitacyjnej;
- d) Mady - występują w pradolinach i dolinach rzecznych województwa. Charakteryzują się wysoką produktywnością i zaliczane są do II i III klasy bonitacyjnej. Gleby te mają duże znaczenie dla rolnictwa, zwłaszcza jako trwale użytki zielone. Mady są trudne w uprawie;
- e) Gleby bagienne - wykorzystywane są głównie jako użytki zielone. Największe kompleksy tych gleb występują w Pradolinie Noteci, w dolinie Szprotawy, dolinie Odry i w północnej części powiatu wschowskiego.

Wśród gruntów ornych województwa lubuskiego największy udział, wynoszący 44,1%, stanowią gleby słabe i najslabsze (klasy V i VI). Około 36% powierzchni gruntów ornych stanowią gleby średnie i średnio słabe (klasy IVa i IVb). Udział gleb dobrych i średnio dobrych wynosi 18,3 % (klasy IIIa i IIIb), gleb bardzo dobrych (klasa II) 0,4%. Gleby najlepszej I klasy nie występują.

¹⁰ (w tym mieszkaniowe, przemysłowe, zabudowane inne, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe)

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

Bonitacja gleb nie wyraża w pełni ich przydatności do uprawy określonych roślin, wobec czego nie stanowi podstawy do racjonalnego, rolniczego wykorzystania gruntów. Aby wypełnić powyższą lukę informacyjną w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa opracowano podział gleb na kompleksy przydatności rolniczej. Kompleksem przydatności rolniczej nazywa się zespół gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Nazwy kompleksów gleb pochodzą od nazw gatunków roślin wskaźnikowych i wydzielone są na podstawie następujących kryteriów:

- a) charakter i właściwości gleby (typ, podtyp, stopień kultury, właściwości fizyczno-chemiczne i inne),
- b) warunki agroklimatyczne gleby,
- c) rzeźba terenu,
- d) układ stosunków wilgotnościowych.

W oparciu o powyższe kryteria, wśród gruntów ornych wydzielono 14 kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych, z czego w województwie lubuskim rozróżnia się 9 z nich:

- a) Gleby kompleksu pszennego bardzo dobrego, zaliczane do II klasy bonitacyjnej. Tworzą niewielkie kontury w gminach: Brody, Kożuchów i Nowe Miasteczko. Potencjalna produktywność tych gleb jest bardzo wysoka, nadają się pod uprawę roślin o największych wymaganiach siedliskowych (pszenica, buraki cukrowe, warzywa);
- b) Gleby kompleksu pszennego dobrego obejmują gleby klasy IIIa i IIIb, występują głównie w gminach: Brzeźnica, Dobiegniew, Niegosławice, Siedlisko, Szprotawa, Żagań i Żary. Na glebach tego kompleksu udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz otrzymanie wysokich plonów zależne jest m.in. od pogody;
- c) Gleby kompleksu pszennego wadliwego - spotykane są w gminach: Bytom Odrzański, Krosno Odrzańskie, Szczaniec i Świebodzin oraz w małych konturach, rozrzuconych przeważnie w strefach moren czołowych i na krawędzi pradoliny Warty i Odry. Ze względu na wrażliwość tych gleb na suszę dobór roślin jest ograniczony;
- d) Kompleks żytni bardzo dobry - największe powierzchnie występują w gminach: Santok, Skąpe, Sława, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Szczaniec, Szprotawa, Świebodzin, Zbąszynek, Żagań i Żary. Kompleks ten, w zależności od stopnia agrotechniki, przydatny jest do uprawy niemalże wszystkich roślin, przy gospodarce ekstensywnej najlepsze plony uzyskuje się z produkcji ziemniaków i żyta;
- e) Kompleks żytni dobry obejmuje gleby o wszechstronnej przydatności rolniczej. Większe obszary tego kompleksu występują w gminach: Bogdaniec, Deszczno, Górzycza, Rzepin, Sława, Sulęcín, Szprotawa, Świebodzin, Torzym, Zbąszynek, Żagań i Żary;
- f) Kompleks żytni słaby - są to gleby często niepewne w produkcji rolnej, ze względu na słabo rozwinięty kompleks sorpcyjny i dużą przepuszczalność. Największe powierzchnie można spotkać w gminach: Dobiegniew, Gubin, Kożuchów, Ośno Lubuskie, Pszczew, Sława, Sulechów, Szprotawa, Świebodzin, Trzciel i Żagań;
- g) Kompleks żytni bardzo słaby - charakteryzuje się stałym niedoborem wilgoci, kwaśnym lub bardzo kwaśnym odczynem, niską zawartością próchnicy i niską zawartością przyswajalnych składników pokarmowych. Występuje na terenie gmin: Gubin, Siedlec, Sława, Torzym i Zielona Góra;
- h) Kompleks zbożowo-pastewny mocny - należą tu gleby okresowo mokre, o zwięźlejszym składzie mechanicznym, znacznej zawartości próchnicy i przyswajalnych składników pokarmowych. Większe ich powierzchnie spotykane są w gminach: Cybinka, Czerwieńsk, Górzycza, Gubin, Krzeszyce, Nowogród Bobrzański, Siedlisko, Słońsk, Słubice i Trzebiechów;
- i) Kompleks zbożowo-pastewny słaby. Znaczne powierzchnie tych gleb występują w gminach: Kostrzyn, Lubsko, Nowogród Bobrzański, Siedlec, Sława, Witnica, Zielona Góra i Zwierzyn.

Oddzielne rozpatrywanie poszczególnych czynników środowiska nie stwarza przesłanek do obiektywnej oceny możliwości produkcyjnych poszczególnych regionów, stąd wynikała potrzeba syntetycznej waloryzacji warunków produkcji rolnej. Metoda waloryzacji polega na punktowej wycenie podstawowych czterech składników środowiska przyrodniczego tj.: gleby, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych. Najwyższy wskaźnik w woj. lubuskim posiada gmina Nowe Miasteczko - 78,6, a najniższy - miasto Kostrzyn i gmina Pszczew - po 48,1 punktów.

Województwo lubuskie jest województwem o przeciętnych warunkach przyrodniczych. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla Polski wynosi 66,6. Zróżnicowanie tych warunków w obrębie województwa jest duże - w granicach 30,5 punktów.

Zasoby leśne i szata roślinna

Lasy

Województwo lubuskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem lesistości. Grunty leśne zajmują powierzchnię 693,6 tys. ha, w tym lasy 673,7 tys. ha, co daje lesistość 48,2 %. Największą lesistością (powyżej 50 %) charakteryzują się powiaty: krośnieński, żarski, sulęciński, międzyrzecki i zielonogórski, natomiast najniższą powiat ziemski nowosolski i miasto Gorzów Wlkp.

Lasy w województwa lubuskiego niemal wszystkie zarządzane są przez Lasy Państwowe. Na terenie województwa wyróżnić można 4 Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych: zielonogórska (20 nadleśnictw), szczecińska (18 nadleśnictw), wrocławska (2 nadleśnictwa) i poznańska (1 nadleśnictwo). Są to głównie lasy publiczne, stanowiące własność Skarbu Państwa i będące w Zarządzie Lasów Państwowych – RDLP w Zielonej Górze i RDLP w Szczecinie. Lasy prywatne w województwie lubuskim stanowią znikomy procent powierzchni ogólnej lasów (ok. 1%).

Zachodnią część Niziny Śląsko-Łużyckiej zajmują Bory Dolnośląskie, należące do największych w Europie Środkowej zwartych kompleksów leśnych. Bory rozciągają się na terenie dwóch województw Dolnośląskiego i Lubuskiego, w granicach RDLP w Zielonej Górze i Wrocławiu. Obecnie w wyniku prowadzonych prac melioracyjnych zanikowi uległy powierzchnie o charakterze typowych borów bagiennych, zachowały się jednak fragmenty silniej podtopione i torfowiska z wyjątkową szatą roślinną, do której zaliczyć możemy rzadkie gatunki roślin o atlantyckim typie zasięgu: wrzośca bagiennego, przygielkę brunatną. Do gatunków częstych należą tu bagno zwyczajne i borówka bagienna, rzadziej spotyka się inne rośliny torfowiskowe - rosiczkę okrągłolistną, wrzośca bagiennego.

Ze względu na swój charakter Bory Dolnośląskie stanowią ważną ostoję licznych ginących gatunków zwierząt, szczególnie tych, których populacje dla swojego funkcjonowania wymagają dużych obszarów np. kuraki leśne - regularnie gniazdujące tu cietrzew i głuszec. Populacje tych gatunków, odizolowane od głównego zasięgu w Polsce południowej i wschodniej, nawiązują do populacji występujących po drugiej stronie Nysy Łużyckiej. Znaczna liczebność, a także notowane ostatnio, wzrostowe trendy populacji, stwarzają szansę ich zachowania.

W lasach stosunkowo licznie gniazdują ptaki drapieżne, między innymi orły bieliki. Gatunkiem charakterystycznym dla całego kompleksu jest żuraw.

W zielonogórskich lasach rośnie wiele drzew obcego pochodzenia. Do najciekawszych należą: tulipanowiec amerykański, kasztan jadalny, przeorzech pięciolistkowy oraz sosna kłująca, wprowadzone przez leśników niemieckich.

Z licznie występujących rzadkich i cennych gatunków roślin na uwagę zasługują gatunki atlantyckie mające na terenie województwa wschodnią granicę zasięgu oraz gatunki górskie i podgórskie. Wiele z nich znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin jak na przykład: wymierające selery wężłobaldachowe mające tutaj jedyne stanowisko w Polsce (Park Krajobrazowy "Łuk Mużakowa") oraz gatunki związane z ekosystemami wodno-błotnymi jak: ponikło wielolodygowe, przygielka brunatna, nadwodnik sześciopręcikowy czy paproć gałuszka kulecznica. Na terenie lasów występują ciekawe chronione paprocie: długosz królewski, pióropusznik strusi i podrzeń żebrowiec. Spośród innych roślin chronionych na uwagę zasługują: wrzosiec bagienny, śnieżyca wiosenna, wawrzynek wilczczyko,

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

wiciokrzew pomorski, lilia złotogłów, 6 gatunków widłaków w tym rzadki widłaczek torfowy, liczne gatunki storczyków, dziewięciolist bezłodygowy oraz bogate stanowiska cisa z młodym pokoleniem. Rzadkie gatunki roślin spotkać można też na torfowiskach (welnianka alpejska, rosiczka okrągło i długolistna), w starorzeczach, terenach zalewowych, śródleśnych oczkach wodnych i wydmach śródleśnych. Na słonecznych, ciepłych zboczach, w widnych lasach i zrębach Ziemi Lubuskiej sporadycznie występuje pajęcznica liliowata, roślina, która do Polski przybyła z falą roślinności stepowej w okresie polodowcowym. Rośnie zwykle wśród innych roślin kserotermicznych, preferujących środowisko suche i gorące. Coraz rzadziej spotykanym gatunkiem jest ostnica Jana – trawa będąca przedstawicielką ginącej roślinności stepowej.

Zagrożenia flory i fauny

Do zaniku ekosystemów oraz zmniejszania się liczby gatunków prowadzą na terenie całego województwa, jak i kraju takie działania jak: budowa dróg, zbiorników zaporowych, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i handlowa, eksploatacja surowców, lokalizacja składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych.

Do najbardziej podatnych na degradację zaliczyć można: środowiska bagienne, wodne, dolin rzecznych i starych lasów.

Podstawowym warunkiem zachowania różnorodności biologicznej jest ochrona całych ekosystemów i naturalnych siedlisk *in situ* (czyli w miejscu ich występowania), a także utrzymanie zdolnych do życia gatunków - roślin i zwierząt - w ich naturalnych środowiskach. Takie podejście jest nowym, daleko idącym rozszerzeniem tradycyjnie pojmowanej ochrony przyrody.

Według ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 roku (rozd. 2, art. 6.1) prawnymi formami ochrony przyrody w Polsce są:

- a) parki narodowe;
- b) rezerваты przyrody;
- c) parki krajobrazowe;
- d) obszary chronionego krajobrazu;
- e) obszary Natura 2000;
- f) pomniki przyrody;
- g) stanowiska dokumentacyjne;
- h) użytki ekologiczne;
- i) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- j) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Formy ochrony przyrody województwa lubuskiego

Województwo lubuskie charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi. Jest to uwarunkowane największą leśnością w Polsce wynoszącą blisko 50%, urozmaiconą budową geologiczną oraz obecnością dwóch wielkich rzek – Odry i Warty. Dzięki tak złożonym warunkom środowiskowym, na terenie województwa występują różnorodne siedliska o zmiennych skalach troficznych i wilgotnościowych. Walorem Ziemi Lubuskiej jest występowanie gatunków flory o atlantyckim typie zasięgu, które wkraczają na teren Polski od zachodu. Południowa część województwa charakteryzuje się dużym udziałem we florze i faunie gatunków górskich i podgórszych. Powierzchnia i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych występujące na terenie województwa lubuskiego (stan w dniu 31.12.2008 r.) przedstawia się następująco:

- Obszary prawnie chronione – ogółem - 54 2824,4 ha,
w tym:
 - parki narodowe - 13 642,8 ha,
 - rezerваты przyrody - 3 636,3 ha,
 - parki krajobrazowe - 76 039,4 ha,
 - obszary chronionego krajobrazu – 436 481,6 ha,

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

- stanowiska dokumentacyjne - 16,5 ha,
- użytki ekologiczne – 3 296,6 ha,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - 9 711,2
- pomniki przyrody – 1 088 sztuk.

Parki narodowe

Na terenie województwa lubuskiego istnieją obecnie 2 parki narodowe, zajmujące łącznie na terenie województwa lubuskiego 13 314,86 ha, co stanowi 0,95% jego powierzchni. W momencie powstania województwa lubuskiego w 1999 roku istniał już Drawieński Park Narodowy. W roku 2001 został utworzony Park Narodowy Ujście Warty o powierzchni 7 955,86 ha.

Drawieński Park Narodowy - utworzony 10 kwietnia 1990 r. (ostateczne jego granice określono 3.01.1996 r.), o powierzchni 11 087,00 ha, z czego 5 359,00 ha (48,33 %) leży na terenie woj. lubuskiego – w gminie Dobiegniew. Pozostałe części parku leżą na terenie województw: zachodniopomorskiego i wielkopolskiego. Park reprezentuje przyrodę pojezierzy Pomorza Zachodniego. Obszar ten został ukształtowany w ostatnim stadium zlodowacenia bałtyckiego. Występują tu liczne rynny lodowcowe z jeziorami i torfowiskami. Dominującym typem środowiska są lasy (87% powierzchni parku), wody powierzchniowe (9%) – to: 13 jezior o łącznej powierzchni ok. 760 ha oraz rzeki Drawa i Płociczna. Powierzchnie użytkowane rolniczo stanowią 4% powierzchni. Na terenie Parku stwierdzono występowanie 638 gatunków roślin naczyniowych, 148 gat. mchów, 40 gat. wątrobowców i 123 gat. grzybów wielkoowocnikowych.

Park Narodowy „Ujście Warty” utworzony został 19 czerwca 2001 r. Zajmuje powierzchnię 7 955,86 ha, położony jest na terenie rozległego ujścia Warty do Odry. Obejmuje swą ochroną cenne siedliska ptaków wodnych i błotnych. Na terenie Parku stwierdzono stanowiska lęgowe ponad 140 gatunków ptaków, z czego aż 26 gatunków jest zagrożonych wyginięciem. Teren Parku jest bardzo ważnym miejscem dla ptaków zarówno w sezonie lęgowym jak i w okresie przelotów i zimowania, przede wszystkim dla gęsi, kaczek i łabędzi. Występuje tu ponad 30 gatunków ssaków z 13 rodzin. Bogato reprezentowany jest świat roślin, stwierdzono tu występowanie ponad 390 gatunków roślin naczyniowych, w blisko 50 zespołach roślinnych.

Rezerваты przyrody

Ochroną rezerwatową na terenie województwa objęte są najcenniejsze ekosystemy leśne, torfowiskowe, wodne, stepowe oraz miejsca występowania cennych gatunków roślin i regularnego przebywania ptaków wodno-błotnych podlegających ochronie gatunkowej.

W chwili powstania województwa lubuskiego w 1999 r., istniało 48 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 6 244,22 ha (0,45% pow. województwa).

Obecnie (stan 2008 r.) na terenie województwa lubuskiego znajduje się 55 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 3 636,39 (0,25% pow. województwa)¹¹.

Są to: Bukowa Góra, Bażantarnia, Czaplence, (2), Łabędziniec, Zimna Woda, Bagno Chłopy, Buczyna Szprotawska, Nad Jeziorem Trześniowskim, Wilanów, Buczyna Łagowska, Uroczysko Grodziszczce, Żurawie Bagno, Wrzosiec, Pawski Ług, Dębowy Ostrów, Lemierzyce, Nad Młyńską Strugą, Czarna Droga, Jeziora Gołyńskie, Pamięcin, Bogdaniec I, Bogdaniec II, Anabrzekskie Wąwozy, Laski, Nietoperek, Jezioro Święte, Mesze, Zdroiskie Buki, Janie im. Włodzimierza Korsaka, Dębowiec, Kręcki Łęg, Uroczysko Węglińskie, Młodno, Dąbrowa Brzeźnicka, Pniewski Ług, Mokradła Sułowskie, Jezioro Lubówko, Jezioro Wielkie, Dębina, Bogdaniec III, Dąbrowa Na Wyspie, Rybojady, Rzeka Przylężek, Santockie Zakole, Bogdanieckie Cisy, Dolina Ilanki, Radowice, Uroczysko Lubiatowskie, Łęgi

¹¹ Program ochrony środowiska na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego wraz z Planem gospodarki odpadami na lata 2003-2010 dla Województwa Lubuskiego (uchwała Nr XI/78/2003 z dnia 15 października 2003r.), Kolejność według daty utworzenia.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

koło Słubic, Torfowisko Osowiec, Dolina Postomin, Żurawno, Mierkowskie Suche Bory, Gorzowski Murawy.

Rezerваты kluczowe dla zachowania różnorodności biologicznej

Wśród rezerwatów województwa lubuskiego najcenniejsze obiekty to rezerваты chroniące rzadkie ekosystemy, często na krańcach ich zasięgów w Polsce i w Europie oraz miejsca ważne dla ginących gatunków zwierząt i roślin.

Najważniejszym rezerwatem faunistycznym w województwie jest rezerwat Nietoperek, chroniący miejsca zimowania oraz kolonie rozrodcze nietoperzy. Jest to jedno z największych zimowisk nietoperzy w Europie - w zależności od warunków zimuje tutaj od 20 do 30 tysięcy osobników z 12 gatunków. Rezerwat wraz z otaczającym obszarem stanowi obszar Natura 2000 „Nietoperek” (PLH 080003).

Inne ważne rezerваты faunistyczne w województwie to Jezioro Wielkie, gdzie stwierdzono występowanie 120 gatunków ptaków, w tym 32 zagrożonych wyginięciem w skali kraju oraz rezerwat Dębowiec chroniący populację naszego największego krajowego chrząszcza - jelonka rogacza. Miejscem występowania jedynej w województwie lubuskim populacji popielicy jest rezerwat Buczyna Szprotawska.

Parki krajobrazowe

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznych w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 92, poz. 753 ze zm.) Dyrektora parku krajobrazowego powołuje zarząd województwa po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody. W związku z wprowadzeniem tych przepisów utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały Sejmiku Województwa. Sejmik Województwa w drodze uchwały ustanawia również plan ochrony dla parków krajobrazowych.

Tabela 6. Parki krajobrazowe województwa lubuskiego uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie

Nazwa parku	Rok powstania	Pow. Ogółem	Powierzchnia w woj. lubuskim	Całkowita pow. otuliny	Powierzchnia otuliny w woj. Lubuskim
PK „Ujście Warty”	1996	20533 ha	18734 ha	Brak	Brak
PK „Łuk Mużakowa”	2001	18200 ha	18200 ha	Brak	Brak
Barlinecko-Gorzowski PK	1991	23983 ha	12143 ha	31768 ha	11713 ha
Pszczewski PK	1987	12220 ha	9300 ha	33080 ha	18455 ha
Krzesiński PK	1998	8546 ha	8546 ha	Brak	-
Łagowski PK	1985	4929 ha	4929 ha	6612 ha	6612 ha
Gryżyński PK	1996	2755 ha	2755 ha	20412 ha	20412 ha
Przemęcki PK	1991	21450 ha	2000 ha	Brak	Brak

Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2008 r.

Spośród 8 parków, które znajdują się w granicach województwa lubuskiego, granice dwóch wkraczają na obszar województwa zachodniopomorskiego, a dwóch kolejnych – wielkopolskiego.

Łączna powierzchnia parków krajobrazowych wynosi obecnie 76 418,42 ha, a otuliny 57 192,19 ha, co łącznie daje powierzchnię 133 610,61 ha, tj. 9,5% powierzchni województwa.

System obszarów chronionych na tle korytarzy ekologicznych i obszarów chronionego krajobrazu

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw, w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznych w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 92, poz.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

753 ze zm.) utworzenie obszaru chronionego krajobrazu lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały Sejmiku Województwa.

Obszary chronionego krajobrazu

Po 1 stycznia 1999 r. w województwie lubuskim znalazły się obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 445 390 ha, z czego:

- 195 990 ha znajdowało się na terenie byłego województwa gorzowskiego
- 229 400 ha znajdowało się na terenie byłego województwa zielonogórskiego
- 20 000 ha znajdowało się na terenie byłego województwa leszczyńskiego w gminie Wschowa (obszar chronionego krajobrazu Przemęcko-Wschowski).

W byłym województwie gorzowskim obszary chronionego krajobrazu o powierzchni 318 386 ha wprowadzono rozporządzeniem Wojewody Gorzowskiego nr 12 z dnia 24 listopada 1998 r.

Po wprowadzeniu reformy administracyjnej kraju od dnia 1 stycznia 1999 r. część obszarów chronionego krajobrazu (122 396 ha) znalazła się w województwach: zachodniopomorskim i wielkopolskim.

W byłym województwie zielonogórskim obszary chronionego krajobrazu utworzono rozporządzeniem Wojewody Zielonogórskiego nr 6 z dnia 10 lipca 1996 r. na powierzchni 244 300 ha. Po wprowadzeniu reformy administracyjnej część z nich znalazła się na obszarze województwa wielkopolskiego. Ubyło 12 300 ha w gminie Wolsztyn i 2 600 ha w gminie Zbąszyń (Wąsicki 2004).

W dniu 24 lipca 2003 roku, rozporządzeniem Wojewody Lubuskiego zostało utworzonych 38 nowych obszarów chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 438 576 ha, co stanowi 31,5% powierzchni województwa. W dniu 17 lutego 2005 roku Wojewoda Lubuski powielił praktycznie wcześniejsze rozporządzenie zmniejszając powierzchnię obszarów: Puszcza Barlinecka i Pojezierze Lubniewicko-Sulęcińskie.

Obecnie powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu utworzonych rozporządzeniem wojewody wynosi 440 166 ha.

Tabela 7. Obszary chronionego krajobrazu województwa lubuskiego

Lp.	Nazwa obszaru	Pow. w ha (wg rozp. województwa)	Położenie (gminy)
1.	„1 – Puszcza Drawska”	42 173	Dobiegiew Drezdenko Stare Kurowo Strzelce Krajeńskie Zwierzyń
2.	„2 – Puszcza Barlinecka”	26 691	Gorzów Wlkp. Kłodawa Lubiszyn Santok Strzelce Kraj. Zwierzyń
3.	„3A – Lasy Witnicko-Dębieńskie”	7 904	Lubiszyn Witnica
4.	„3B – Lasy Witnicko-Dzieduszyckie”	1 803	Bogdaniec Witnica
5.	„4 – Dolina Warty i Dolnej Noteci”	33 888	Deszczno Drezdenko Gorzów Wlkp. Przytoczna Santok Skwierzyna Stare Kurowo Zwierzyń
6.	„5 – Gorzowsko-Krzeszycka Dolina Warty”	16 669	Bogdaniec, Deszczno, Krzeszyce, Lubiszyn, Słońsk, Witnica
7.	„6 - Pojezierze Puszczy Noteckiej”	12 000	Drezdenko
8.	„7 – Gorzycko”	8 720	Przytoczna Pszczew
9.	„8A – Dolina Obry”	10 092	Bledzew Międzyrzecz Pszczew Skwierzyna
10.	„8B – Dolina Jeziomej Strugi”	5 708	Łagów Sulęcín Międzyrzecz Bledzew
11.	„9 – Pojezierze Lubniewicko-	14 917	Bledzew Deszczno Krzeszyce

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

	Sulęcińskie"		Lubniewice Sulęcín Torzym Łagów
12.	"10 – Dolina Postonii"	2 494	Krzeszyce Sulęcín
13.	"11A – Ośniańska Rynna z jeziorem Radachowskim"	2 223	Ośno Słońsk
14.	"11B – Ośniańska Rynna z jeziorem Busko"	2 145	Ośno Rzepin
15.	"12 – Zbąszyńska Dolina Odry"	1 050	Trzciel
16.	"13 – Rynna Paklicy i Ołoboku"	20 533	Czerwieńsk Świebodzin Lubrza Międzyrzecz Skąpe
17.	"14 – Dolina Ilanki"	7 864	Cybinka Rzepin Słubice Torzym
18.	"15 – Słubicka Dolina Odry"	14 075	Cybinka Słubice Górzycza
19.	"16 – Puszcza nad Pliszką"	32 244	Cybinka Bytnica Maszewo Skąpe Torzym Łagów
20.	"17 – Rynny Obrzycko-Obrzańskie"	23 375	Babimost Bojadła Świebodzin Kargowa Kolsko Międzyrzecz Nowa Sól Sulechów Szczaniec Trzciel Trzebiechów Zbąszynek
21.	"18 – Krośnieńska Dolina Odry"	13 265	Czerwieńsk, Gubin, Krosno Odrz. Sulechów, Zielona Góra
22.	"19 – Gubińskie Mokradła"	1 884	Gubin
23.	"20 – Pojezierze Sławsko-Przemęckie"	16 737	Kolsko Nowa Sól Sława Wschowa
24.	"21 – Nowosolska Dolina Odry"	9 852	Bojadła Nowa Sól Siedlisko Otyń Sulechów Trzebiechów Zabór Zielona Góra
25.	"22 – Wzniesienia Zielonogórskie"	3 573	Świdnica
26.	"23 – Dolina Śląskiej Ochli"	10 350	Świdnica Kozuchów Nowogród Bobrzański Otyń Zielona Góra
27.	"24 – Rynna Pławska"	3 000	Dąbie
28.	"25 – Dolina Bobru"	13 162	Dąbie Żagań Bobrowice Krosno Odrz. Małomice Nowogród Bobrz. Szprotawa
29.	"26 – Bronków-Janiszowice"	3 529	Bobrowice
30.	"27 – Dolina Nysy"	3 216	Brody Gubin
31.	"28 – Wzgórza Dalkowskie"	3 982	Bytom Odrz. Niegosławice Nowa Sól Nowe Miasteczko
32.	"29 – Dolina Brzeźnicy"	2 542	Brzeźnica Nowogród Bobrz.
33.	"30A – Zachodnie okolice Lubska"	17 536	Brody Gubin Lipinki Łużyckie Lubsko Tuplice
34.	"30B – Wschodnie okolice Lubska"	7 907	Nowogród Bobrz. Żary Jasień Lubsko
35.	"31 – Dolina Szprotawki"	5 570	Niegosławice Szprotawa
36.	"32 – Las Żarski"	2 360	Żary
37.	"33 – Bory Bogumiłowskie"	8 910	Żary Lipinki Łużyckie Przewóz Trzebiel
38.	"34 – Bory Dolnośląskie"	26 223	Żagań Gozdnicza Iłowa Małomice Przewóz Wymiarki
Razem		440 166	

Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2003-2010

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W lubuskim wydzielono 8 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, które zajmują łącznie 15.013,57 ha, co stanowi 1,07 % województwa.

Tabela 8. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe województwa lubuskiego

Lp.	Nazwa zespołu	Położenie	Pow. w ha	Przedmiot ochrony
1.	„Uroczysko Lubniewsko”	gm. Lubniewice	1 436,90	Naturalny krajobraz jeziora Lubniewsko z otaczającymi go lasami
2.	„Jezioro Wielkie”	gm. Witnica	3 768	Naturalny charakter jeziora i otaczających go lasów
3.	„Uroczyska Międzyrzeczek Rejonu Umocnionego”	gm. Międzyrzecz	5 230,46	Zachowanie umocnień militarnych wraz z otaczającą przyrodą
4.	„Uroczysko Jezior Sośniańskich	gm. Osno Lubuskie	2 046	Naturalny krajobraz jezior wraz z otaczającymi terenami
5.	„Uroczysko Doliny Lenki”	gm. Osno Lubuskie	1 232,70	Naturalny krajobraz zlewni rzeki Lenki
6.	„Drezdeneckie Uroczyska”	gm. Drezdenko	1184,76	Ekstensywnie użytkowane grunty rolne położone w Dolinie Noteci o wysokich walorach przyrodniczych
7.	„Park Słowiański”	miasto i gmina Szprotawa	85,74	Zachowanie krajobrazu Pradoliny Bobru
8.	„Kijewickie Kerki”	gm. Skwierzyna, sołectwo Murzynowo	29,01	Łąki okresowo zalewane wodami wezbraniowymi Warty z fragmentami dawnego koryta rzeki. Szczególna ochrona dębów
Ogółem		15 013,57		

Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2003-2010

Europejska sieć ekologiczna Natura 2000

Natura 2000 jest paneuropejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji wybranym zagrożonym typom ekosystemów oraz ginącym gatunkom roślin i zwierząt ważnych z punktu widzenia Wspólnoty Europejskiej.

Polega to na wybraniu, a następnie skutecznej ochronie określonych obszarów, tworzonych na podstawie:

- a) Dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG) - obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) tworzone w celu ochrony gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy;
- b) Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG) - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) tworzone w celu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin na podstawie kryteriów wymienionych w Załączniku I i II Dyrektywy.

Podstawą wyznaczania obszarów Natura 2000 są ginące na terenie państw Unii Europejskiej siedliska i gatunki wymienione w przytoczonych wcześniej dyrektywach Unii Europejskiej.

Należy jednak pamiętać, że obszar Natura 2000 nie jest obszarem chronionym, ale obszarem ochrony, gdzie szczególnej ochronie podlegają znajdujące się tam siedliska przyrodnicze i siedliska gatunków wymienione w Standardowym Formularzu Danych (SFD).

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSOP)

Na terenie województwa lubuskiego znajduje się 12 obszarów o łącznej powierzchni 292 192 ha, co stanowi 20,8% pow. województwa.

Obszary te są już zatwierdzone Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 2008, Nr 198, poz. 1226).

Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOOS)

Tabela 9. Obszary NATURA 2000 zgłoszone do Komisji Europejskiej (łącznie z ostatnią transzą z dnia 30 października 2009 r.)

L.p.	KOD	NAZWA	Pow. ha.
1.	PLC080001	Ujście Warty	33297,34
2.	PLH020018	Łęgi Odrzańskie	483,91
3.	PLH020050	Dolina Dolnej Kwisy	1583,05
4.	PLH020072	Uroczyska Borów Dolnośląskich	206,06
5.	PLH020086	Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej	862,03
6.	PLH080001	Dolina Leniwej Obry	7137,66
7.	PLH080002	Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry	8509,32
8.	PLH080003	Nietoperek	7377,37
9.	PLH080004	Torfowisko Chłopiny	498,49
10.	PLH080005	Torfowisko Młodno	239,36
11.	PLH080006	Ujście Noteci	3994,54
12.	PLH080007	Buczyna Szprotawsko - Piotrowicka	841,37
13.	PLH080008	Buczyny Łagowsko - Sulęcińskie	6771,02
14.	PLH080009	Dolina Ilanki	2232,83
15.	PLH080011	Dolina Pliszki	5033,85
16.	PLH080012	Kargowskie Zakola Odry	3070,28
17.	PLH080013	Łęgi Słubickie	825,10
18.	PLH080014	Nowosolska Dolina Odry	5969,15
19.	PLH080015	Ujście Ilanki	908,45
20.	PLH080024	Mopkowy tunel koło Krzystkowic	48,05
21.	PLH080029	Torfowiska Sułowskie	44,32
22.	PLH080030	Borowina	512,22
23.	PLH080031	Bory Chrobotkowe koło Brzózki	891,95
24.	PLH080032	Bory Chrobotkowe Puszczy Noteckiej	2309,03
25.	PLH080033	Broniszów	629,98
26.	PLH080034	Bytnica	33,89
27.	PLH080035	Dębowe Aleje w Gryźnieniu i Zawiszach	29,70
28.	PLH080036	Jeziora Gościmskie	2995,77
29.	PLH080037	Lasy Dobrosułowskie	11192,86
30.	PLH0800308	Łęgi nad Nysą Łużycką	449,90
31.	PLH080039	Mierkowskie Wydmy	609,78
32.	PLH080040	Otyń	0,11
33.	PLH080041	Skwierzyna	0,25
34.	PLH080042	Stara Dąbrowa w Korytach	1630,39
35.	PLH080043	Sulechów	0,13
36.	PLH080044	Wilki nad Nysą	12226,92

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

37.	PLH080046	Małomickie Łęgi	992,97
38.	PLH080047	Żurawie Bagno Sławskie	41,70
39.	PLH080048	Bory Chrobotkowi koło Bytomca	615,29
40.	PLH080049	Rynna Jezior Rzepińskich	293,93
41.	PLH080051	Brożek	65,13
42.	PLH080052	Jeziora Brodzkie	829,18
43.	PLH080053	Jezioro Janiszowice	206,07
44.	PLH080054	Nowogrodzkie Przygiełkowisko	31,46
45.	PLH080055	Przygiełkowiska koło Gozdnicy	1592,07
46.	PLH080056	Diabelski Staw koło Radomicka	7,31
47.	PLH080057	Dolina Lubszy	724,52
48.	PLH080058	Murawy Gorzowskie	79,85
49.	PLH080059	Łęgi koło Wymiarek	159,16
50.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasięckich	4375,36
51.	PLH080062	Zimna Woda	86,33
52.	PLH080063	Bory Babimojskie	619,66
53.	PLH080064	Skroda	172,56
54.	PLH080065	Lubski Łęg Śnieżycowy	64,98
55.	PLH080067	Rynna Gryżyny	1336,84
56.	PLH080068	Dolina Dolnego Bobru	1730,05
57.	PLH080069	Dąbrowy Gubińskie	1534,62
58.	PLH080070	Las Żarski	1245,13
59.	PLH080071	Ostoja Barlinecka	16439,08
60.	PLH080074	Ostoja Przemęcka	337,83
61.	PLH320010	Jezioro Kozie	39,53
62.	PLH320044	Lasy Bierzwnickie	533,14
63.	PLH320046	Uroczyska Puszczy Drawskiej	30935,99
Razem			188536,17

W marcu 2010 r. w Warszawie, odbyło się, zorganizowane przez Komisję Europejską, spotkanie, tzw. seminarium biogeograficzne, sprawdzające czy sieć obszarów siedliskowych Natura 2000 jest wystarczająca dla wszystkich siedlisk i gatunków, dla których wymagane jest wyznaczenie obszarów. Wyniki Seminarium wykazały konieczność następujących uzupełnień sieci obszarów siedliskowych Natura 2000 na terenie woj. lubuskiego:

1. Krośnieńska Dolina Odry – o pow. 19 592, 99 ha.
2. Jeziora Torzymskie – o pow. 307,26 ha,

oraz do powiększenia obszaru Ujście Ilanki z 908,45 ha. (obecnie) do 2008,36 ha.

Po uwzględnieniu tych zmian, powierzchnia obszarów siedliskowych Natura 2000 na terenie województwa wzrośnie do 209 536,33 ha.

Na terenie województwa lubuskiego można wyróżnić też wspólne lub przygraniczne obszary.

Do obszarów tych należą następujące obszary chronione:

1. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Lasy Puszczy nad Drawą (kod obszaru PLB 320016),
2. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Puszcza Notecka (kod obszaru PLB 300015),
3. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Jeziora Pszczewskie i dolina Obry (kod obszaru PLB 080005),

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

4. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Pojezierze Sławskie (kod obszaru PLB 300011),
5. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Wielki Łęg Obrzański (kod obszaru PLB 300004),
6. Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000, Jeziora Pszczewskie i dolina Obry,
7. Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000, Uroczyska Puszczy Drawskiej,
8. Pszczewski Park Krajobrazowy,
9. Przemęcki Park Krajobrazowy,
10. Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza nad Drawą,
11. Międzyrzecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
12. Międzychodzki Obszar Chronionego Krajobrazu,
13. Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska,
14. Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Przemęcko – Wschowskie.

Pomniki przyrody

Na terenie województwa lubuskiego według stanu w dniu 31.12.2008r. na terenie woj. lubuskiego, znajdowało się 1088 pomników przyrody.

W województwie lubuskim w formie pomników przyrody chronione są pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje, głązy oraz niewielkie obszary w formie tzw. powierzchniowych pomników przyrody. Chronią one np. kolonię czapli siwej w Nadleśnictwie Krosno, bogate stanowiska długosza, dziewięciła beżłodygowego, rosiczek, widłaków oraz storczyków. Ochroną tą objęte są również najcenniejsze przyrodniczo torfowiska oraz fragmenty dąbrów i borów sosnowych - np. „Tańczące Sosny” w Nadleśnictwie Sulechów oraz „Leśne Kandelabry” w Nadleśnictwie Krzystkowie. Na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Lubuskie” ochroną w formie powierzchniowego pomnika przyrody „Bór Suchy” objęto jeden z najstarszych w województwie - drzewostan sosnowy w wieku prawie 200 lat. Województwo lubuskie może poszczycić się występowaniem na swoim terenie niezwykle cennych okazów dendroflory. Są to bowiem najstarsze i najgrubsze osobniki w Polsce, reprezentujące kilka gatunków drzew (Pacyniak 1992). Najbardziej znane spośród nich to najgrubszy dąb szypułkowy w Polsce – Napoleon, najgrubsza w kraju sosna – Waligóra, najstarszy i najgrubszy wiąz szypułkowy w Komorowie koło Gubina oraz uznawany za najstarszy w Polsce dąb szypułkowy – Chrobry.

Najslyniejsze drzewa pomnikowe województwa lubuskiego to:

1. **Napoleon** – najgrubszy dąb szypułkowy w Polsce. Obwód tego wspaniałego drzewa wynosi (według najnowszych pomiarów) 1052 cm, a wiek został określony na 650 lat. Drzewo to rośnie na terenie Leśnictwa Zabór w Nadleśnictwie Przytok na skarpie stanowiącej krawędź doliny Odry. W okresie powojennym dąb uzyskał nową nazwę – Napoleon. W latach 80. i 90. został poddany kilkukrotnej konserwacji. Wewnątrz pnia znajduje się dziupla w której pomieścić się może kilkanaście osób. W 2004 roku miał miejsce groźny pożar wewnątrz drzewa. Zapaliła się wewnętrzna, próchniejąca część drzewa. Obecnie wewnętrzna część jest całkowicie zwęglona.
2. **Chrobry** – to najstarszy dąb szypułkowy w Polsce. Jest to drzewo z pniem w kształcie nogi słonia. Obwód drzewa wynosi 992 cm, wysokość 29 metrów, a wiek został określony na 750 lat. Korona drzewa charakteryzuje się jeszcze dużą żywotnością. Drzewo rośnie w pobliżu wsi Piotrowice przy drodze ze Szprotawy do Przemkowa, na gruntach leśnych Nadleśnictwa Szprotawa. Przed wojną drzewo to nosiło nazwę Wielkiego Dębu (*niem. Grosse Eiche*) i było wymieniane we wszystkich ważniejszych publikacjach omawiających przyrodę Dolnego Śląska.
3. **Najstarszy i najgrubszy wiąz szypułkowy** w Europie rośnie w Komorowie (obecnie dzielnica we wschodniej części Gubina) przy ul. K. Świerczewskiego. Obwód drzewa wynosi 887 cm, a wiek oszacowany został na 450 lat. Z pnia wyrastały niegdyś 3 potężne konary. Wewnątrz drzewa znajduje się przestronna dziupla dochodząca do 5 m wysokości. W lipcu 2004 roku podczas wichury obłamał się

jeden z dwóch ostatnich konarów. Obecnie pozostał już tylko jeden konar, natomiast w miejscu pozostałych dwóch znajdują się próchniejące dziuple.

4. Najgrubsza morwa biała w Europie rośnie w centrum Sulechowa na niewielkim zieleńcu u zbiegu ulic Poznańskiej i 31 Stycznia. Obwód drzewa wynosi 412 cm, wysokość 18 metrów, a wiek 250 lat. Obok znajduje się obelisk poświęcony bohaterom poległym w walce o wyzwolenie Ziemi Sulechowskiej.

5. Waligóra – to najgrubsza sosna zwyczajna w Polsce o obwodzie 625 cm. Drzewo posiada osiem rozłożystych konarów i powstało prawdopodobnie ze zrosnięcia kilku osobników. Rośnie na terenie Leśnictwa Klemsko w Nadleśnictwie Sulechów, w pobliżu drogi z Sulechowa do Poznania, nieco w głębi lasu (po prawej stronie drogi). Pokrój drzewa wskazuje, że rosło ono dawniej na otwartej przestrzeni, prawdopodobnie na skraju pola, które po wojnie zostało zalesione.

6. Najstarszy dąb czerwony w Polsce rośnie w miejscowości Rosin pomiędzy Sulechowem i Świebodzinem. Jest to najstarszy i najokazalszy dąb czerwony w Polsce. Charakteryzuje się nisko osadzoną koroną. Jego obwód wynosi 522 cm, a wiek 230 lat. Drzewo rośnie w głębi parku wiejskiego obok dębu błotnego i platana klonolistnego

7. Najstarszy w Polsce skrzydlorzech kaukaski o wysokości 26 m i obwodzie 434 cm rośnie w centrum Szprotawy na zieleńcu przy ul. T. Kościuszki. Wiek drzewa został określony na 230 lat.

8. Najstarszy buk pospolity odmiany purpurowej rośnie w parku pałacowym w Żaganii. Jest to jedno z najokazalszych drzew tej odmiany w Polsce, którego wiek został oszacowany na 260 lat. Obwód drzewa wynosi 566 cm, a wysokość 29 m. Na wysokości 2,5 m od ziemi uźebrowany pień rozdziela się wachlarzowato na szereg konarów. Jest to prawdopodobnie wynik celowego zabiegu ogrodniczego, polegającego na sadzeniu kilku lub kilkunastu drzewek, których pnie zrastały się dając w krótkim czasie efekt starego drzewa. Warto również wspomnieć o 4 okazałych platanach noszących imiona córek księcia Birona, rosnących przed barokowym żagańskim pałacem z lat 1676 –1700.

Ochrona tworów przyrody nieożywionej

Na terenie województwa lubuskiego znajduje się wiele interesujących tworów przyrody nieożywionej. Związane jest to z niedawną (w skali geologicznej) działalnością lodowca.

Pomimo dużej różnorodności tych tworów jak: moreny, wydmy, ozy, kemy i głązy narzutowe, tylko te ostatnie (nazywane również eratykami) są chronione w formie pomników przyrody. Na terenie województwa lubuskiego chronionych jest 40 głązów narzutowych. Największy głąz narzutowy znajduje się w pobliżu miejscowości Machary koło Strzelec Krajeńskich. Drugi co do wielkości głąz nazywany Diabelskim Głazem lub Głazem Krabata znajduje się koło Trzebiela.

Duże skupisko, ponad 15 głązów narzutowych, znajduje się pomiędzy Lubniewicami a Sulęcinem w krajobrazie morenowym, częściowo chronione w zespole przyrodniczo - krajobrazowym „Uroczysko Lubniewsko”. Drugim większym nagromadzeniem eratyków są okolice Sławy, gdzie na terenie tzw. Puszczy Tarnowskiej spotkać można głązy o zagadkowych nazwach: Drewniany Kamień oraz Czerwona Małpa.

Oprócz głązów znajdujących się w „naturalnym” otoczeniu wiele eratyków zostało wykopanych i obecnie znajduje się na rynkach i skwerach w wielu miejscowościach województwa. Niektóre z nich jak np. głąz w Dreżdenku chronione są jako pomniki przyrody.

Stanowiska dokumentacyjne

Na terenie województwa nie ma obecnie obiektów objętych tą formą ochrony, (wiele jednak tworów przyrody zasługuje na ochronę). Są to liczne odsłonięcia przekrojów geologicznych, fragmenty wyeksploatowanych wyrobisk oraz pozostałości po działalności lodowca: ozy i kemy, jak również niektóre złoża torfu z cennymi skupiskami kopalnych szczytków.

Szczególnie wiele ciekawych formacji geologicznych znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego Łuk Mużakowa, którego głównym celem jest właśnie ochrona tworów geologicznych.

Użytki ekologiczne

Na terenie województwa lubuskiego powstało do tej pory 335 użytków ekologicznych (w tym 25 utworzonych uchwałą rady gminy). Łączna powierzchnia wszystkich obiektów wynosi 3095,7 ha. Wojewoda lubuski wydał do tej pory dwa rozporządzenia powołujące użytki ekologiczne:

- Rozporządzenie z dnia 25 marca 2002 roku (Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554), w którym wojewoda powołał 295 użytków ekologicznych,
- Rozporządzenie z dnia 15 stycznia 2005 roku (Dz.U.Woj.Lub. Nr 3, poz. 68), w którym wojewoda powołał dalszych 16 użytków ekologicznych

Na terenie województwa lubuskiego, użytkami ekologicznymi są najczęściej ekosystemy wodno - błotne, takie jak bagna, torfowiska, starorzecza, tereny rozlewiskowe czy śródleśne oczka wodne. Ochroną objęto również murawy kserotermiczne i wydmy śródładowe. Najciekawsze użytki ekologiczne to torfowiska niskie i przejściowe z rzadkimi gatunkami roślin.

Powierzchnia użytków ekologicznych na terenie województwa jest zróżnicowana. Największym obiektem jest użytek ekologiczny „Łąki nad Olszą” o powierzchni 132 ha, ustanowiony uchwałą Rady Gminy Iłowa. Drugim co do wielkości użytkiem jest „Torfowisko Guzów” o powierzchni 92,4 ha, stanowiące dobrze zachowane torfowisko przejściowe, miejsca lęgowe kilku par żurawia i wielu ptaków wodno-błotnych.

Użytkiem o najmniejszej powierzchni jest „Mały Półwysep” o powierzchni 0,46 ha zlokalizowany w pobliżu wsi Glinik w gminie Deszczno.

Ochrona gatunkowa grzybów, roślin i zwierząt

Ochrona gatunkowa, szczególnie zwierząt, ma w Polsce bardzo długie tradycje sięgające początków Państwa Polskiego. Obecnie w związku z zapisami w nowej ustawie o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r., Minister środowiska wprowadził trzy Rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej: grzybów, roślin i zwierząt.

Dla zachowania zagrożonych populacji ptaków drapieżnych niezwykle istotna jest ochrona strefowa. Liczba i powierzchnia stref ciągle się zmienia, co jest związane z zakładaniem nowych gniazd przez ptaki oraz z lokalizowaniem nowych miejsc bytowania innych gatunków jak, np. żółw błotny czy gniewosz plamisty oraz z opuszczaniem tych miejsc.

Świat zwierzęcy

Cały obszar województwa lubuskiego obfituje w różnorodne gatunki zwierząt. W lasach spotkać można powszechnie występujące jelenie, sarny, zające, dziki, wiewiórki, wydry i lisy, w rzekach bobry. Natknąć się można również na borsuka, kunę leśną, łasicę, dzikiego królika. Bardzo słabo poznanym gatunkiem, zamieszkującym w okresie letnim dziuple i budki lęgowe a zimą podziemia o stosunkowo wysokiej temperaturze jest nietoperz - Nocek Bechsteina.

Rozległe, otwarte tereny, łączące w sobie mozaikę łąk, pastwisk, trzcinowisk oraz sieć rowów, stwarzają dla ptaków wiele możliwości znalezienia pokarmu i założenia gniazd. Piaszczyste i żwirowe wybrzeża wód zamieszkuje sieweczka rzeczna.

Na stawach, w centralnej części Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego można zaobserwować orla bielika, kormorana, rybołowa, błotniaka i zimorodka. Na terenach zalewowych położonych w dolinie Odry stwierdzono występowanie 155 gatunków ptaków. Wiele z nich to gatunki rzadkie i narażone na wyginięcie, jak: kulik wielki, błotniak stawowy, łąkowy, gagoł, kania ruda, bąk, bączek, orlik krzykliwy, kania czarna, kania ruda, cietrzew. Najcenniejszym miejscem dla ptaków migrujących jest polder Krzesin - Bytomiec, gdzie w okresie wiosennych przelotów można obserwować stada ptaków liczące po kilkaset osobników. We wsi Kłopot w północnej części Krzesińskiego Parku Krajobrazowego znajduje się około 35 gniazd bociana białego, tworząc najliczniejszą kolonię w zachodniej Polsce.

W lasach Pojezierza Lubuskiego żyją dzięcioły czarne, myszolowy, a na licznych jeziorach można oglądać m.in. łabędzie i perkozy dwuczube.

W jeziorach występują ryby typowe dla obszarów nizinnych: leszcze, liny, płocie, szczupaki, węgorze, karpie i karasie, jak również bezkręgowce: małże, raki, gąbki. W rzekach pływają pstrągi, okonie, płocie, ale również tak rzadkie gatunki jak minog rzeczny.

Płazy spotkać można głównie nad jeziorami, w dolinach rzek i strumieni, jak również na wilgotnych terenach łąkowych. Gady występują na terenach leśnych, dobrze nasłonecznionych, sprzyjających wygrzewaniu się. Wiele z występujących gatunków należy do gatunków chronionych, w tym kilkanaście znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Są to między innymi: żółw błotny, gniewosz plamisty, traszka grzebieniasta.

W lasach dębowych województwa żyje największy europejski przedstawiciel jelonkowatych – jelonek rogacz. Innym przedstawicielem owadów jest kozioróg dębosz, którego larwy żerują w obumierających grubych dębach, zawsze żywych i stojących, z reguły na stanowiskach dobrze nasłonecznionych.

Wiele z wymienionych gatunków fauny podlega szczególnej ochronie w utworzonych na terenie województwa lubuskiego rezerwatach przyrody.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Obszary zalewowe dla województwa lubuskiego zostały wyznaczone w oparciu o istniejące mapy, z naniesionymi obszarami potencjalnych zalewów dla przepływów Q p=1% oraz metodą interpolacji rzędnych zwierciadła wód prawdopodobnych, obliczonych dla przekrojów wodowskazowych. Obliczenia wykonywano przy pomocy modelu hydraulicznego MIKE 11 HD.

Na mapach zagrożenia powodziowego wybranych obszarów w skali 1:50 000 przedstawione zostały obszary zalewu wody Q p=1% dla następujących obszarów:

- a) rzeka Odra na obszarze województwa lubuskiego,
- b) rzeka Nysa Łużycka na obszarze województwa lubuskiego,
- c) rzeka Bóbr na obszarze województwa lubuskiego,
- d) rzeka Szprotawa na obszarze województwa lubuskiego,
- e) rzeka Warta na obszarze województwa lubuskiego,
- f) rzeka Noteć na obszarze województwa lubuskiego.

Ze względu na genezę powodzi, na obszarze tym występują:

- a) powódzie opadowe - występujące głównie w miesiącach letnich, spowodowane lokalnymi, bądź frontalnymi deszczami o dużym natężeniu;
- b) powódzie roztopowe - tzw. wiosenne, spowodowane gwałtownym topnieniem i spływem pokrywy śnieżnej nagromadzonej na obszarze zlewni przy jednocześnie zamrożonej powierzchni terenu (np. Warta, Noteć);
- c) powódzie zatorowe - tzw. zimowe spowodowane zatorami śryżowymi lub spiętrzeniem wody na zatorze w czasie spływu lodów (np. Odra, Warta, Noteć).

Dla bezpieczeństwa mieszkańców województwa ważne jest obniżenie poziomu zagrożenia powodzią. Należy w pierwszej kolejności zadbać o:

- a) naprawę, odbudowę i modernizację urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawę stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka;
- b) zwiększenie przepustowości sekcji mostowych obwałowań;
- c) przebudowę istniejących polderów i wykonanie nowych;
- d) usunięcie zakrzewień i zadrzewień z trasy wody brzegowej;
- e) zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi argotechniczne i melioracyjne.

Ograniczanie skutków wystąpienia powodzi należy także osiągać metodami nietechnicznymi, poprzez takie przygotowanie się do sytuacji ekstremalnych, aby w przypadku ich pojawienia się, wszystkie

działania odpowiednich służb, instytucji, struktur zmilitaryzowanych i ludności, były szybkie, odpowiedzialne i o wysokim stopniu pewności. Należy zmienić filozofię i strategię postępowania, przechodząc z biernego oczekiwania na powódź, do aktywnego działania, gdy zagrożenie powodzią nie występuje.

Niezwykle ważnym elementem ograniczenia skutków wystąpienia powodzi jest dobrze zorganizowana i aktywna osłona przeciwpowodziowa. Należy pozyskiwać jak największą ilość informacji o terenach, na których może wystąpić powódź. Gromadzenie danych dotyczyć powinno przede wszystkim ukształtowania dolin rzecznych, zagospodarowania przestrzennego i sposobu użytkowania obszarów zagrożonych, inwentaryzacji obiektów infrastruktury przeciwpowodziowej. Aby prawidłowo określić obszary zagrożone zalaniem i ściśle wyznaczyć zagrożone obiekty, niezbędne jest zastosowanie zaawansowanej techniki cyfrowej tj. sporządzenie cyfrowego modelu terenu oraz topograficznych map cyfrowych dolin rzecznych.

Powyższe zagadnienia zostały zawarte w „Programie dla Odry 2006”.

W ramach Programu podejmuje się zadania dotyczące:

- a) zbudowania systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- b) ochrony środowiska przyrodniczego i czystości wód,
- c) usunięcia szkód powodziowych,
- d) prewencyjnego zagospodarowania przestrzennego oraz renaturyzacji ekosystemów,
- e) zwiększenia lesistości,
- f) utrzymania i rozwoju żeglugi śródlądowej
- g) energetycznego wykorzystania rzek.

Celem realizowanego od 2003r. programu „Odra 2006” jest m.in. usunięcie szkód popowodziowych, budowa systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego, ochrona przyrody oraz utrzymanie i rozwój żeglugi śródlądowej.

Główne źródła zagrożeń środowiska

Województwo lubuskie, mimo że jest jednym z najmniejszych województw w kraju, o stosunkowo niskim uprzemysłowieniu i największym zalesieniu, nie jest pozbawione różnorodnych problemów ekologicznych.

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny.

Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno - geograficznymi.

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa lubuskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi.

Zjawiska meteorologiczne, to głównie susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych. Natomiast występujące lokalnie deszcze mogą być przyczyną zagrożeń powodziowych, jednak są one ściśle związane z cechami fizycznymi systemu hydrologicznego. Zależą też od retencyjności wodnej gleb i stanu infrastruktury przeciwpowodziowej. Zagrożenia powodziowe występują w szczególności w dolinie Odry, Bobru, Nysy Łużyckiej, Warty i Noteci. Związane są one głównie z migracją fal powodziowych powstałych poza obszarem województwa, w górnych częściach zlewni tych rzek. Oprócz powodzi opadowych występują tzw. powodzie roztopowe (głównie w dolinie Warty i Noteci) oraz powodzie zatorowe (Odra, Warta, Noteć).

Zagrożeniem naturalnym gruntów rolnych i leśnych jest erozja, ale w województwie lubuskim zagrożenie erozją wietrzną jest najniższe w kraju, natomiast erozją wodną powierzchniową i erozją wąwozową niższe od średniej krajowej.

Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z działalności człowieka, tj. z wykorzystywania i przetwarzania jego zasobów. Źródłem presji na środowisko są poszczególne

dziedziny gospodarki oraz codzienne funkcjonowanie mieszkańców. Obszarami o największym potencjalnym zagrożeniu są obszary uprzemysłowione i zurbanizowane.

Wśród zagrożeń środowiska związanych z gospodarką komunalną należy wymienić:

- a) Ścieki komunalne nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone. Największe zagrożenie występuje na terenach wiejskich, charakteryzujących się niskim stopniem skanalizowania przy równocześnie wysokim stopniu zwodociągowania,
- b) Odpady komunalne. Zagrożeniem dla środowiska są składowiska nie odpowiadające wymaganiom ochrony środowiska oraz tzw. dzikie wysypiska, szczególnie poza obszarami miast,
- c) Niską emisję zanieczyszczeń powietrza, co znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki i pyłu w powietrzu w sezonie grzewczym. Problem niskiej emisji występuje zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich.

System transportowy stwarza zagrożenia dla środowiska, głównie z tytułu transportu drogowego, w tym przede wszystkim tranzytowego (tzw. TIR), a więc emisja spalin, generowanie hałasu i wibracji, degradacja walorów przyrodniczych (w tym fragmentacja korytarzy ekologicznych) i krajobrazowych oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Największe potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg krajowych, w centrach miast w otoczeniu gęstej zabudowy oraz przejść granicznych, gdzie następuje koncentracja ruchu tranzytowego. Ponadto, należy pamiętać o zagrożeniu wynikającym z transportu materiałów niebezpiecznych.

Energetyka i przemysł są źródłem zagrożeń dla środowiska w związku z: emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi.

Inwestycje określone jako szczególnie szkodliwe dla środowiska i zdrowia człowieka, zlokalizowane w województwie lubuskim, to przede wszystkim: zakłady chemiczne, fermy trzody chlewnej, zakłady garbarskie oraz bazy paliw płynnych.

Powstawanie szkód w środowisku wiąże się także z wydobywaniem kopalin, zwłaszcza systemem odkrywkowym, który powoduje degradację powierzchni terenu. W związku z wydobywaniem kruszyw naturalnych występują duże przeobrażenia dolin rzecznych (np. dolina Bobru). W niektórych rejonach województwa, tereny zdegradowane przez eksploatację węgla brunatnego stanowią barierę w rozwoju ośrodków miejskich (np. Łęknica).

Turystyka i rekreacja, jej rozwój, zwłaszcza niekontrolowany, skutkuje "dzikim zagospodarowaniem" obszarów cennych przyrodniczo oraz zagrożeniem środowiska w związku z infrastrukturą techniczną nie zabezpieczającą w pełni środowiska (np. system kanalizacji i oczyszczania ścieków) oraz nadmierną liczbą turystów (w tym zmotoryzowanych). Szczególnie niepokojące w województwie lubuskim jest zjawisko masowej zabudowy letniskowej w rejonie szczególnie atrakcyjnych jezior, nieuporządkowanej w planach zagospodarowania przestrzennego i nie posiadającej właściwej infrastruktury technicznej.

Rolnictwo jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych, będących głównym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych.

Ze względu na właściwości gleb i warunki klimatyczne, na terenie województwa lubuskiego istnieją dogodne warunki dla rozwoju intensywnej uprawy ziemniaków. Uprawy takie cechują się zazwyczaj bardzo intensywnym nawożeniem i sztucznym nawadnianiem, co ułatwia migrację biogenów do wód pierwszego poziomu wodonośnego i powoduje ich zanieczyszczenie oraz poprzez nadmierny pobór wód do nawodnień, występowanie okresowych deficytów wody.

Gospodarka odpadami

Biorąc pod uwagę, że zgodnie z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami (2003 i 2006) do roku 2013 należy zredukować ilość składowanych odpadów ulegających biodegradacji o 50 %, w województwie lubuskim, należy więc podjąć bardzo energiczne działania mające na celu realizację tych wymogów.

Konieczna jest intensyfikacja prac nad budową systemu zbierania odpadów oraz budową kompostowni i innych instalacji, gdzie odpady ulegające biodegradacji poddawane będą odzyskowi lub innemu niż składowanie unieszkodliwianiu (np. fermentacji czy ich termicznemu przekształcaniu). Należy również na większą skalę propagować kompostowanie odpadów ulegających biodegradacji przez mieszkańców na terenie posesji.

Konieczne jest zorganizowanie sprawnie działającego systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych oraz odpadów wielkogabarytowych.

Stworzyć należy spójny system gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez budowę sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i mechanicznej utylizacji odpadów oraz budowę kwater w przypadku, gdy jest to konieczne dla zapewnienia właściwego funkcjonowania kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Niezbędna jest rozbudowa i przebudowa istniejących składowisk pod kątem dostosowania ich do obowiązujących wymogów oraz rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, a także rekultywacja terenów zdegradowanych i składowisk¹².

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska wprowadza kategorię „nadzwyczajnego stanu zagrożenia środowiska” („zagrożenie spowodowane gwałtownym zdarzeniem, nie będącym klęską żywiołową, które może wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzające powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska”).

Hierarchia zadań z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa na terenie województwa z uwzględnieniem aspektu zagospodarowania przestrzennego musi uwzględniać:

- a) zabezpieczenie przeciwpowodziowe, w tym ochronę polderów,
- b) tworzenie, na terenie nowozakładanych lasów, przeciwpożarowych zbiorników wodnych oraz pasów przeciwpożarowych (wycinki) przy liniach kolejowych i ważniejszych drogach kołowych,
- c) planowanie ujęć wody pitnej (z ujęć indywidualnych, pozawodociagowych),
- d) budowę zbiorników przeciwpożarowych i pomp czerpalnych w osiedlach,
- e) budowę obwodnic wokół miast,
- f) budowę nowych mostów i przepraw rzecznych, w tym konserwację przepraw promowych,
- g) zachowanie linii kolejowych wraz z rampami rozładowniczymi,
- h) projektowanie i budowę tzw. parkingów strategicznych,
- i) zachowywanie bezpiecznych odległości placówek publicznych (np. szkół, przedszkoli, szpitali, urzędów) od stacji paliw i zakładów stosujących technologie niebezpieczne.

Województwo lubuskie ma szczególne znaczenie w zakresie obronności państwa i obrony cywilnej ludności ze względu na położenie przy granicy państwa oraz przebieg przez teren województwa dróg tranzytowych, którymi mogą być przewożone, m. in. substancje niebezpieczne.

¹² Krajowy plan gospodarki odpadami do 2013 roku

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.1. Strefa przyrodnicza

Ich klasyfikację oraz warunki przewozu określa Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych (Dz. U. nr 57 poz. 608 z 15 czerwca 1999 r.).

Istotne jest wyznaczenie tras przewozu ładunków niebezpiecznych przez teren województwa, ich usytuowanie zwłaszcza w stosunku do większych miast, a także usytuowanie parkingów dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne. Na terenie województwa znajdują się tereny specjalne, pełniące szczególne zadania z zakresu bezpieczeństwa państwa, a także obiekty o znaczeniu specjalnym. W centralnym rejestrze programów rządowych, prowadzonym zgodnie z przepisem art. 60 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym zadanie: „Program Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NISP)” obejmuje województwo lubuskie.

Na terenie województwa zaczęto wdrażać obowiązki państwa – gospodarza (HNS) członka NATO, polegające na stworzeniu wsparcia logistycznego i ochronie kilkudziesięciu obiektów cywilnych ważnych dla NATO.

W zakresie zwalczania epidemii chorób zwierzęcych wojewódzki nadzór weterynaryjny współpracuje ze służbami niemieckimi.

Zmiany polityczne w Polsce i w Europie w ciągu ostatniego 10 lecia zmieniły radykalnie polską strategię obronną. Zgodnie z ustawą z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006 (Dz. U. z dnia 25 lipca 2001 r.) został przyjęty „Program przebudowy i modernizacji sił zbrojnych RP”.

Dokonywana jest redukcja liczebności i modernizacja wyposażenia technicznego sił zbrojnych. Redukcja sił zbrojnych wiąże się z likwidacją licznych garnizonów na obszarze Polski Zachodniej.

Innej kategorii problemem są trwale zbędne tereny powojenne, które znajdują się w zarządzie Agencji Mienia Wojskowego.

Tereny trwale zbędne, jak wynika z informacji biura Agencji w Gorzowie Wielkopolskim, składają się zarówno z nieruchomości zabudowanych jak i niezabudowanych. Część z nich znajduje się w obrębie obszarów zurbanizowanych miast i gmin. Są także tereny położone w obrębie obszarów niezurbanizowanych.

Największe powierzchnie terenów niezabudowanych, trwale zbędnych, znajdują się w granicach gmin Krosno Odrzańskie, Gorzów Wielkopolski i Skwierzyna.

W gminach Gubin, Żary, Kostrzyn i Gorzów Wielkopolski występują duże kompleksy nieruchomości zabudowanych.

Warunkiem rekonwersji trwale zbędnych terenów powojennych i ich włączenia do gospodarki miast i gmin jest wykonanie szczegółowej inwentaryzacji tych nieruchomości i terenów.

Niektóre tereny (w tym przejęte po byłej armii radzieckiej) wymagają uzdatnienia pod względem sanitarnym (zanieczyszczenie środowiska), inne są słabo powiązane z lokalną infrastrukturą transportową i techniczną.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

2.2. STREFA SPOŁECZNA

Demografia

Procesy demograficzne zachodzące w województwie lubuskim na przestrzeni ostatnich lat odbiegają nieco od obserwowanych w większości regionów kraju.

Wielkość zaludnienia utrzymuje się bowiem na poziomie stabilnym, a przyrost naturalny jest stosunkowo wysoki.

Tabela 10. Powierzchnia i ludność w 2008 r.

Stan na 31 XII 2008

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w km ²	Ludność				kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²	
WOJEWÓDZTWO	13 988	1 009 744	489 301	520 443	72	106
Podregion gorzowski	6 113	382 799	186 379	196 420	63	105
Subregion						
Powiaty :						
GORZOWSKI	1 214	66 760	32 867	33 893	55	103
Gmina miejska	46	17 637	8 566	9 071	383	106
Kostrzyn nad Odrą						
Gmina miejsko – wiejska	279	13 028	6 291	6 737	47	107
Witnica,						
W tym miasto:	8	6 821	3 318	3 593	853	108
Gminy wiejskie:						
Bogdaniec	112	6 849	3 378	3 471	61	103
Deszczno	168	7 811	3 899	3 912	46	100
Kłodawa	235	6 977	3 485	3 492	30	100
Lubiszyn	205	6 753	3 421	3 332	33	97
Santok	169	7 705	3 827	3 878	46	101
MIĘDZYRZECKI	1 388	58 225	28 610	29 615	42	104
Gminy miejsko-wiejskie						
Międzyrzecz	315	24 810	12 044	12 766	79	106
miasto	10	18 513	8 861	9 652	1851	109
Skwierzyna	285	12 760	6 215	6 545	45	105
miasto	36	10 108	4 899	5 209	281	106
Trzciel	178	6 334	3 173	3 161	36	100
miasto	3	2 352	1 172	1 180	784	101
Gminy wiejskie						
Bledzew	247	4 562	2 277	2 285	18	100
Przytoczna	185	5 573	2 862	2 711	30	95
Pszczew	178	4 186	2 039	2 147	24	105
SŁUBICKI	999	46 496	22 751	23 745	47	104
Gminy miejsko-wiejskie						

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Cybinka	280	6 784	3 409	3 375	24	99
miasto	6	2 671	1 322	1 349	445	102
Ośno Lubuskie	198	6 339	3 117	3 222	32	103
miasto	8	3 765	1 813	1 952	471	108
Rzepin	191	9 869	4 889	4 980	52	102
miasto	11	6 468	3 147	3 321	588	106
Słubice	186	19 341	9 262	10 079	104	109
miasto	19	16 668	7 903	8 765	877	111
Gminy wiejskie						
Górzycza	144	4 163	2 074	2 089	29	101
STRZELECKO- DREZDENECKI	1 248	49 959	24 549	25 410	40	104
Gminy miejsko-wiejskie						
Dobiegniew	351	6 864	3 408	3 456	20	101
miasto	6	3 179	1 533	1 646	530	107
Drezdenko	400	17 219	8 431	8 788	43	104
miasto	11	10 384	5 005	5 379	944	107
Strzelce Krajeńskie	319	17 350	8 474	8 876	54	105
miasto	5	10 131	4 835	5 296	2026	110
Gminy wiejskie						
Stare Kurowo	78	4 103	2 023	2 080	53	103
Zwierzyn	100	4 423	2 213	2 210	44	100
SULĘCIŃSKI	1 178	35 436	17 593	17 843	30	101
Gminy miejsko-wiejskie						
Lubniewice	130	3 082	1 514	1 568	24	104
miasto	12	1 933	937	996	161	106
Sulęcín	320	16 181	7 955	8 226	51	103
miasto	9	10 019	4 818	5 201	1113	108
Torzym.	375	6 790	3 379	3 411	18	101
miasto	9	2 458	1 169	1 289	273	110
Gminy wiejskie						
Krzeszyce	194	4 597	2 388	2 209	24	93
Słońsk	159	4 786	2 357	2 429	30	103
Gorzów Wielkopolski	86	125 157	59 537	65 620	1455	110
PODREGION	7 857	626 929	303 068	323 861	80	
ZIELONOGÓRSKI						
subregion						
Powiaty:						107
KROŚNIEŃSKI	1 391	56 193	27 461	28 732	40	105
Gminy miejskie						
Gubin	21	16 735	7 946	8 789	797	111
Gminy miejsko-wiejskie						
Krosno Odrzańskie	212	18 387	8 963	9 424	87	105

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

W tym miasto	8	11 943	5 783	6 160	1493	107
Gminy wiejskie						
Bobrowice	185	3 163	1 528	1 635	17	107
Bytnica	209	2 625	1 293	1 332	13	103
Dąbie	171	5 087	2 641	2 446	30	93
Gubin	379	7 249	3 607	3 642	19	101
Maszewo	214	2 947	1 483	1 464	14	99
NOWOSOLSKI	771	86 881	42 011	44 870	113	107
Gminy miejskie						
Nowa Sól	22	40 102	18 936	21 166	1823	112
Gminy miejsko-wiejskie						
Bytom Odrzański	52	5 428	2 682	2 746	104	102
miasto	2	4 412	2 158	2 254	2206	104
Kożuchów	179	15 983	7 740	8 243	89	106
miasto	6	9 529	4 548	4 981	1588	110
Nowe Miasteczko	77	5 529	2 738	2 791	72	102
miasto	3	2 825	1 383	1 442	942	104
Gminy wiejskie						
Kolsko	81	3 235	1 610	1 625	40	101
Nowa Sól	176	6 658	3 296	3 362	38	102
Otyń	92	6 360	3 239	3 121	69	96
Siedlisko	92	3 586	1 770	1 816	39	103
ŚWIEBODZIŃSKI	937	56 026	27 193	28 833	60	106
Gminy miejsko-wiejskie						
Świebodzin	226	29 683	14 212	15 471	131	109
miasto	11	21 677	10 259	11 418	1971	111
Zbąszynek	94	8 320	3 985	4 335	89	109
miasto	3	5 082	2 416	2 666	1694	110
Gminy wiejskie						
Lubrza	122	3 415	1 755	1 660	28	95
Łagów	200	5 144	2 589	2 555	26	99
Skąpe	182	5 545	2 764	2 781	30	101
Szczaniec	113	3 919	1 888	2 031	35	108
WSCHOWSKI	624	39 055	19 229	19 826	63	103
Gminy miejsko-wiejskie						
Sława	327	12 344	6 084	6 260	38	103
miasto	14	3 908	1 878	2 030	279	108
Szlichtyngowa	100	5 147	2 550	2 597	51	102
miasto	2	1 372	670	702	686	105
Wschowa	197	21 564	10 595	10 969	109	104
miasto	8	14 407	6 945	7 462	1801	107
ZIELONOGÓRSKI	1 569	90 906	44 684	46 222	58	103
Gminy miejsko-wiejskie						
Babimost	93	6 491	3 231	3 260	70	101

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

miasto	3	4 182	2 105	2 077	1394	99
Czerwieńsk	195	9 623	4 709	4 914	49	104
miasto	9	4 197	2 034	2 163	466	106
Kargowa	129	5 778	2 862	2 952	45	103
miasto	5	3 649	1 773	1 876	730	106
Nowogród Bobrzański	260	9 314	4 605	4 709	36	102
miasto	15	5 114	2 503	2 611	341	104
Sulechów	237	26 434	12 794	13 640	112	107
miasto	7	17 647	8 440	9 207	2521	109
Gminy wiejskie						
Bojadła	102	3 367	1 693	1 674	33	99
Świdnica	160	6 080	3 034	3 046	38	100
Trzebiechów	81	3 281	1 651	1 630	41	99
Zabór	93	3 623	1 809	1 814	39	100
Zielona Góra	219	16 915	8 332	8 583	77	103
ŻAGAŃSKI	1 132	81 868	39 753	42 115	72	106
Gminy miejskie						
Gozdnica	24	3 398	1 632	1 766	142	108
Żagań	40	7 016	3 547	3 469	175	98
Gminy miejsko-wiejskie						
łłowa	153	7 118	3 488	3 630	47	104
miasto	10	3 985	1 928	2 057	399	107
Małomice	80	5 412	2 632	2 780	68	106
miasto	5	3 617	1 739	1 878	723	108
Szprotawa	234	21 606	10 472	11 134	92	106
miasto	11	12 526	5 982	6 544	1139	109
Gminy wiejskie						
Brzeźnica	122	3 723	1 872	1 851	31	99
Niegostawice	135	4 673	2 302	2 371	35	103
Wymiarki	63	2 426	1 158	1 268	39	109
Żagań	281	7 016	3 547	3 469	25	98
ŻARSKI	1 393	98 443	47 644	50 799	71	107
Gminy miejskie						
Łęknica	16	2 565	1 231	1 334	160	108
Żary	33	38 724	18 256	20 468	1173	112
Gminy miejsko-wiejskie						
Jasień	127	7 174	3 578	3 596	56	101
miasto	5	4 398	2 178	2 220	880	102
Lubsko	183	19 344	9 450	9 894	106	105
miasto	13	14 745	7 149	7 596	1134	106
Gminy wiejskie						
Brody	241	3 458	1 709	1 749	14	102

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Lipinki Łużyckie	89	3 193	1 561	1 632	36	105
Przewóz	178	3 261	1 605	1 656	18	103
Trzebiel	166	5 769	2 836	2 933	35	103
Tuplice	66	3 284	1 651	1 633	50	99
Żary	294	11 671	5 767	5 904	40	102
Miasto na prawach powiatu						
Zielona Góra	58	117 557	55 093	62 464	2027	113

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Tabela 11. Liczba ludności w latach 2000 –2008

L.p.	Lata	liczba ludności
1.	rok 2000	1.008.472 mieszkańców
2.	rok 2005	1.009.198 mieszkańców; miasta 647.054, wieś 362.144
3.	rok 2006	1.008.520 mieszkańców; miasta 645.551, wieś 362.969
4.	rok 2008	1.008.962 mieszkańców; miasta 643.056; wieś 365.906

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Tabela 12. Przyrost naturalny w latach 2000 –2008

L.p.	Lata	Wielkość przyrostu
1.	rok 2000	1,11 ogółem; miasta 1,08, wieś 1,13
2.	rok 2005	0,77 ogółem; miasta 0,64, wieś 1,01,
3.	rok 2006	1,14 ogółem; miasta 0,94, wieś 1,15
4.	rok 2008	1,78 ogółem; miasta 0,93; wieś 0,85

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Tabela 13. Stan i ruch naturalny ludności w 2008 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost natural	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt				ogółem	W tym niemowląt	
			W liczbach bezwzględnych					Na 1000 ludności		
WOJEWÓDZTWO	6 982	11 351	9 572	61	1 779	6,98	11,35	9,57	0,06	1,78
Podregion gorzowski										
Subregion	2 587	4 385	3 524	24	861	2,59	4,39	3,52	0,02	0,86
Powiaty :										
GORZOWSKI	438	819	590	4	229	0,44	0,82	0,59	0	0,23
Gmina miejska										
Kostrzyn nad Odrą	133	215	161	0	54	0,13	0,22	0,16	0	0,05
Gmina miejsko – wiejska										
Witnica,	78	146	132	1	14	0,08	0,15	0,13	0	0,01

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

w tym miasto:	37	68	62	0	6	0,04	0,07	0,06	0	0,01
Gminy wiejskie:										
Bogdaniec	47	89	53	1	36	0,05	0,09	0,05	0	0,04
Deszczno	47	95	64	0	31	0,05	0,1	0,06	0	0,03
Kłodawa	39	84	59	2	25	0,04	0,08	0,06	0	0,03
Lubiszyn	47	89	65	0	24	0,05	0,09	0,07	0	0,02
Santok	47	101	56	0	45	0,05	0,1	0,06	0	0,05
MIĘDZYRZECKI	444	645	575	3	70	0,44	0,65	0,58	0	0,07
Gminy miejsko-wiejskie										
Międzyrzecz	208	235	242	1	-7	0,21	0,24	0,24	0	-0,01
W tym miasto	151	180	180	1	0	0,15	0,18	0,18	0	0
Skwierzyna	101	141	106	0	35	0,10	0,14	0,11	0,00	0,04
W tym miasto	77	109	79	0	30	0,08	0,11	0,08	0,00	0,03
Trzciel	37	81	71	0	10	0,04	0,08	0,07	0,00	0,01
W tym miasto	12	33	24	0	9	0,01	0,03	0,02	0,00	0,01
Gminy wiejskie										
Bledzew	37	59	52	0	7	0,04	0,06	0,05	0	0,01
Przytoczna	42	78	64	2	14	0,04	0,08	0,06	0,00	0,01
Pszczew	19	51	40	0	11	0,02	0,05	0,04	0,00	0,01
SŁUBICKI	339	559	406	1	153	0,34	0,56	0,41	0	0,15
Gminy miejsko-wiejskie										
Cybinka	46	84	66	0	18	0,05	0,08	0,07	0	0,02
W tym miasto	22	29	27	0	2	0,02	0,03	0,03	0	0
Ośno Lubuskie	45	84	48	0	36	0,05	0,08	0,05	0,00	0,04
W tym miasto	25	62	32	0	30	0,03	0,06	0,03	0,00	0,03
Rzepin	65	127	91	0	36	0,07	0,13	0,09	0,00	0,04
W tym miasto	43	79	64	0	15	0,04	0,08	0,06	0,00	0,03
Słubice	147	214	159	1	55	0,15	0,21	0,16	0,00	0,06
W tym miasto	127	179	131	1	48	0,13	0,18	0,13	0,00	0,05
Gminy wiejskie										
Górzycza	36	50	42	0	8	0,04	0,05	0,04	0,00	0,01
STRZELECKO-DREZDENECKI	352	586	511	6	75	0,35	0,59	0,51	0,01	0,08
Gminy miejsko-wiejskie										
Dobiegniew	57	57	74	2	-17	0,06	0,06	0,07	0	-0,02
W tym miasto	26	31	33	2	-2	0,03	0,03	0,03	0	0
Drezdenko	31	26	41	0	-15	0,03	0,03	0,04	0	-0,02
W tym miasto	123	236	181	3	55	0,12	0,24	0,18	0	0,06
Strzelce Krajeńskie	125	186	170	1	16	0,13	0,19	0,17	0,00	0,02
W tym miasto	70	111	97	1	14	0,07	0,11	0,10	0,00	0,01

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Gminy wiejskie										
Stare Kurowo	22	63	47	0	16	0,02	0,06	0,05	0	0,02
Zwierzyn	25	44	39	0	5	0,03	0,04	0,04	0,00	0,01
SULECIŃSKI	237	470	369	1	101	0,24	0,47	0,37	0	0,1
Gminy miejsko-wiejskie										
Lubniewice.	15	27	24	0	3	0,02	0,03	0,02	0	0
W tym miasto	6	16	19	0	-3	0,01	0,02	0,02	0	0
Sulecin	115	219	179	1	40	0,12	0,22	0,18	0,00	0,04
W tym miasto	79	127	97	0	30	0,08	0,13	0,10	0,00	0,03
Torzyn	47	86	72	0	14	0,05	0,09	0,07	0,00	0,01
W tym miasto	19	27	24	0	3	0,02	0,03	0,02	0,00	0,00
Gminy wiejskie										
Krzeszyce .	34	60	49	0	11	0,03	0,06	0,05	0	0,01
Słońsk	26	78	45	0	33	0,03	0,08	0,05	0,00	0,03
Miasto na prawach powiatu										
Gorzów Wielkopolski	777	1 306	1 073	9	233	0,78	1,31	1,07	0,01	0,23
PODREGION ZIELONOGÓRSKI										
subregion	4 395	6 966	6 048	37	918	4,4	6,97	6,05	0,04	0,92
POWIATY										
KROŚNIEŃSKI	398	600	534	2	66	0,4	0,6	0,53	0	0,07
Gminy miejskie										
Gubin	102	156	142	2	14	0,1	0,16	0,14	0	0,01
Gminy miejsko-wiejskie										
Krosno Odrzańskie.	146	206	171	0	35	0,15	0,21	0,17	0	0,04
W tym miasto	98	141	116	0	25	0,1	0,14	0,12	0	0,03
Gminy wiejskie										
Bobrowice	21	41	29	0	12	0,02	0,04	0,03	0	0,01
Bytnica	18	29	30	0	-1	0,02	0,03	0,03	0	0
Dąbie	34	53	55	0	-2	0,03	0,05	0,06	0	0
Gubin .	53	84	72	0	12	0,05	0,08	0,07	0	0,01
Maszewo	24	31	35	0	-4	0,02	0,03	0,04	0,00	0,00
NOWOSOLSKI	592	996	888	7	108	0,59	1	0,89	0,01	0,11
Gminy miejskie										
Nowa Sól	245	410	439	4	-29	0,25	0,41	0,44	0	-0,03
Gminy miejsko-wiejskie										
Bytom Odrzański	48	74	44	0	30	0,05	0,07	0,04	0	0,03
W tym miasto	43	59	29	0	30	0,04	0,06	0,03	0	0,03
Kozuchów	124	172	157	1	15	0,12	0,17	0,16	0,00	0,02
W tym miasto	77	92	110	0	-18	0,08	0,09	0,11	0,00	-0,02

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Nowe Miasteczko	40	67	62	0	5	0,04	0,07	0,06	0,00	0,01
W tym Miasto	17	32	36	0	-4	0,02	0,03	0,04	0,00	0,00
Gminy wiejskie										
Kolsko	19	35	33	0	2	0,02	0,04	0,03	0	0
Nowa Sól	50	90	76	0	14	0,05	0,09	0,08	0,00	0,01
Otyń	41	99	46	2	53	0,04	0,10	0,05	0,00	0,05
Siedlisko	25	49	31	0	18	0,03	0,05	0,03	0,00	0,02
ŚWIEBODZIŃSKI	424	647	558	2	89	0,42	0,65	0,56	0	0,09
Gminy miejsko-wiejskie										
Świebodzin	239	368	301	1	67	0,24	0,37	0,3	0	0,07
W tym miasto	171	271	204	1	67	0,17	0,27	0,2	0	0,07
Zbąszynek	56	94	78	0	16	0,06	0,09	0,08	0,00	0,02
W tym miasto	36	60	49	0	11	0,04	0,06	0,05	0,00	0,01
Gminy wiejskie										
Lubrza	23	36	42	0	-6	0,02	0,04	0,04	0	-0,01
Łągow	49	50	62	1	-12	0,05	0,05	0,06	0	-0,01
Skąpe	29	52	47	0	5	0,03	0,05	0,05	0	0,01
Szczaniec	28	47	28	0	19	0,03	0,05	0,03	0	0,02
WSCHOWSKI	281	488	338	3	150	0,28	0,49	0,34	0	0,15
Gminy miejsko-wiejskie										
Sława	83	165	101	0	64	0,08	0,17	0,1	0	0,06
W tym miasto	32	47	30	0	17	0,03	0,05	0,03	0	0,02
Szlichtyngowa	44	94	46	1	48	0,04	0,09	0,05	0,00	0,05
W tym miasto	12	26	8	0	18	0,01	0,03	0,01	0,00	0,02
Wschowa	154	229	191	2	38	0,15	0,23	0,19	0,00	0,04
W tym miasto	101	140	126	1	14	0,10	0,14	0,13	0,00	0,01
ZIELONOGÓRSKI	611	995	802	8	193	0,61	1	0,8	0,01	0,16
Gminy miejsko-wiejskie										
Babimost	46	60	52	1	8	0,05	0,06	0,05	0	0,01
W tym miasto	30	38	25	1	13	0,03	0,04	0,03	0	0,01
Czerwieńsk	69	117	97	0	20	0,07	0,12	0,10	0,00	0,02
W tym miasto	41	53	30	0	23	0,04	0,05	0,03	0,00	0,02
Kargowa	41	57	54	0	3	0,04	0,06	0,05	0,00	0,00
W tym miasto	28	35	40	0	-5	0,03	0,04	0,04	0,00	-0,01
Nowogród Bobrzański	70	87	79	2	8	0,07	0,09	0,08	0,00	0,01
W tym miasto	44	51	42	2	9	0,04	0,05	0,04	0,00	0,01
Sulechów	178	318	233	4	85	0,18	0,32	0,23	0	0,09
W tym miasto	125	197	148	4	49	0,13	0,2	0,15	0	0,05
Gminy wiejskie										
Bojadła	29	35	41	0	-6	0,03	0,04	0,04	0	-0,01

CZEŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Świdnica.	35	55	43	0	12	0,04	0,06	0,04	0,00	0,01
Trzebiechów	27	45	39	0	6	0,03	0,05	0,04	0,00	0,01
Zabór	16	39	32	0	7	0,02	0,04	0,03	0,00	0,01
Zielona Góra	100	182	132	1	50	0,10	0,18	0,13	0,00	0,05
ŻAGAŃSKI	609	953	822	7	131	0,61	0,95	0,82	0,01	0,13
Gminy miejskie										
Gozdnica	26	39	50	0	-11	0,03	0,04	0,05	0	-0,01
Żagań	187	282	227	5	55	0,19	0,28	0,23	0,01	0,06
Gminy miejsko-wiejskie										
Iłowa	58	85	63	0	22	0,06	0,09	0,06	0	0,02
W tym miasto	39	46	38	0	8	0,04	0,05	0,04	0	0,01
Malomice	41	46	58	0	-12	0,04	0,05	0,06	0,00	-0,01
W tym miasto	27	33	33	0	0	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00
Szprotawa	159	282	232	1	50	0,16	0,28	0,23	0,00	0,05
W tym miasto	102	165	137	1	28	0,10	0,17	0,14	0,00	0,03
Gminy wiejskie										
Brzeźnica	29	53	35	0	18	0,03	0,05	0,04	0	0,02
Niegostawice	37	56	52	0	4	0,04	0,06	0,05	0,00	0,00
Wymiarki	14	23	30	0	-7	0,01	0,02	0,03	0,00	-0,01
Żagań.	58	87	75	1	12	0,06	0,09	0,08	0,00	0,01
ŻARSKI.	654	1 143	1 036	3	107	0,65	1,14	1,04	0	0,11
Gminy miejskie										
Łęknica	22	31	16	0	15	0,02	0,03	0,02	0	0,02
Żary	238	447	377	0	70	0,24	0,45	0,38	0	0,07
Gminy miejsko-wiejskie										
Jasień	41	78	88	0	-10	0,04	0,08	0,09	0	-0,01
W tym miasto	21	44	56	0	-12	0,02	0,04	0,06	0	-0,01
Lubsko	123	220	216	1	4	0,12	0,22	0,22	0	0
W tym miasto	91	152	167	1	-15	0,09	0,15	0,17	0	-0,02
Gminy wiejskie										
Brody	31	40	25	0	15	0,03	0,04	0,03	0	0,02
Lipinki Łużyckie	41	78	88	0	-10	0,04	0,08	0,09	0	-0,01
Przewóz	25	38	39	0	-1	0,03	0,04	0,04	0	0
Trzebień	36	89	78	0	11	0,04	0,09	0,08	0	0,01
Tuplice..	24	33	30	1	3	0,02	0,03	0,03	0	0
Żary	93	134	127	1	7	0,09	0,13	0,13	0	0,01
MIASTO NA PRAWACH POWIATU										
Zielona Góra	826	1 144	1 070	5	74	0,83	1,14	1,07	0,01	0,07

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2009

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Prognoza ludności województwa zakłada, że stan jego zaludnienia wyniesie w roku:

Tabela 14. Prognoza ilości mieszkańców województwa na lata 2010-2030

L.p.	Lata	Liczba osób (w tys.)
1.	2010	1.009,7
2	2015	1010,2
3.	2020	1007,6
4.	2025	999,2
5.	2030	983,6

Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego z 2008 r.

Powyższa prognoza zakłada trend obniżania się poziomu zaludnienia województwa lubuskiego o około 5 % w stosunku do 2005 roku. Jest to zgodne z przyjmowanymi ogólnokrajowymi przewidywaniami tendencjami.

Według prognozy ludności na lata 2010 – 2030, ludność woj. lubuskiego będzie ulegała stopniowemu zmniejszaniu się.

Tabela 15. Prognoza ludności na lata 2010 – 2030 wg wieku ekonomicznego

Wyszczególnienie	Rok									
	2010		2015		2020		2025		2030	
	tys. osób	%	tys. osób	%	tys. osób	%	tys. osób	%	tys. osób	%
Ogółem	1009,7	100	1010,2	100	1007,6	100	999,2	100	983,6	100
w wieku przedprodukcyjnym	663,5	66	635,2	63	597,7	59	573,3	57	566,4	58
w wieku produkcyjnym	193,1	19	188,6	19	190,5	19	186,2	19	169,7	17
w wieku poprodukcyjnym	153,1	15	186,4	18	219,4	22	239,7	24	247,5	25

Rocznik Statystyczny Woj. Lubuskiego z 2008 r.

Zmiany te to głównie:

- a) obserwowany powolny trend obniżania się zaludnienia województwa,
- b) znaczne, stałe obniżanie się udziału grupy w wieku przedprodukcyjnym,
- c) zmniejszanie się liczebności grupy osób w wieku produkcyjnym,
- d) bardzo znaczny wzrost udziału i liczebności grupy w wieku poprodukcyjnym (wyraźny proces stażenia się społeczeństwa),

Długoterminowe zmiany mogą mieć istotny wpływ na funkcjonowanie województwa. Obniżanie się udziału dzieci i młodzieży w ogólnym bilansie, przy jednoczesnym drastycznym wzroście społeczeństwa w podeszłym wieku, to ograniczenie rozwoju województwa, brak aktywnego rozwoju działalności produkcyjnej, usługowej, i naukowej.

Prognozy przewidują też szybkie obniżanie się wielkości grup w wieku produkcyjnym, szczególnie od 2020 roku.

Z przedstawionych powyżej zestawień wynika, że pomimo dodatniego przyrostu naturalnego w skali województwa i obu jego podregionów, występują gminy miejskie i wiejskie o ujemnym przyroście naturalnym.

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Należą do nich: Lubiszyn, Trzciel (i miasto), Cybinka (miasto), Lubniewice (w tym miasto), miasto Torzyn, miasto Gubin, gmina Gubin, miasto Bytom Odrzański, miasto i gmina Zbąszynek, miasto i gmina Babimost, Trzebiechów, miasto Gozdnica, miasto Żagań, miasto i gmina Iłowa, Małomice (gmina), Wymiarki, Jasień (gmina i miasto), Lubsko miasto, Trzebiel.

Ludność miast

W województwie lubuskim funkcjonują 42 miasta, w tym 2 miasta na prawach powiatu (Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra).

Liczba ludności i powierzchnia wg GUS z 1 stycznia 2008 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Ludność miast w województwie lubuskim

Miasto	Powiat	Pow. (w ha)	Pow. (w km ²)	Ludność ogółem	Ludność na 1 km ²	Lokata w Polsce wg pow.	Lokata w Polsce wg ludności
Babimost	zielonogórski	365	3	4200	1151	736	626
Bytom Odrzański	nowosolski	230	2	4404	1915	769	615
Cybinka	ślubicki	529	6	2669	505	682	763
Czerwieńsk	zielonogórski	936	9	4129	441	553	630
Dobiegniew	strzelecko- drezdenecki	569	6	3209	564	668	707
Drezdenko	strzelecko- drezdenecki	1072	11	10355	966	505	392
Gorzów Wielkopolski	m. Gorzów Wielkopolski	8573	86	125411	1463	34	31
Gozdnica	żagański	2389	24	3417	143	232	690
Gubin	krośnieński	2068	21	16814	813	274	270
Iłowa	żagański	918	10	3971	433	556	645
Jasień	żarski	479	5	4435	926	699	610
Kargowa	zielonogórski	455	5	3680	809	710	671
Kostrzyn nad Odrą	gorzowski	4615	46	17662	383	93	258
Kożuchów	nowosolski	594	6	9518	1602	659	414
Krosno Odrzańskie	krośnieński	815	8	11999	1472	591	357
Lubniewice	sulęciński	1211	12	1955	161	468	828
Lubsko	żarski	1251	13	14729	1177	453	312
Łęknica	żarski	1643	16	2611	159	352	767
Małomice	żagański	537	5	3619	674	676	675
Międzyrzecz	międzyrzecki	1026	10	18539	1807	521	243
Nowa Sól	nowosolski	2180	22	40300	1849	260	109
Nowe Miasteczko	nowosolski	329	3	2820	857	748	743
Nowogród Bobrzański	zielonogórski	1463	15	5096	348	395	574
Ośno Lubuskie	ślubicki	801	8	3747	468	593	667
Rzepin	ślubicki	1142	11	6462	566	488	505
Skwierzyna	międzyrzecki	3589	36	10085	281	133	399
Sława	wschowski	1431	14	3900	273	403	651
Ślubice	ślubicki	1921	19	16818	875	297	269

522

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

Strzelce Krajeńskie	strzelecko-drezdenecki	494	5	10156	2056	694	397
Sulechów	zielonogórski	688	7	17737	2578	627	255
Sulęcín	sulęciński	856	9	10016	1170	575	401
Szlichtyngowa	wschowski	55	2	1359	877	787	864
Szprotawa	żagański	1095	11	12550	1146	498	344
Świebodzin	świebodziński	1054	11	21708	2060	512	206
Torzym	sulęciński	911	9	2447	269	559	781
Trzciel	międzyrzecki	304	3	2334	768	754	793
Witnica	gorzowski	824	8	6833	829	587	493
Wschowa	wschowski	839	8	14428	1720	580	317
Zbąszynek	świebodziński	290	3	5055	1743	758	578
Zielona Góra	m. Zielona Góra	5834	58	117523	2014	74	34
Żagań	żagański	4038	40	26503	656	105	168
Żary	żarski	3349	33	38739	1157	147	118

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

Tabela 17. Największe pod względem ilości mieszkańców miasta (2008 r.)

L.p.	Miasto	Liczba mieszkańców
1.	Gorzów Wielkopolski	125.411 mieszkańców
2.	Zielona Góra	117.523
3.	Nowa Sól	40.300
4.	Żary	38.739
5.	Żagań	26.503
6.	Świebodzin	21.708
7.	Międzyrzecz	18.539
8.	Sulechów	17.737
9.	Kostrzyn	17.662
10.	Słubice	16.818
11.	Gubin	16.814

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

Tabela 18. Najmniejsze pod względem ilości mieszkańców miasta (2008 r.)

L.p.	Miasto	Liczba mieszkańców
1.	Szlichtyngowa	1.359 mieszkańców
2.	Lubniewice	1.955
3.	Trzciel	2.334
4.	Torzym	2.447
5.	Cybinka	2.669

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

Z powyższego zestawienia wynika między innymi, że:

- a) jedynie dwa miasta przekraczają próg 100.000 mieszkańców,
- b) najliczniejszą grupę miast (25) stanowią miasta o zaludnieniu rzędu 3.000 – 13.000 mieszkańców,

CZEŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

- c) najbardziej zaludnione miasta województwa – Gorzów Wielkopolski zajmuje 31 lokatę w skali kraju pod względem ilości mieszkańców, a Zielona Góra 34 miejsce,
- d) najbardziej zaludnione miasta położone są we wschodnim i częściowo południowym paśmie osadniczym województwa oraz w zachodnim rejonie nadgranicznym.

Tabela 19. Ludność (stan na 2008 rok)

Powiat	Pow. (w ha)	Pow. (w km ²)	Ludność ogółem	Ludność na 1 km ²	Lokata w Polsce wg pow.	Lokata w Polsce wg ludności
Gorzowski	121425	1214	66172	54	84	179
Krośnieński	139125	1391	56297	40	51	220
Międzyrzecki	138761	1388	58279	42	52	208
Nowosolski	77073	771	86882	113	192	107
Słubicki	99929	999	46551	47	129	264
Strzelecko-drezdenecki	124784	1248	50072	40	75	244
Sulęciński	117781	1178	35349	30	91	302
Świebodziński	93657	937	56094	60	144	223
Wschowski	62420	624	38866	62	244	289
Zielonogórski	156970	1570	89779	57	32	99
Żagański	113178	1132	82050	72	98	121
Żarski	139278	1393	98884	71	50	81
Gorzów Wielkopolski	8573	86	125411	1463	29	31
Zielona Góra	5834	58	117523	2014	46	33

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

Powiaty grodzkie: Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski charakteryzują się dużą gęstością zaludnienia na 1 km² od około 1.500 – 2.000 mieszkańców.

Powiaty ziemskie mają wielokrotnie mniejszą gęstość zaludnienia na 1 km², w tym najniższą: powiaty sulęciński, strzelecko-drezdenecki, krośnieński, międzyrzecki od 30 – 42 osób/1 km², inne w granicach 47 – 144 osób/1 km², ale przeważają powiaty o gęstości zaludnienia rzędu 60 – 70 osób/km².

Rynek pracy i bezrobocie

W strukturze poziomu wykształcenia bezrobotnych dominuje:

- a) zasadnicze zawodowe,
- b) gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe.

Szczególny niepokój budzi bezrobocie wśród osób posiadających wykształcenie wyższe (rząd 3 tys. osób) oraz policealne i średnie zawodowe (rząd aż 18 – 16 tys. osób).

W strukturze zatrudnienia dominuje sektor prywatny.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.2. Strefa społeczna

W podziale branżowym struktura zatrudnienia przedstawia się następująco:

Tabela 20. Struktura zatrudnienia w podziale branżowym

Branża	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	3.669	172
Przemysł	64.572	1.748
a w tym:		
górnictwo	86	6
przetwórstwo przemysłowe	61.749	1.653
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2.737	89
Budownictwo	5.850	266
Handel i naprawy	13.985	799
Hotele i restauracje	1.858	190
Transport, gospodarka magazynowa, łączność	7.429	233
Pośrednictwo finansowe	2.484	123
Obsługa nieruchomości i firm	9.402	1.730
Administracja publiczna i ochrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	15.199	750
Edukacja	21.397	3.221
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	14.295	661
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	4.270	686

Według opublikowanych danych przez Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

Wnioski:

- a) dominującą pozycję w strukturze zatrudnienia zajmuje pozycja „przemysł” a w niej „przetwórstwo przemysłowe”,
- b) edukacja to kolejna pozycja w bilansie,
- c) minimalną bo przedostatnią pozycję w ilości zatrudnionych zajmuje „rolnictwo ...”, co jest zastanawiające w świetle wielkości areалу rolnego. Wynika to z pewnością z istnienia wielkoobszarowych gospodarstw rolnych,
- d) struktura zatrudnienia wyrażona ilością pracowników w działach szeroko pojętych usług w stosunku do działów: przemysł, budownictwo, rolnictwo – wskazuje, że istnieje znaczna przewaga działów usługowych – wskaźnik 1,22, biorąc pod uwagę propozycje „Strategii ...” i oceny zawarte w niniejszym projekcie „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa” uznaje się, że można liczyć na dalszy wzrost zatrudnienia związany z:
 - turystyką, gastronomią i handlem,
 - budownictwem,
 - górnictwem,
 - transportem, magazynowaniem,
 - łącznością.

Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe (odpowiednio: stan na 31.XII. 2006 r. i 31.XII.2008 r.) według danych Publikacji Elektronicznych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

- Mieszkania [w tys.] – 336,4 – 343,6,
- Izby [w tys.] – 1272,7 - 1303,3
- Powierzchnia użytkowa mieszkań [w tys. m²] - 23 834,7,
- Przeciętna powierzchnia użytkowa [w m²] :
 - 1 mieszkania - 68,7, – 69,4,
 - na 1 osobę - 22,9, – 23,6.

- Przeciętna liczba osób:
 - na 1 mieszkanie - 3,0, – 3,79,
 - na 1 izbę – 0,79, – 0,77

- Mieszkania oddane do użytkowania (sztuk):
 - mieszkania - 2918, – 4254,
 - izby – 17862
- Powierzchnia użytkowa [w tys. m²] - 414,4
- Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [w m²] - 97,4.

Mieszkania wyposażone są najczęściej w instalacje wodociągowe, łazienki, centralne ogrzewanie. Najgorzej sytuacja się przedstawia, jeśli chodzi o wyposażenie w gaz sieciowy. Ogólnie można stwierdzić, że lepszym wyposażeniem charakteryzują się mieszkania w miastach.

Struktura mieszkań oddanych do użytkowania wg inwestorów:

- około połowy wszystkich mieszkań, są to mieszkania indywidualne,
- mieszkania spółdzielcze, społeczne (czynszowe) – około 5%,
- mieszkania przeznaczone na wynajem lub sprzedaż – ok. 40%,
- znikomą ilość stanowią mieszkania komunalne, których właścicielami są gminy.

Z danych statystycznych wynika, że:

- a) warunki mieszkaniowe odniesione do całego obszaru województwa (nie uwzględniające sytuacji lokalnej danych miejscowości) można ocenić jako dobre,
- b) średnia wielkość mieszkania wynosi niemal 70 m² pow. użytkowej, zagęszczenie mieszkań i izb mieszkalnych jest stosunkowo niskie,
- c) wyposażenie mieszkań w miastach województwa w instalacje jest na poziomie przekraczającym średnie standardy dla polskich miast,
- d) wyposażenie w instalacje mieszkań położonych na terenach wiejskich też jest dobre, przekraczające średni poziom krajowy, oprócz zaopatrzenia w instalacje gazowe sieciowe,
- e) mieszkania oddawane do użytku zarówno w miastach, a szczególnie na terenach wiejskich, znacznie przekraczają swoimi użytkowymi parametrami stan istniejący (powierzchnia użytkowa mieszkań na wsi oscyluje w granicach około 130 m², w miastach około 88 m², mieszkania o liczbie izb 4 i więcej to na wsi rząd 90,6%, w miastach 25,5% (z kolei w miastach przeważają nowe mieszkania o 3 izbach – 44,7%).

- f) przyjmując wskaźnik 350 - 400 mieszkań/1.000 mieszkańców, który uważany jest za zaspokajający potrzeby mieszkaniowe w dużym stopniu, minimalne (przy 350 mieszkań/1.000 M) zapotrzebowanie na mieszkania można w przybliżeniu określić na:
- w roku 2010 potrzeba ogółem około 351.000 mieszkań
 - w roku 2015 potrzeba około 349.000 mieszkań
 - w roku 2020 potrzeba około 347.000 mieszkań
 - w roku 2025 potrzeba około 341.000 mieszkań
 - w roku 2030 potrzeba około 333.000 mieszkań
 - (a więc tyle ile obecnie, ale po wymianie złych stanów).
- g) biorąc pod uwagę obecne tempo budownictwa (około 3.000 mieszkań/rok) trudno przyjąć osiągnięcie zakładanego stanu do 2010 roku. Poziomy zakładane na dalsze lata są realne, a nawet mogą zostać przekroczone.

Edukacja

Na podstawie dostępnych materiałów statystycznych ocenia się, że:

- a) w skali województwa następuje proces likwidacji szkół podstawowych, których ilość systematycznie zmniejsza się,
- b) zmiany demograficzne wskazują na stałe zmniejszanie się liczebności grupy dzieci, w wieku szkoły podstawowej.
- c) następuje stały wzrost ilości gimnazjów, często o różnym profilu, w tym artystycznym i sportowym,
- d) stagnacja w ilości liceów ogólnokształcących oraz wycofywanie się (w ostatnich latach) ze szkolnictwa zawodowego. Obecnie rynek pracy wskazuje na potrzebę wzmocnienia i upowszechnienia kształcenia zawodowego,
- e) zapewnione są znaczne możliwości uzupełniania wykształcenia przez osoby dorosłe (różnego poziomu i typu szkoły),
- f) istnieje możliwość zakwaterowania osób uczących się, w internatach i bursach,
- g) ze względu na specyfikę położenia, dominującym dodatkowym obcym językiem nauczonym w szkołach różnego poziomu, jest język niemiecki, (powyżej 40% do nawet rządu 80% uczniów wybiera jako język obcy - język niemiecki, a angielski ok. 20 %),
- h) na terenie województwa dobrze rozbudowany jest system specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (dla osób niewidomych, słabo widzących, niesłyszących i słabo słyszących, z niesprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym),
- i) funkcjonuje cały system opieki nad młodzieżą wymagającą szczególnej troski – są to młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki recocjalizacyjno-wychowawcze,
- j) młodzież ma możliwość uczestniczenia w zajęciach pozaszkolnych (między innymi zajęcia artystyczne, techniczne, naukowe, sportowe).

Szkolnictwo wyższe

1. Szkolnictwo wyższe zajmuje ważne miejsce w realizacji celów strategicznych rozwoju województwa, ponieważ strategia zakłada rozwój oparty o wiedzę i innowacyjność;